

JONGEREN

OP WEG

MET ROUTE 23

**Een onderzoek naar succesvolle uitstroom
en uitval van jongeren in het pilot jaar van Route 23.**

JONGEREN

OP WEG

MET ROUTE 23

**Een onderzoek naar succesvolle uitstroom
en uitval van jongeren in het pilotjaar van Route 23.**

Marieke Meeuwisse

Studentnummer: 282873

Master: Arbeid, Organisatie en Management (sociologie)

Faculteit der Sociale Wetenschappen

Erasmus Universiteit Rotterdam, mei 2006

Begeleider: dr. Th.W.M. Veld

Samenvatting

Het project Route 23 is in april 2004 van start gegaan in Dordrecht. Het doel van het project is het voorkomen en bestrijden van de jeugdwerkloosheid. Route 23 richt zich op (kansarme) jongeren tot 23 jaar oud. Bij Route 23 zijn verschillende organisaties betrokken, ook wel ketenpartners genoemd. Op 01 april 2004 zijn dit: het Centrum voor Werk en Inkomen (CWI), de Gemeentelijke Sociale Dienst (GSD), Regionaal Bureau Leerplicht+ (RBL+), ROC Da Vinci College (DVC) en Bureau Jeugdzorg (BJZ). Ook de sector Onderwijs & Welzijn van de gemeente Dordrecht participeert in de samenwerking.

Binnen Route 23 kunnen de jongeren ingedeeld worden in verschillende trajecten. Dit kan een traject zijn gericht op terugleiding naar school of toeleiding naar werk. Of jongeren komen – tijdelijk – in een hulpverleningstraject.

Uit literatuuronderzoek blijkt dat er verschillende factoren zijn die de kans op reïntegratie van werkzoekenden kunnen vergroten of verkleinen. Daarnaast wordt er belang gehecht te onderzoeken of de reïntegratie van de werkzoekenden op de arbeidsmarkt toe te schrijven is aan het gevolgde traject. Met andere woorden, stroomt een werkzoekende *dankzij* het traject uit?

De vraag die in dit onderzoek centraal staat is:

Welke kenmerken zijn van invloed op de slaagkans van Route 23?

Er is een kwantitatief onderzoek verricht. Project Route 23 heeft het databestand aangeleverd, waar ontbrekende en aanvullende gegevens aan toe zijn gevoegd. Om te beginnen is door middel van een multinomiale regressieanalyse onderzocht, of jongeren op basis van individuele achtergrondkenmerken geplaatst worden in een bepaald traject binnen Route 23. In de trajecten werk, onderwijs en hulpverlening/ ander traject zijn zestien- en zeventienjarige jongeren oververtegenwoordigd. Jongeren met een detentieverleden zijn niet aangemeld voor een traject richting werk. Meisjes, Nederlandse jongeren, jongeren met (een) kind(eren)/ die zwanger zijn, uitwonende jongeren, jongeren met gezondheidsklachten en jongeren met werkervaring van een onbekende duur hebben een grotere kans geplaatst te worden in een hulpverleningstraject of een ander traject.

Jongeren met de volgende kenmerken hebben meer kans om in het traject Dordtmij Werkplaats Jongeren (DWJ) te worden ingedeeld: jongens, jongeren van achttien jaar en ouder, niet- Nederlandse jongeren, thuiswonende jongeren, jongeren zonder gezondheidsklachten, jongeren met een detentieverleden, jongeren zonder werkervaring en jongeren waarvan de duur van werkervaring bekend is.

Vervolgens is aan de hand van binaire regressieanalyses onderzocht of individuele achtergrondkenmerken van jongeren succesvolle uitstroom of uitval beïnvloeden, of dat trajectkenmerken succesvolle uitstroom of uitval beïnvloeden of dat er sprake is van een interactie tussen individuele achtergrondkenmerken en trajectkenmerken. Van de individuele achtergrondkenmerken blijken de variabelen culturele achtergrond en kind(eren)/ zwanger de belangrijkste voorspellers te zijn van succesvolle uitstroom/ uitval. Niet-Nederlandse jongeren en zwangere jongeren/ jongeren met (een) kind(eren) hebben minder kans succesvol uit te stromen uit Route 23. De trajectvariabelen op zich hebben geen van allen een significante invloed op succesvolle uitstroom of uitval. De trajectvariabelen zijn echter onderverdeeld in categorieën en zo blijkt het traject werk van invloed te zijn op succesvolle uitstroom of uitval uit Route 23. Jongeren die een traject richting werk volgen, blijken meer kans te hebben om succesvol uit te stromen uit Route 23 dan de jongeren die een traject richting DWJ volgen.

Wanneer echter individuele achtergrondkenmerken en de trajectvariabele samen in een model worden opgenomen, blijkt het voor succesvolle uitstroom of uitval uit Route 23 niet meer uit te maken in welk traject een jongere is ingedeeld. De variabelen culturele achtergrond en kind(eren)/ zwanger, voorspellen succesvolle uitstroom of uitval uit Route 23. Nederlandse jongeren en jongeren zonder kinderen/ die niet zwanger zijn, hebben een grotere kans op succesvolle uitstroom.

Woord vooraf

Ruim twee jaar geleden startte Route 23 als een pilotproject in Dordrecht. Sinds dag één werk ik vanuit mijn functie van Adviseur Werk en Inkomen bij het Centrum voor Werk en Inkomen (CWI) mee aan Route 23. Als 'jongeren'adviseur maak ik van dichtbij mee dat jongeren successen behalen in Route 23, maar evengoed dat jongeren uitvallen uit Route 23. De vraag die regelmatig bij mij opkwam, was waarom sommige jongeren het nu juist wel en andere jongeren het nu juist niet volhouden in Route 23. Het pilotjaar van Route 23 was precies om toen ik een onderwerp voor mijn afstudeeronderzoek moest kiezen. Mijn eerste ideeën vormden zich rond een kwalitatief onderzoek: ik wilde jongeren gaan interviewen over hun ervaringen met Route 23. Deze plannen kwamen echter niet zo eenvoudig van de grond. Uiteindelijk is mijn afstudeeronderzoek een zeer kwantitatief onderzoek geworden.

Na maanden van hard werken, ligt het onderzoeksverslag voor u. Het onderzoek betreft een analyse op een bestand met bestaande gegevens. Veel gegevens bleken in de database die als onderzoeksbestand zou moeten fungeren echter niet te zijn verwerkt. De meeste gegevens heb ik - dankzij de faciliteiten op mijn werk - zelf kunnen achterhalen, andere gegevens heb ik via derden gekregen. Graag wil ik daarvoor de medewerkers van Route 23 bedanken, de gemeentelijke Sociale Dienst Dordrecht en in het bijzonder Nelleke Stam van Dordtmij. Zij heeft mij op het allerlaatste moment nog van zeer cruciale data kunnen voorzien.

Tijdens mijn onderzoek hebben familie, vrienden en collega's interesse getoond in mijn onderzoek; zij hebben mij gesteund en hebben met mij meegeleefd. Graag wil ik hen daarvoor bedanken. Speciale dank gaat uit naar Joanne, in de eerste plaats een zeer goede vriendin, maar daarnaast ook mijn SPSS vraagbaak. Ook mijn vriend Bert wil ik bedanken voor zijn altijd opgewekte stemming en steun tijdens mijn onderzoek.

Ten slotte wil ik dr. Theo Veld, mijn begeleider van de universiteit, bedanken voor zijn kennis, inzet en enthousiasme.

Rotterdam, mei 2006

Marieke Meeuwisse

Inhoudsopgave

1. Inleiding	1
2. Route 23	3
2.1 Instroom Route 23	4
2.2 Het Multidisciplinair Team (MDT)	7
2.3 Trajecten binnen Route 23	9
2.3.1 <i>Terug naar school</i>	9
2.3.2 <i>Aan het werk</i>	9
2.3.3 <i>Hulpverleningstraject</i>	13
2.4 Registratie	13
2.5 Wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie van het huidige onderzoek	14
3. Literatuurstudie naar (het meten van) effectiviteit en efficiëntie van reïntegratie(trajecten)	15
3.1 Effectiviteit en efficiëntie van reïntegratiebeleid	15
3.1.1 <i>Bruto-effectiviteit versus netto-effectiviteit</i>	16
3.1.2 <i>Het meten van effectiviteit op micro- en macroniveau</i>	18
3.1.3 <i>Effectiviteit en efficiëntie van scholing van werklozen</i>	20
3.2 Factoren die van invloed zijn op reïntegratie van uitkeringsontvangers	24
3.3 Overzicht van reïntegratiebelemmerende en -bevorderende factoren	30
3.4 Prestatie-indicatoren	36
3.4.1 <i>Prestatie-indicatoren van een reïntegratietraject</i>	36
3.4.2 <i>Prestatie-indicatoren van Route 23</i>	37
4. Analytisch model en probleemformulering	45
4.1 Doelstelling van het onderzoek	45
4.2 Probleemformulering	46
4.3 Onderzoeksdatabase	48
4.4 Onderzoeksvariabelen	49
4.5 Verwerking en analyse	54

5. Resultaten	56
5.1 Beschrijving onderzoeksgroep	56
5.1.1 <i>Individuele achtergrondkenmerken</i>	56
5.1.2 <i>Kenmerken van het traject</i>	67
5.1.3 <i>Succesvolle uitstroom en uitval Route 23</i>	74
5.2 Multinomiale regressieanalyse	80
5.2.1 <i>Samenstelling van de groep jongeren ingedeeld in traject DWJ</i>	81
5.2.2 <i>Hoofdeffecten van de individuele achtergrondkenmerken op trajectindeling</i>	83
5.3 Binaire logistische regressieanalyse	88
5.3.1 <i>De invloed van achtergrondkenmerken van de jongeren en de invloed van trajectkenmerken op succesvolle uitstroom en uitval uit Route 23</i>	88
5.3.2 <i>Interactie tussen individuele achtergrondkenmerken en trajectvariabelen?</i>	93
6. Conclusie en discussie	96
Literatuurlijst	102
Bijlagen	
I. Regionalisering van Route 23	105
II. Het nieuwe programma van 'Dordtmij Werkplaats Jongeren'	106
III. Variabelen in aangeleverde Route 23 bestand	109
IV. Overzicht van kenmerken van de onderzoeksgroep	112

1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de doelstellingen van het Plan van Aanpak Jeugdwerkloosheid en de taken en doelstellingen van de Taskforce Jeugdwerkloosheid.

Op 30 juni 2003 hebben minister De Geus van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en minister Van der Hoeven van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap het Plan van Aanpak Jeugdwerkloosheid aangeboden aan de Tweede Kamer (www.jeugdwerkloosheid.nl, 15-01-2005). Doelstellingen zijn het beperken van de jeugdwerkloosheid en het voorkomen van langdurige werkloosheid onder jongeren, door ervoor te zorgen dat iedere werkloze jongere binnen een half jaar weer aan de slag is of op school zit. Hierin wordt gepleit voor ondersteuning van jongeren naar behoefte (weinig waar dit kan en meer waar dit nodig is), met extra aandacht voor maatschappelijke uitvallers, bij wie sprake is van bijkomende problematiek. Voor deze groep is een goede samenwerking met korte lijnen tussen de verschillende betrokken organisaties van belang, die begint met een sluitende melding en registratie, zodat er bij uitval meteen actie ondernomen kan worden. Daarnaast dient bij de aanpak de loopbaan van de jongere centraal te staan. Ook wordt ingezet op zowel preventief als curatief beleid. Voortijdig schoolverlaten moet zoveel mogelijk voorkomen worden door maatregelen in het onderwijs zelf. Jongeren zonder startkwalificatie¹ dienen bij voorkeur teruggeleid te worden naar school. Lukt dat niet, dan dient curatief beleid ingezet te worden door te bemiddelen naar werk en, wanneer dat nodig is, alsnog een startkwalificatie kan worden behaald (Weide, 2005).

Op 31 oktober 2003 is de Taskforce Jeugdwerkloosheid ingesteld door de staatssecretarissen van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). De Taskforce geeft invulling aan het Plan van Aanpak dat de bewindslieden van SZW en OCW hebben opgesteld om de jeugdwerkloosheid te bestrijden. De taak van de Taskforce is om samen met werkgevers, intermediairs, opleiders, gemeenten en jongeren de oplopende jeugdwerkloosheid terug te dringen. Vanwege de verslechterde economie komen minder jongeren aan het werk. Ook verlaten steeds meer jongeren zonder diploma hun school. Voor werkgevers zijn deze schoolverlaters, met een tekort aan opleiding, minder aantrekkelijk. Resultaat: de jeugdwerkloosheid groeit. (www.jeugdwerkloosheid.nl, 15-01-2005).

¹ Een startkwalificatie wil zeggen minimaal een diploma op mbo niveau II of Havo-diploma.

De doelstellingen van de Taskforce zijn (Weide, 2005):

- realiseren van zoveel mogelijk jeugdbanen om jongeren in conditie te houden voor de arbeidsmarkt;
- sluitende aanpak voor jongeren via een verbetering van de samenwerking tussen partijen;
- voorlichting voor jongeren en hun ouders;
- aanmoedigen van innovatieve activiteiten.

De Taskforce is voor maximaal vier jaar ingesteld en wordt voorgezeten door Hans de Boer, oud-voorzitter MKB Nederland. Overige leden van de Taskforce zijn

(www.jeugdwerkloosheid.nl, 15-01-2005):

- Jan Berghuis (CAO onderhandelaar FNV Bondgenoten)
- Sadik Harchaoui (directeur Forum)
- Niek-Jan van Kesteren (algemeen directeur VNO-NCW)
- Pauline Krikke (burgemeester Arnhem)
- Wim Metsemakers (oud-voorzitter Raad van Bestuur ROC Eindhoven) .

2. Route 23

Route 23 sluit in haar doelstellingen en opzet naadloos aan bij de landelijke doelstellingen (Weide, 2005). Het is een project waarin ketenpartners via een integrale aanpak jeugdwerkloosheid proberen te voorkomen en bestrijden. De pilot van Route 23, waar het huidige onderzoek zich op richt, heeft een looptijd van een jaar en is gericht op jongeren uit Dordrecht. Na dit jaar is het project gecontinueerd en vanaf september 2005 heeft het een regionaal karakter gekregen (zie bijlage I).

'Route 23 is te beschouwen als een merknaam voor beleid en inspanningen van ketenpartners die gericht zijn op het voorkomen en bestrijden van jeugdwerkloosheid. Kern van Route 23 is het afstemmen van uitvoering van beleid door ketenpartners die in de keten van school naar werk een eigen verantwoordelijkheid dragen.' (Middelburg, 2004).

Vanaf april 2004 is Route 23 in Dordrecht een feit. Kern van het project is samenwerking tussen de verschillende betrokken organisaties, ook wel ketensamenwerking genoemd (Weide, 2005). Deze 'ketenpartners' die elk een rol spelen in de (traject)begeleiding van risicojongeren richting onderwijs of arbeidsmarkt, werken aan een betere afstemming van hun beleid en uitvoeringspraktijk. De ketenpartners binnen Route 23 zijn op 01 april 2004 het Centrum voor Werk en Inkomen (CWI), de Gemeentelijke Sociale Dienst Dordrecht (GSD), Regionaal Bureau Leerplicht + (RBL+), ROC Da Vinci College (DVC) en Bureau Jeugdzorg (BJZ). Ook de sector Onderwijs en Welzijn van de gemeente Dordrecht participeert in de samenwerking. Via een gestroomlijnde intake en multidisciplinaire aanpak tracht men probleemjongeren snel in beeld te krijgen en door te leiden naar een adequaat traject richting onderwijs, werk en/of hulpverlening. Route 23 is tevens een merknaam voor arbeidsmarktbeleid in brede zin gericht op het bestrijden van de jeugdwerkloosheid.

Kenmerken van Route 23 zijn:

- iedere probleemjongere is vroegtijdig in beeld;
- geen uitkering zonder verplichtende vorm van actieve reïntegratie volgens het 'work first' principe;
- nauwe samenwerking tussen primaire ketenpartners en overige instellingen in Dordrecht;
- snelheid, integrale gecoördineerde aanpak en intensieve begeleiding;
- verbeterde uitwisseling van informatie en expertise tussen instanties;
- geen gaten in de keten: jongeren worden geregistreerd en tot en met het vinden van werk gemonitord (Plan van aanpak Route 23, 23-02-2004; Weide, 2005).

De doelstelling van Route 23 is om met vereende krachten de jeugdwerkloosheid in de gemeente Dordrecht een halt toe te roepen (Plan van aanpak Route 23, 23-02-2004). Route 23 zal moeten leiden tot de volgende lokale verbeteringen:

- jongeren ontvangen binnen acht dagen na aanmelding een geïntegreerde intake met begeleiding naar werk, onderwijs en/of hulpverlening;
- 10% minder voortijdig schoolverlaters;
- 10% minder niet werkende werkzoekenden < 23 jaar (100 personen);
- 10% minder jongeren met een uitkering (45 personen);
- 10% vermindering van intensieve zorginzet bij jongeren (Plan van aanpak Route 23, 23-02-2004; Weide, 2005).

De doelgroep van Route 23 vormen alle jongeren in Dordrecht jonger dan 23 jaar, die geen betaald werk hebben en/ of schoolgaand zijn (Presentatie CWI Dordrecht, juni 2004). Zij kunnen via verschillende 'voordeuren' Route 23 binnen komen: CWI, Bureau Jeugdzorg en RBL+. Het grootste percentage jongeren komt via CWI Route 23 binnen. Van april 2004 t/m december 2004 is CWI in 80% voordeur geweest voor Route 23 (Weide, 2005). De jongeren die via een andere voordeur binnen komen, worden wel geregistreerd als werkzoekende bij CWI. Binnen Route 23 hanteert CWI Route A en Route B. De jongeren die onder Route 23A vallen, zijn voor CWI goed bemiddelbaar naar werk. De jongeren die onder Route 23B vallen, hebben een grote(re) afstand tot de arbeidsmarkt en zijn minder makkelijk tot slecht bemiddelbaar naar werk. De overige ketenpartners zien vooral de ketensamenwerking rondom jongeren in een B-traject als de kern van Route 23 (Weide, 2005). Wél beschouwt men Route 23 als 'breder' in die zin dat het project beoogt samenhang aan te brengen in alle maatregelen die gericht zijn op het bestrijden van de jeugdwerkloosheid, wat weer voor alle jongeren is bedoeld.

2.1 Instroom Route 23

Via het Centrum voor Werk en Inkomen (CWI)

Nadat een jongere zich bij het CWI heeft gemeld, wordt de inschrijving van de jongere als werkzoekende verzorgd door een adviseur werk en inkomen. Tijdens de inschrijving, de zogenaamde werkintake, wordt de afstand tot de arbeidsmarkt van de jongere bepaald. Tevens wordt de jongere aangemeld bij het secretariaat van Route 23, dat de melding doorzet aan het Multidisciplinair Team (MDT) waarin alle ketenpartners zijn vertegenwoordigd. Als blijkt dat de jongere een korte afstand heeft tot de arbeidsmarkt en derhalve goed bemiddelbaar is voor het CWI (Route 23A), zal deze jongere niet het volledige Route 23 traject afleggen (Plan van aanpak Route 23, 23-02-2004). Deze A-jongere krijgt een zoektijd van twee weken naar werk. Als de jongere een beroep wil doen op een WWB-

uitkering, zal de jongere in deze periode een voorlichting WWB 'rechten en plichten' bijwonen². Wanneer de jongere na twee weken, ondanks het actief zoeken naar werk, nog geen werk heeft gevonden, kan er een afspraak voor de WWB-intake worden gepland. De jongere moet daarbij wel actief blijven solliciteren. Het CWI streeft ernaar de WWB-aanvraag binnen vier weken na eerste melding van de jongere overgedragen te hebben aan de sociale dienst, waar de aanvraag beoordeeld wordt. Als de jongere tien weken na de eerste melding bij het CWI nog geen werk gevonden heeft, zal hij/ zij worden aangemeld voor de 'Dordtmij Werkplaats Jongeren'.

De Dordtmij Werkplaats Jongeren (DWJ) is geen fysieke werkplaats. Dordtmij is de organisatie in Dordrecht die de activiteiten die de jongeren verrichten, vormgeeft. De werkzaamheden, voornamelijk productiewerk, kunnen op diverse locaties plaatsvinden. De jongeren krijgen een verplichte 32-urige werkweek. Binnen DWJ is persoonlijke begeleiding aanwezig. Er wordt gelet op presentatie, houding, gedrag en inzet.

Wanneer bij de werkintake door CWI blijkt dat de jongere een grote afstand heeft tot de arbeidsmarkt (bijvoorbeeld door vroegtijdig schoolverlaten, verslaving, huisvestingsproblematiek, schulden, etc.) en de jongere derhalve onder Route 23B valt, wordt direct een Route 23 intake met (zo nodig) een WWB-intake gepland bij één van de CWI jongerenadviseurs. Ook wordt er een melding gemaakt aan de projectsecretaresse van Route 23, die de melding door middel van de wekelijkse MDT-agenda doorzet aan de overige MDT-leden. Na de Route 23 intake en eventuele WWB-intake wordt de situatie van de jongere besproken in het wekelijkse overleg van het MDT. Buiten de informatie die CWI levert naar aanleiding van de Route 23 intake, geven de verschillende MDT-leden aan of de jongere bij hen bekend is en wat de situatie is. Tijdens dit overleg wordt besloten wat gezien de situatie van de jongere het best passende traject is (zoals werk, onderwijs, hulpverlening) en krijgt de jongere één of meerdere casemanagers toegewezen door de MDT-leden. Zo kan besloten worden dat de jongere terug moet naar school om een startkwalificatie te behalen (casemanager van de jongere wordt RBL+), dat een hulpverleningstraject nodig is (casemanager Bureau Jeugdzorg), dat de jongere toch aan het werk moet (vacatures door CWI), dat de jongere naar DWJ moet (casemanager GSD) of dat een combinatie van deze mogelijkheden noodzakelijk is. Het MDT koppelt steeds op afgesproken tijdstippen terug hoe het de jongeren vergaat.

² Deze voorlichting door CWI wordt sinds april 2005 niet meer gegeven.

Jongeren met een WW-uitkering vallen buiten de doelgroep van Route 23. De reden hiervan is dat het Uitvoeringinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) niet deelneemt aan het project Route 23.

Via Regionaal Bureau Leerplicht + (RBL+)

Ook via RBL+ kunnen jongeren instromen in Route 23. RBL+ heeft een goed overzicht van alle leerplichtige voortijdige schoolverlaters (Weide, 2005). Scholen geven deze leerlingen altijd door aan RBL+. Niet-leerplichtige jongeren die niet over een startkwalificatie beschikken worden in principe ook door de school aangemeld bij RBL+. Daar wordt vervolgens nagegaan of deze jongeren een (vervolg)opleiding gaan doen. Indien dat niet het geval is, gaat een trajectbegeleider van RBL+ met de jongere in gesprek en stippelt zo nodig met hem of haar een traject uit. Wanneer een jongere niet leerplichtig is en zich wel redt op de arbeidsmarkt of op de weg terug naar school, onderneemt RBL+ hierop weinig actie. Slechts een beperkt aandeel van deze niet-leerplichtige jongeren wordt aangemeld bij Route 23. Dat gebeurt alleen wanneer er sprake is van meervoudige problematiek. Het kan jongeren betreffen met psychische problemen, verslavingsproblemen, een detentieachtergrond, schulden en/of zwangerschap c.q. kinderen. Het gaat hierbij dus om jongeren waarbij een gezamenlijke aanpak vanuit de keten van Route 23 is gewenst. Jongeren met een startkwalificatie tenslotte, worden in principe niet bij RBL+ aangemeld. Doelgroep van RBL+ afdeling trajectbegeleiding Regionale Meld- en Coördinatiefunctie zijn namelijk jongeren tot 23 jaar zonder een startkwalificatie. De jongeren met een startkwalificatie kunnen eventueel via een andere voordeur Route 23 instromen (CWI of Bureau Jeugdzorg).

Via Bureau Jeugdzorg (BJZ)

Bureau Jeugdzorg wordt door twee personen vertegenwoordigd in het MDT van Route 23: één van het Thuislozen-Team (T-team) en één van Entree (Weide, 2005). Het T-team is voor dakloze jongeren van achttien jaar en ouder met ernstige problemen: geen financiële middelen, schulden, een laag opleidingsniveau, een beperkt sociaal netwerk en psychische en/of verslavingsproblemen. Wanneer deze jongeren een uitkering aanvragen, worden zij automatisch ook aangemeld voor Route 23. Zij worden in het MDT besproken en gaan vervolgens een traject in.

Entree is bedoeld voor minder ernstige probleemgevallen. Enerzijds worden hier jongeren onder de achttien jaar aangemeld die veel spijbelen of gestopt zijn met school. Deze jongeren komen niet bij Route 23 terecht, omdat er voor deze jongeren een doorstart gemaakt moet worden naar school of een vervolgopleiding. Bureau Jeugdzorg kan dit met haar eigen netwerk af. Anderzijds komen er bij Entree ook jongeren in crisis binnen, jongeren

boven de achttien jaar met meerdere problemen (maar met minder problemen dan bij het T-team), waaronder veel allochtone jongeren.

2.2 Het Multidisciplinair Team (MDT)

Het Multidisciplinair Team (MDT) komt wekelijks op donderdagochtend bijeen. Alle ketenpartners nemen met één of meerdere uitvoerend medewerkers deel aan het MDT (Weide, 2005). Tijdens het MDT worden de jongeren die een Route 23B intake (en mogelijk een WWB-intake) hebben gehad individueel besproken en wordt hun traject vastgesteld.

Het Sociaal Geografisch Bureau (SGB) heeft voor het opmaken van de tussenstand van Route 23 in 2005 interviews³ gehouden met uitvoerend medewerkers van de verschillende ketenpartners van Route 23. Uit deze interviews is gebleken hoe de deelnemers (de samenwerking in) het MDT ervaren. Een 'probleem' wat door meerdere ketenpartners gevoeld wordt volgens Weide (2005), is de 'ongelijkheid' van de ketenpartners die deelnemen aan het MDT. Als voorbeeld noemt Weide (2005) de Sociale Dienst die aangeeft dat zij in de meeste gevallen de instantie is die uiteindelijk beslist over het traject van een jongere die een uitkering aanvraagt. Volgens de Sociale Dienst valt over het traject van een jongere die een uitkering aanvraagt ook niet zoveel te overleggen, omdat deze jongere toch naar de werkplaats (DWJ) moet. Hierin zit wel enige ruimte – zo is er de mogelijkheid van een maand uitstel voor jongeren die eerst zorg nodig hebben en een jongere die een hulpverleningstraject krijgt, hoeft niet naar DWJ – maar veel speling is er niet. Ook Bureau Jeugdzorg geeft volgens Weide (2005) aan dat er sprake is van een scheve machtsverhouding in het MDT, in die zin dat de Sociale Dienst veel meer macht heeft in het bepalen van trajecten dan de overige organisaties. Bureau Jeugdzorg kan hierdoor vaak niet bereiken wat zij wil. Iedere organisatie zou een evenredig mandaat moeten hebben en ieders expertise zou serieus genomen moeten worden volgens Bureau Jeugdzorg. De Sociale Dienst signaleert dit probleem ook volgens Weide (2005), maar vindt eigenlijk dat je niet als gelijkwaardige partners bij elkaar kunt zitten, omdat er dan 'de meest rare beslissingen genomen worden.'

Op uitvoeringsniveau komen de soms tegenstrijdige belangen van de verschillende organisaties naar voren en dat zorgt voor botsingen tijdens het MDT (Weide, 2005). Het Da Vinci College noemt als probleem dat als een jongere recht heeft op studiefinanciering, de Sociale Dienst te gemakkelijk voorstelt dat deze jongere een voltijdse opleiding gaat volgen, zodat hij of zij geen uitkering meer hoeft te krijgen. Maar soms gebruiken jongeren

³ SGB heeft drie adviseurs werk en inkomen van CWI geïnterviewd, drie casemanagers van de sociale dienst, een trajectbegeleider voortijdig schoolverlaters van RBL+, een trajectadviseur/ loopbaanbegeleider van het Da Vinci College en twee consultants van Bureau Jeugdzorg (Entree en T-Team).

studiefinanciering alleen als inkomen, terwijl zij niet komen opdagen bij de opleiding volgens het Da Vinci College. Dat zou voorkomen moeten worden. Aan de andere kant moeten jongeren die geen recht hebben op studiefinanciering naar de werkplaats, terwijl het Da Vinci College er de voorkeur aan zou geven als er naar een combinatie van werk en opleiding wordt gezocht. RBL+ constateert hetzelfde probleem volgens Weide (2005). Van jongeren die twee dagen naar school willen wordt de uitkering afgewezen, omdat zij vier dagen voor de werkplaats beschikbaar moeten zijn. Ook geeft RBL+ aan dat het moeilijk voor elkaar te krijgen is om jongeren een kortdurende cursus te laten gaan volgen.

Een ander probleem dat speelt is dat jongeren pas een uitkering kunnen krijgen als zij een vast woonadres hebben, terwijl Bureau Jeugdzorg vindt dat jongeren eerst een uitkering moeten ontvangen zodat zij een woning kunnen krijgen. Ook zou Bureau Jeugdzorg sommige dak- en thuisloze jongeren graag naar de werkplaats sturen om hen ritme en structuur te leren. De Sociale Dienst meent echter dat de werkplaats in dat geval als een soort dagbesteding wordt gezien en vindt dit oneigenlijk gebruik van de werkplaats, schrijft Weide (2005). De werkplaats is een begeleiding naar regulier werk en iemand die dakloos is, is hier nog niet aan toe. Iemand die dakloos is, krijgt daarom juist vrijstelling van de werkplaats.

Ondanks deze knelpunten zijn de meeste ketenpartners toch positief over de samenwerking volgens Weide (2005). Er is meer contact met andere organisaties, de lijnen zijn korter en men heeft meer kennis van de organisaties. Ook heeft de bundeling van kennis in het MDT een meerwaarde. De medewerkers van het CWI en de Sociale Dienst geven duidelijk aan dat zij beperkt zijn in hun mogelijkheden, schrijft Weide (2005). Zo is het CWI een organisatie die er vooral is voor jongeren in een A-traject. Zij doen de bemiddeling naar werk uitsluitend voor deze groep. Dat stuit bij de andere organisaties wel eens op onbegrip volgens CWI. Terwijl toch ook de inspanningen van het CWI voor jongeren in een A-traject in feite tot Route 23 behoren. Ook de Sociale Dienst is aan bepaalde regels gebonden, zoals het moeten doorverwijzen van jongeren die een uitkering aanvragen naar de werkplaats. Dat leidt soms tot ongewenste situaties. Zo komt het voor dat een jongere aan een opleiding wil beginnen, maar nog niet meteen in kan stromen. Deze jongere moet dan in de tussentijd naar de werkplaats. Dat is eigenlijk geen goede zaak (Weide, 2005).

Een ander knelpunt dat de ketenpartners noemen is dat er voor een deel gesproken wordt over 'papier dossiers': je krijgt wel informatie over iemand, maar kent deze persoon zelf niet (Weide, 2005). Een meer praktisch probleem is dat de vertegenwoordiger in het MDT afhankelijk is van anderen binnen de eigen organisatie om bepaalde informatie te verkrijgen. Dat loopt niet altijd goed. Soms is de informatie over iemand niet actueel of ontbreekt deze

helemaal. Enkele partners constateren dat dit probleem vooral speelt bij de Sociale Dienst, maar ook het CWI geeft aan dat het soms lastig is dat je jongeren in het MDT moet bespreken die je niet altijd zelf hebt gezien. Dossiers blijven hierdoor soms lang liggen.

Ook het overleg van het MDT duurt nu soms wel erg lang. Dat zou efficiënter moeten, schrijft Weide (2005). De casemanagers van de Sociale Dienst die in het MDT participeren, vinden dat het MDT te weinig rendement oplevert als je kijkt naar de tijd en de energie die er in zit. Het traject van een jongere is immers vaak al bepaald. De meeste jongeren moeten naar de werkplaats en in deze gevallen is het eigenlijk onzin om ze in het MDT te bespreken volgens de Sociale Dienst. Op deze manier heeft het weinig toegevoegde waarde. Je kunt dan ook niet echt een traject bepalen, want de werkplaats bepaalt vervolgens wat goed is voor de jongere. Route 23 heeft dan alleen maar een doorverwijsfunctie. Men weet echter ook niet zo goed hoe dit anders te organiseren (Weide, 2005).

2.3 Trajecten binnen Route 23

Jongeren die in het MDT zijn besproken starten in principe meteen in een traject. Dit kan een traject zijn gericht op terugleiding naar school of toeleiding naar werk. Of jongeren komen - tijdelijk - in een hulpverleningstraject (Weide, 2005). In deze deelparagraaf worden de verschillende trajecten besproken.

2.3.1 Terug naar school

Bij een traject richting onderwijs is de duur van het traject afhankelijk van het moment waarop een jongere aan de opleiding kan beginnen. Pas een maand nadat hij of zij met de opleiding is gestart, wordt het dossier van de jongere gesloten en stroomt hij of zij officieel uit. Of een jongere met een opleiding kan starten hangt af van tussentijdse instroommogelijkheden en, afhankelijk van de opleiding, van het vinden van een stageplaats en werk (Weide, 2005).

2.3.2 Aan het werk

Binnen Route 23 zijn verschillende activiteiten te noemen om jongeren snel aan een baan te helpen. Afspraak is dat het CWI jongerenvacatures in het MDT inbrengt. Het CWI bemiddelt zelf in principe geen Route 23B-jongeren. Er zijn ook activiteiten gericht op werkgevers. Zo is in het najaar van 2004 een werkgeversontbijt georganiseerd (Weide, 2005)

Jongeren die een WWB-uitkering aanvragen, worden in principe altijd doorverwezen naar de 'Dordtmij Werkplaats Jongeren'.

Dordtmij Werkplaats Jongeren (DWJ)

Vanaf 14 juni 2004 zijn de eerste jongeren werkzaam in de werkplaats. De Dordtmij Werkplaats Jongeren (DWJ) is, zoals in paragraaf 2.1 al staat vermeld, geen fysieke werkplaats. Dordtmij is de organisatie in Dordrecht die de activiteiten die de jongeren verrichten, vormgeeft. Het doel van 'Dordtmij Werkplaats Jongeren' is onderzoek naar competenties en kwalificaties, ritme opbouwen en advies naar regulier werk (Route 23 het hoofdproces, 2004).

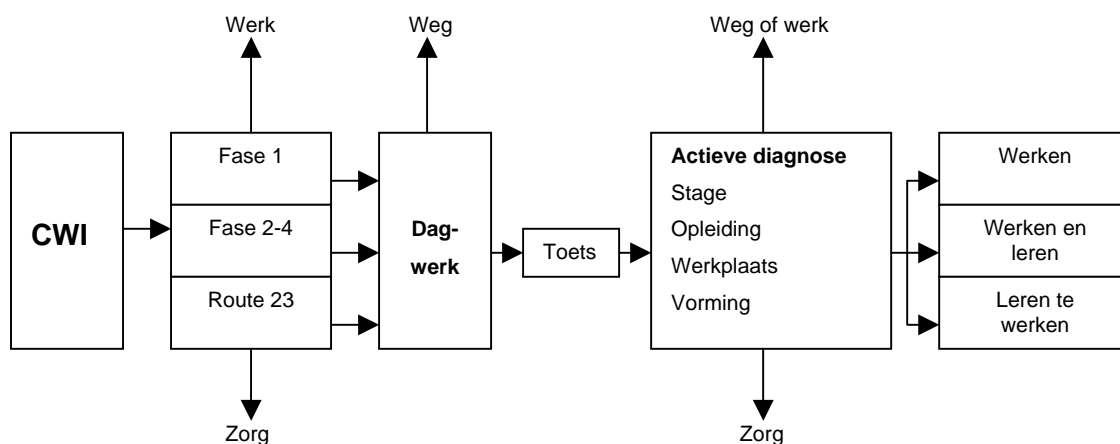
Voor DWJ zijn een personeelscoördinator, een werkbegeleider, een werkmeester (op de werkplaats) en een persoon die zorgt voor bemiddeling en vacatures werkzaam. Deze personen hebben een jaar lang op vrijdag training gekregen om te kunnen gaan werken met de doelgroep Route 23 jongeren. De belangrijkste regel die in DWJ geldt, is dat jongeren hun eigen verantwoordelijkheid dragen.

Voordat de jongeren aan de slag gaan in de werkplaats krijgen zij eerst een intakegesprek bij Dordtmij met de personeelscoördinator⁴ (Weide, 2005). Vervolgens, de maandag volgend op de datum van het intakegesprek, krijgen zij een introductiedag bij Dordtmij die verzorgd wordt door de directeur van Dordtmij. Op deze dag krijgen de jongeren uitleg over het uitgangspunt van de werkplaats en de werkwijze ervan. Er wordt aandacht besteed aan samenwerken en je aan de regels houden. Op basis van een zelfanalyse wordt met de jongeren gepraat over normen en waarden. Ook wordt het beoordelingssysteem uitgelegd, waarbij de jongeren op sociale en beroepsvaardigheden en op gedrag punten kunnen scoren. Dordtmij kent vier werkplaatsen: Eneco- terrein, in de kassen, bij het Buurt Service Team (BST) en in een productiefabriek. Iedere werkplek heeft verschillende leerdoelen voor de jongeren. Bij elke werkplek waar de jongere gaat werken worden beoordelingsformulieren ingevuld. Eerst door de jongere zelf (werknemersvaardigheden, praktijkvaardigheden en sociale vaardigheden). De tweede beoordeling vindt vervolgens plaats door de werkmeester. Afhankelijk van de kwaliteiten en mogelijkheden die uit de beoordelingen naar voren komen, stroomt een jongere door naar een volgende werkplaats. Tijdens de introductiedag worden ook de verschillende werkplaatsen bezocht. Na de introductie op maandag gaan de jongeren vanaf de daaropvolgende dinsdag eerst vier weken simpel productiewerk doen, waarbij zij in groepen van zes tot acht jongeren werken. Deze periode is vooral bedoeld om jongeren discipline te leren en te leren op tijd te komen. Wanneer jongeren verzuimen, wordt dat gerapporteerd aan de Sociale Dienst waar de jongeren een uitkering hebben. De Sociale Dienst kan een strafkorting opleggen, wat inhoudt dat de jongeren gekort worden op hun uitkering.

⁴ Aanvullende informatie op het stuk van Weide (2005) is verkregen uit een telefonisch gesprek met Nelleke Stam, werkbegeleidster bij Dordtmij (15-02-2006).

In deze periode van vier weken⁵ volgen de jongeren ook drie dagen onderwijs aan het Wellantcollege. Er wordt via confronterend onderwijs gewerkt aan presentatie (houding), solliciteren en collegiaal werken.

Na deze vier weken wordt er bij de jongeren een test (vaardigheden, interesse en persoonlijkheid) afgenomen door een extern bureau (Weide, 2005). Door middel van de test worden de vaardigheden en leerstijlen van de jongeren beoordeeld. Het is geen beroepskeuzetest; er wordt gekeken naar leervermogen, denkwijze, beroepsinteresse en karaktereigenschappen. Op basis daarvan wordt een profiel opgesteld en een advies voor een bepaalde richting. Vervolgens beginnen de jongeren aan een brancheoriënterende stage met behoud van hun uitkering. Dit betreft vooral productiewerk, in de fabriek, buiten de fabriek, in de bouw, in de schoonmaak en in de kassen. Deze stage wordt gevolgd door een vacaturestage, die moet uitmonden in een arbeidscontract. Het gehele traject duurt maximaal drie maanden; daarna zouden de jongeren moeten doorstromen naar regulier werk. Deze periode van drie maanden kan eventueel met drie maanden verlengd worden. Jongeren kunnen na deze periode ook doorstromen naar een arbeidsgericht uitstroomtraject (agu), waarbij zij werken met behoud van uitkering, of naar reïntegratietraject de 'springplank' of de 'brug'. In onderstaande figuur staat schematisch weergegeven hoe het proces in de Dordtmij Werkplaats Jongeren verloopt.

Figuur 2.1. Schema Dordtmij Werkplaats Jongeren (www.dordtmij.nl, 15-01-2006)

In de tabel die volgt (tabel 2.1) staat weergegeven wat er in welke weken gebeurt in de werkplaats.

⁵ Op 15-02-2006 vertelt Nelleke Stam dat het programma van de eerste vier weken gaat wijzigen. Zie bijlage II voor een korte weergave van het nieuwe programma.

Tabel 2.1. Het proces in de werkplaats (Route 23 het hoofdproces, 2004).

Fase	Periode	Wat	Doel
1.	Week 1 t/m 4	<ul style="list-style-type: none"> - 32 uur per week aan het werk - folders uitdelen - papier vegen - schoonmaken etc. 	Zicht krijgen op: op tijd zijn, afspraken maken en houden, initiatieven, houdingsaspecten.
1a.	Week 4	<ul style="list-style-type: none"> - eventueel een driegesprek tussen klant, consulent en coördinator werkplaats - consulent loopt in de eerste vier weken af en toe binnen in de werkplaats. 	Afstemming
2.	Week 5	Toetsweek: Psychologische test, handvaardigheid en beroepsinteresseset.	Zicht krijgen op: psychologische weerbaarheid en inzicht, beroepsmogelijkheden.
3.	Week 6 en 7	In de werkplaats: allerhande werkzaamheden of voortzetting van de werkzaamheden van fase 1 + driegesprek	Continuïteit
4.	Week 8 Week 8 t/m 13	Gesprekken met klant over uitslagen toets, richting bepalen, stage lopen of gerichte arbeid in de werkplaats (zorg, techniek, handel, agrarisch). Dit altijd in combinatie met sollicitatietraining, vaardigheidstraining en eventueel training op houding.	Training gericht afronden met arbeid in het vizier; Prognose kansen op de arbeidsmarkt.
4a.	Week 8	Een driegesprek tussen klant, consulent en coördinator werkplaats.	Zicht krijgen en afstemming over het vervolg van het traject.
5.	Week 13	Gericht advies en eventueel doorgeleiding naar regulier werk.	Klant moet in staat zijn haar of zijn eigen loopbaan te beschrijven.
5a.	Week 13	Eindgesprek tussen klant, consulent en coördinator werkplaats.	Het vervolg: regulier werk, school (wet studiefinanciering), gesubsidieerde arbeid of uitkering.

Het beleid van de Sociale Dienst is dat alle jongeren met een uitkering in principe naar de werkplaats doorstromen. Voor zwangere jongeren geldt dat dit alleen hoeft wanneer zij de eerste drie maanden van het traject nog kunnen afmaken. In de andere gevallen start het traject nadat het kind is geboren. Wanneer er bij jongeren sprake is van een geestelijke of lichamelijke handicap kan een REA (Wet Reïntegratie Arbeidsgehandicapten)-keuring worden aangevraagd. Ook in dat geval hoeft de jongere niet naar de werkplaats. Het is dan wel de bedoeling dat hij/zij elders geplaatst wordt (Weide, 2005), bijvoorbeeld via United Restart of een jobcoach van UWV. Ten slotte worden dak- en thuisloze jongeren ook niet aangemeld voor DWJ door de Sociale Dienst.

Uit de interviews die Weide (2005) heeft gehad met de verschillende ketenpartners blijkt dat men het aanbod van de werkplaats te beperkt vindt en te weinig gedifferentieerd. Enkele ketenpartners geven aan dat zij van jongeren horen dat het werk in de werkplaats zeer eentonig en demotiverend is. Er zijn echter ook jongeren die het leuk vinden, schrijft Weide (2005). Niet alle deelnemers aan het MDT hebben zicht op het aanbod van de werkplaats. Wel is duidelijk dat het aanbod van de werkplaats vooral bestaat uit ongeschoold werk.

Weide (2005) geeft aan dat uit het gesprek met de directeur van Dordtmij, die de werkplaats exploiteert, naar voren komt dat het aanbod minder eenzijdig is dan gedacht wordt. Voor jongeren met meer in hun mars wordt wel gezocht naar een wat ander aanbod. Dat neemt niet weg dat het merendeel van het aanbod bestaat uit productiewerk. Dit werk is voor de meeste jongeren ook het meest geschikt (Weide, 2005).

De drie maanden die er voor het traject in de werkplaats staan, zijn te kort voor een opleiding of scholing volgens de directeur van Dordtmij, schrijft Weide (2005). Dordtmij is blij als zij het gedrag van de jongeren een beetje kunnen aanpassen en de discipline erin kunnen krijgen, dat de jongeren werknemersvaardigheden hebben. Later moeten zij, als zij werk hebben, maar scholing volgen (Weide, 2005). De casemanagers van de Sociale Dienst vinden de educatieve component binnen de werkplaats veel te klein. Ook laten zij zich kritisch uit over de begeleiding binnen de werkplaats volgens Weide (2005). Het doel van Route 23 om jongeren meer persoonlijke begeleiding te geven en hen op een motiverende manier te laten kennismaken met werk dat voor hen interessant is, wordt hiermee niet bereikt.

Alle MDT-leden geven aan het jammer te vinden dat zij geen feedback krijgen over jongeren in de werkplaats. Het is onduidelijk wat er met de jongeren gebeurt (Weide, 2005). Er is ook weinig contact met de werkplaats.

2.3.3 Hulpverleningstraject

Jongeren kunnen ook direct in een hulpverleningstraject komen (Weide, 2005). Te denken valt aan verslavingszorg, schuldsanering etc. Wanneer een hulpverleningstraject een duidelijk tijdelijk karakter heeft, blijft een jongere ingeschreven in Route 23. Na de zorg zal het traject veranderen in een traject richting onderwijs of werk. Bij een langdurig hulpverleningstraject, zoals opname in een verslavingkliniek of bij een opname buiten Dordrecht, wordt het dossier van de jongere gesloten en stroomt de jongere uit Route 23.

2.4 Registratie

De gegevens van jongeren die in Route 23 instromen worden in Excel geregistreerd (Weide, 2005). De eerste drie maanden van het Route 23 project zijn uitsluitend de gegevens van Route 23B jongeren in een bestand opgenomen. Vanaf half augustus 2004 worden in een apart bestand ook de gegevens van Route 23A jongeren geregistreerd. Op dit moment wordt er voor Route 23 een nieuw registratiesysteem ontwikkeld dat aansluit bij het systeem van RBL+. Dit systeem moet het enerzijds mogelijk maken dat instanties zelf gegevens kunnen invoeren, anderzijds dat ze hierin snel gegevens over een jongere kunnen opzoeken. Route 23 is gestart zonder secretaresse. De gegevens van de jongeren werden door de

projectleidster bijgehouden. Na enige tijd is er een projectsecretaresse aangesteld om de gegevens te verwerken in Excel.

Route 23 doet wat betreft de uitwisseling van informatie over jongeren tussen verschillende organisaties denken aan het Stedelijk Instrument Sluitende Aanpak (SISA) signaleringssysteem in Rotterdam (Veld, 2002). De grondgedachte van SISA-signalering is door koppeling van informatiebestanden van verschillende gemeentelijke diensten multiprobleemjongeren tot 22 jaar die noch onderwijs volgen, noch werken, zichtbaar te maken zodat hen begeleiding naar onderwijs of werk kan worden geboden.

2.5 Wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie van het huidige onderzoek

Route 23 is een specifiek traject voor jongeren. Organisatorisch en maatschappelijk gezien is het van belang vast te stellen of jongeren dankzij het Route 23 traject werk vinden, weer (terug) naar school gaan of in een hulpverlenings- of ander traject terechtkomen. Vanuit wetenschappelijk oogpunt is het van belang te onderzoeken of de in eerder onderzoek gevonden belemmerende of bevorderende factoren voor reïntegratie ook voor deze groep jongeren gelden. Zijn het bepaalde individuele achtergrondkenmerken die maken dat zij het traject al dan niet succesvol afronden? Daarbij is het ook interessant te onderzoeken of er sprake is van een interactie tussen de kenmerken van het Route 23 traject en de individuele kenmerken van de jongeren.

De resultaten hiervan kunnen leiden tot het ontwerpen van trajecten die meer toegesneden zijn op de individuele kenmerken van de jongeren om zodoende een succesvolle uitkomst te stimuleren. Een analyse op het individuele niveau, zoals in dit onderzoek gebeurt, kan voor het Route 23 project en voor de deelnemende organisaties van belang zijn. Op deze manier wordt in kaart gebracht hoeveel jongeren tijdens het pilotjaar zijn ingestroomd in Route 23, hoeveel jongeren het traject voltooien, hoeveel jongeren het traject voortijdig beëindigen en - vooral - wat hiervan de mogelijke achterliggende redenen zijn. Als duidelijk kan worden wat achterliggende redenen zijn van het wel of niet voltooien van het Route 23 traject, kan Route 23 mogelijk verbeterpunten aanbrengen of zo nodig de werkwijze veranderen.

3. Literatuurstudie naar (het meten van) effectiviteit en efficiëntie van reïntegratie(trajecten)

In september 1983 startte het openbaar vervoersbedrijf in Rotterdam, de RET, een experimenteel arbeidsproject voor jeugdige werklozen. Aan 150 jongeren werd de kans geboden om voor de periode van maximaal één jaar als vervoersassistent (VVA) te werken met behoud van uitkering. Een van de hoofddoelstellingen van het zogenaamde VVA-project was om de deelnemers arbeidservaring te laten opdoen om hun kansen op de arbeidsmarkt te vergroten (Van Haaren, Veenman & Vreuls, 1986) .

Met behulp van een evaluatieonderzoek in opdracht van de gemeente Rotterdam, de RET en het ministerie van SZW is gekeken of projectdeelneming heeft geleid tot verbetering van de arbeidsmarktkansen van betrokkenen. Uit de resultaten van het onderzoek is gebleken dat het zoekgedrag naar werk van een werkloze jongere niet wordt geïntensiveerd en/ of verbreed door hun deelneming aan het VVA-project. Ook wordt het concurrerend vermogen van werkloze jongeren tijdens sollicitaties niet groter door hun deelneming aan het VVA-project. Ten slotte vinden werkloze jongeren geen (vaste) baan door hun deelneming aan het VVA-project. Het project blijkt niet zodanig effectief te zijn geweest dat de arbeidsmarktkansen van deelnemers erdoor konden toenemen.

De gegevens in bovenstaand kader illustreren dat jaren geleden al projecten werden ingezet om de kansen op de arbeidsmarkt van jeugdige werklozen te verbeteren. Het VVA-project bleek echter niet heel effectief. Hoe effectiviteit en efficiëntie van reïntegratietrajecten gemeten wordt en welke factoren reïntegratie bevorderen of juist belemmeren, wordt in de volgende paragrafen besproken.

3.1 Effectiviteit en efficiëntie van reïntegratiebeleid

In deze paragraaf worden verschillende criteria van reïntegratiebeleid besproken, met daarbij methodieken om de effectiviteit van reïntegratietrajecten te bepalen. Steeds wordt bekeken welke implicaties dat heeft voor het huidige onderzoek. In paragraaf 3.1.1 wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen bruto- en netto-effectiviteit van trajecten. Paragraaf 3.1.2 gaat vervolgens naast het microniveau ook in op indirecte gevolgen op macroniveau. En in paragraaf 3.1.3 ten slotte, wordt ingegaan op de effectiviteit en efficiëntie van een bepaald soort reïntegratietrajecten, namelijk scholingstrajecten.

3.1.1 *Bruto-effectiviteit versus netto-effectiviteit*

Bij prestaties van reïntegratiebeleid gaat het volgens Heyma en De Vos (2002) om het *bereik* (welk deel van de doelgroep wordt behandeld?), *succes* (hoeveel deelnemers ronden met succes een training af?), *effectiviteit* (hoeveel werkzoekenden vinden een baan ten gevolge van het traject?), *neveneffecten* (zoals verdringing op de arbeidsmarkt), *kosten tegenover baten*, en de *efficiëntie* van de organisatie van reïntegratie. Voor het vaststellen van neveneffecten en van kosten en baten is het van belang een helder beeld te krijgen van de primaire effecten: hoeveel, in de studie van Heyma en De Vos (2002), arbeidsgehandicapten komen *dankzij* de inzet van reïntegratie-instrumenten weer aan het werk? Voor het meten van prestaties van reïntegratiebeleid is een zuivere meting van dit laatste cruciaal volgens Heyma en De Vos (2002).

Heyma en De Vos (2002) plaatsen kanttekeningen bij bestaand onderzoek naar de effectiviteit van reïntegratie-instrumenten. Een eerste kanttekening kan gezet worden bij het gehanteerde begrip van effectiviteit. Volgens Heyma en De Vos (2002) dient er een onderscheid gemaakt te worden tussen bruto- en netto-effectiviteit. De bruto-effectiviteit is gelijk aan het aandeel personen dat na een traject succesvol is geplaatst op de arbeidsmarkt. Hun succes wordt echter niet alleen bepaald door het ingezette reïntegratie-instrument, maar ook door factoren als leeftijd, opleidingsniveau, werkervaring, motivatie en de kansen op de regionale arbeidsmarkt. Voor het meten van het daadwerkelijke netto-effect is een analysemodel nodig, waarin voor dit soort factoren wordt gecorrigeerd. In veel van de uitgevoerde evaluatiestudies ontbreekt zo'n analysemodel volgens Heyma en De Vos (2002). Zij richten zich in hun studie daarentegen met behulp van een duurmodel op het meten van netto-effectiviteit, waarbij deze is omschreven als de verandering in baanzoekduur die resulteert als direct gevolg van het toepassen van reïntegratie-instrumenten bij arbeidsgehandicapten.

Voor het kunnen vaststellen van netto-effectiviteit van reïntegratie-instrumenten is het van essentieel belang volgens Heyma en De Vos (2002) dat op meerdere momenten informatie over dezelfde personen beschikbaar is, bij voorkeur zolang zij instrumenten ontvangen. Een tweede kanttekening is dat het daar in veel van de studies aan ontbreekt. Informatie op meerdere momenten maakt het mogelijk om baanzoekduren te onderzoeken.

Een derde kanttekening bij bestaande evaluatiestudies is de wijze waarop wordt omgegaan met de vertekening van effecten als gevolg van de manier waarop het reïntegratieproces wordt toegepast. Zo worden reïntegratie-instrumenten *selectief* toegekend op basis van een aantal kenmerken dat tevens de kans op werkhervatting bepaalt (dit is het zogenaamde afroomeffect). Een deel van die kenmerken wordt bovendien niet goed waargenomen, zoals motivatie en flexibiliteit. Daarnaast is het van belang onderscheid te maken tussen perioden

waarin reïntegratie-instrumenten wel, en waarin ze nog niet effectief zijn, bijvoorbeeld omdat ze nog niet zijn afgerond. Eerder uitgevoerde studies houden vaak onvoldoende rekening met deze aspecten. Daardoor bestaat de kans dat de netto-effectiviteit wordt onderschat. Heyma en De Vos (2002) corrigeren in hun analyse voor de invloed van selectie door zowel de kans op een baan als de kans op reïntegratie-instrumenten te modelleren, en deze onderling met elkaar in verband te brengen. Dit hebben zij gedaan via coëfficiënten die tevens het effect van niet waargenomen kenmerken meten. Ook wordt expliciet onderscheid gemaakt tussen perioden waarin arbeidsgehandicapten wel en waarin ze (nog) geen reïntegratie-instrumenten hebben ontvangen.

De netto-effectiviteit is gelijk aan de *verhoging* van het bruto-plaatsingspercentage als gevolg van het ontvangen van reïntegratie-instrumenten. Volgens Heyma en De Vos (2002) moet er echter wel rekening gehouden worden met verschillen in baankans tussen typen arbeidsgehandicapten. Verschillende persoonskenmerken zijn van invloed op de baankans (bijvoorbeeld geslacht, nationaliteit, leeftijd, arbeidservaring, niveau van arbeidservaring). In werkelijkheid worden volgens Heyma en De Vos (2002) deze verschillen niet altijd teruggevonden in het aantal plaatsingen. Dit komt omdat niet iedereen dezelfde reïntegratie-instrumenten ontvangt. De inzet ervan is selectief. De baankans die in werkelijkheid wordt waargenomen is het resultaat van het zuivere effect van persoonskenmerken op de baankans en de kans om met die persoonskenmerken reïntegratie-instrumenten te ontvangen. Het onderscheid tussen het waargenomen effect en het zuivere netto-effect is volgens Heyma en De Vos (2002) cruciaal bij de beoordeling van het reïntegratiebeleid. Het correct omgaan met dit verschil is waar hun analyse zich onderscheidt van andere studies.

Implicaties voor dit onderzoek

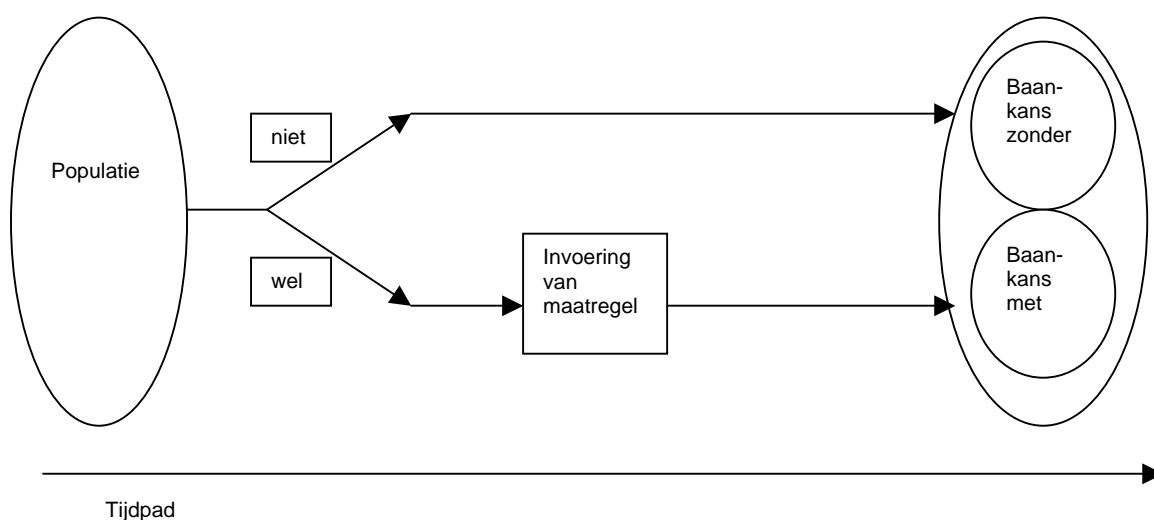
Bovenstaande in acht nemend, zal het voor dit onderzoek van belang zijn een onderscheid te maken tussen bruto-effectiviteit en netto-effectiviteit. Er zal vastgesteld moeten worden of de resultaten toe te schrijven zijn aan het Route 23 traject. Hiervoor is idealiter een methodiek nodig waarbij een controlegroep beschikbaar is. Er zal duidelijkheid moeten komen over welke variabelen verklarend zijn voor de output (prestaties) van het traject: het traject Route 23, de individuele kenmerken van de jongeren of is er sprake van interactie tussen deze variabelen? Essentieel daarbij is het hebben van informatie van dezelfde personen op meerdere momenten. Voor het Route 23 project geldt dat er gegevens in een Excel-bestand worden bijgehouden dat zo nodig, wanneer een jongere besproken is of over de jongere is teruggekoppeld in het MDT, wordt aangevuld. De jongeren komen echter niet allemaal even vaak terug in het MDT, waardoor over sommige jongeren op meerdere momenten informatie bekend is dan over andere jongeren.

Van de jongeren die in de beginfase van het pilotjaar zijn ingestroomd kan mogelijk meer informatie beschikbaar zijn dan over de jongeren die op een later moment zijn ingestroomd. De verwachting is echter dat dit verschil minimaal is, daar tot in april 2006 de ontbrekende gegevens zijn opgezocht en de database daarmee is aangevuld.

3.1.2 Het meten van effectiviteit op micro- en macroniveau

Buiren en Theeuwes (1999) noemen, evenals Heyma en de Vos (2002), *bereik*, *effectiviteit* en *efficiëntie* als hoofdcriteria van reïntegratiebeleid bij de beoordeling van verschillende methoden. Volgens Buiren en Theeuwes (1999) heeft arbeidsmarktbeleid tot doel de arbeidsmarkt beter te doen functioneren en werkloosheid te verlagen. Het kan gaan om algemeen beleid waarbij niet duidelijk is welke groepen bereikt worden, maar waarbij getracht wordt de werkloosheid in totaal te verlagen. Daarnaast wordt er arbeidsmarktbeleid gevoerd dat tot doel heeft bepaalde groepen die vaak gekenmerkt worden door relatief hoge werkloosheidspercentages (zoals allochtonen, vrouwen, arbeidsgehandicapten en - zoals momenteel de situatie is - jongeren), te (re)integreren in het arbeidsproces. Dit gebeurt dikwijls door de inzet van afzonderlijke 'reïntegratietrajecten of - instrumenten'.

Het meten van de effectiviteit van arbeidsmarktbeleid in het algemeen en reïntegratie-instrumenten in het bijzonder, begint altijd op microniveau: de baankans van een individu die door toepassing van reïntegratie-instrumenten wel of niet verandert. Hiertoe is in het onderzoek van Buiren en Theeuwes (1999), op basis van een standaard theoretisch model voor de evaluatie van arbeidsmarktbeleid, een econometrisch model opgesteld.

Figuur 3.1. Grafische weergave van een model voor de evaluatie van arbeidsmarktbeleid.

Bij aanwezigheid van voldoende geschikte data wordt met dit model de baankans van het individu met en zonder toepassing van de specifieke reïntegratiemaatregel geschat (Buires & Theeuwes, 1999). Na toepassing van de maatregel kan bekeken worden of er karakteristieke verschillen zitten tussen zij die *wel* en zij die *geen* gebruik van de maatregel hebben gemaakt. Binnen de totale groep was sprake van een controlegroep (zij die achteraf geen gebruik hebben gemaakt van de maatregel) en een participatiegroep (zij die wel gebruik maakten van de reïntegratiemaatregel). De baankans van beide groepen voor toepassing van de maatregel is bekend, evenals de baankans na het toepassen van de maatregel. Ter evaluatie van een arbeidsmarktmaatregel kan nu bekeken worden of de baankans na toepassing van de arbeidsmarktmaatregel significant afwijkt van de baankans voor toepassing. Door middel van de controlegroep kan worden gecorrigeerd voor veranderingen in de baankans door externe factoren.

Belangrijk is het tijdpad in het model van Buires en Theeuwes (1999). Dit moet voldoende lang zijn om de feitelijke uitwerking van de maatregel te kunnen meten.

De volgende stap in de integrale evaluatie van de reïntegratie-instrumenten zijn de macro economische effecten van arbeidsmarktbeleid. Deze effecten geven een aanvulling op evaluatie op microniveau. Het eerste effect is het effect op het proces van matching, dit is de aansluiting op elkaar van openstaande vacatures en werkzoekenden. Ook is er een effect op de arbeidsproductiviteit van het arbeidsaanbod op macroniveau. Indien reïntegratiebeleid per saldo meer werkenden oplevert, dan betekent dit een hoger niveau van human capital en het effect hiervan op de productiviteit op het arbeidspotentieel. Ook kan arbeidsmarktbeleid leiden tot meer concurrentie op de arbeidsmarkt.

Implicaties voor dit onderzoek

Zoals gezegd zou in het onderzoek idealiter gewerkt moeten worden met een participatiegroep (zij die wel het Route 23B-traject volgen) en een controlegroep (zij die het Route 23B-traject niet volgen). Op deze manier zou bepaald kunnen worden of de output (dat wil zeggen het product, de prestatie van in dit geval het Route 23 traject) verklaard wordt door het traject of door externe factoren. Een controlegroep is echter niet aanwezig. Bij de jongeren met een grote afstand tot de arbeidsmarkt die het Route 23B-traject niet volgen, wordt namelijk geen Route 23 intake afgenomen. Het gaat bijvoorbeeld om jongeren uit de randgemeenten van Dordrecht, zoals Zwijndrecht en Sliedrecht. Deze gemeenten nemen tot 1 september 2005 geen deel aan het Route 23 project. Door het niet afnemen van de Route 23 intake bij de B-jongeren uit de randgemeenten, zijn van deze jongeren veel minder gegevens bekend. Hierdoor is een vergelijking met de B-jongeren uit Dordrecht niet mogelijk.

Ook met de Route 23A-jongeren uit Dordrecht zal een vergelijking niet gemaakt kunnen worden. Van de Route 23A-jongeren zijn, doordat er geen geïntegreerde Route 23 intake wordt afgenomen bij hen, beduidend minder gegevens bekend dan van Route 23B-jongeren. Er is derhalve niet bekend op welke achtergrondkenmerken de A-jongeren verschillen van de B-jongeren. Een A-jongere kan bijvoorbeeld best een detentieverleden hebben, maar daarna de draad weer goed opgepakt hebben en heel succesvol zijn geworden.

In het huidige onderzoek zal niet worden gekeken naar macro-effectiviteit, zoals Buiren en Theeuwes (1999) beschrijven. Daarvoor zijn onvoldoende en niet geschikte data aanwezig.

3.1.3 Effectiviteit en efficiëntie van scholing van werklozen

De Koning (2002) richt zich, in tegenstelling tot Heyma en De Vos (2002) en Buiren en Theeuwes (1999), op reïntegratietrajecten met een specifieke inhoud, namelijk scholing. Hij kijkt terug op meer dan 50 evaluatieonderzoeken die tussen 1985 en 1994 in Nederland zijn uitgevoerd naar het scholingsbeleid van werklozen. De Koning (2002) geeft aan dat scholing succesvol is wanneer:

A. het beschikbare scholingsbudget zo gebruikt wordt, dat een mismatch tussen vraag en aanbod verminderd of voorkomen wordt. Met andere woorden, scholing naar de behoefte op de arbeidsmarkt is nodig;

B. ongelijke kansen tussen werkzoekenden worden verminderd of voorkomen. Ongelijke kansen kunnen voortkomen uit een te laag productieniveau als gevolg van gebrek aan basisopleiding (de ongeschoolden) of een gebrek aan ervaring (jongeren, migranten) of een verlies aan human capital (vrouwen die lange tijd niet actief zijn geweest op de arbeidsmarkt, of langdurig werklozen). Onder deze omstandigheden kan scholing worden gebruikt om de afstand tot de arbeidsmarkt van deze mensen te verkleinen.

Naast effectiviteit zoals hierboven beschreven, is volgens De Koning (2002) efficiëntie ook een belangrijk criterium. Vragen die bij efficiëntie aan de orde komen zijn:

- Moet de overheid zelf scholingscentra hebben?
- Zijn de resultaten van de scholing behaald tegen zo laag mogelijke kosten?
- Wanneer scholingsinstituten subsidie ontvangen, worden zij dan op de meest efficiënte manier aangestuurd?
- En wanneer externe bureaus betaald worden om de scholing te geven, kunnen anderen dan dezelfde kwaliteit geven voor een lagere prijs?

Bij evaluatie van scholingsbeleid komen volgens De Koning (2002) verschillende aspecten aan de orde:

Bereik

Bruto-effectiviteit; het aantal cursisten in verhouding tot het aantal werklozen wat scholing nodig heeft (reach of supply) en het aantal werkgevers dat aangeeft mee te willen werken aan de scholing (reach of demand). De verhouding geeft aan in welke mate de scholingsbehoeften van zowel werklozen als werkgevers worden vervuld.

Bedoelde effecten

Bedoelde effecten verwijzen naar de mate waarin scholing zorgt voor het tegengaan van de ongelijkheid en meer gelijke mogelijkheden creëert op de arbeidsmarkt (De Koning, 2002). Wanneer een werkloos persoon zich aanmeldt voor scholing of wanneer een werkgever wil dat een werkloos persoon geschoold wordt voordat hij hem of haar aanneemt, betekent dit natuurlijk niet dat scholing een echt of netto-effect heeft, schrijft De Koning (2002). Een werkloze cursist kan een baan hebben gevonden ondanks dat hij/ zij geen scholing heeft gevolgd en een vacature kan vervuld zijn door iemand die niet is geschoold. Er kan, met andere woorden, sprake zijn van een element van *dead weight* (De Koning, 2002).

Volgens De Koning (2002) is de simpele vraag of een werkloze beter af is na scholing moeilijk te beantwoorden. Een zwakte van de controlegroepbenadering, experimenteel of niet-experimenteel, is dat het veronderstelt dat het verbeteren van de mogelijkheden van de werkloze cursisten de kansen van de personen in de controlegroep niet beïnvloed. Het vergroten van de kansen van de werkloze cursisten kan echter de kansen van de niet-cursisten (controlegroep) verkleinen. En het vergemakkelijken van de selectieproblemen voor sommige werkgevers kan de selectieproblemen van andere werkgevers vergroten. Met andere woorden, *displacement* kan impliceren dat de totale resultaten voor de arbeidsmarkt minder indrukwekkend zijn dan dat ze op het eerste gezicht lijken (De Koning, 2002).

Neveneffecten

Andere neveneffecten kunnen goed zijn voor de economie volgens De Koning (2002). Wanneer *displacement* niet plaatsvindt, of niet in die mate dat het de netto-effecten vervaagd, kunnen werkloosheid en/ of onvervulde vraag verminderen, wat sociaal en economisch goed zou zijn. Inkomen en productiviteit kunnen stijgen en besteding aan sociale vergoedingen kan verminderen.

Het kan vreemd lijken om de effecten van scholing op productiviteit, inkomen en totale werkgelegenheid als neveneffecten te zien (De Koning, 2002). Maar dit zijn niet de effecten waar de overheid op doelt wanneer het scholing voor werklozen organiseert en subsidieert. Want dat zijn het wegnemen en voorkomen van mismatch en zorgen voor meer gelijke mogelijkheden/ kansen van werkzoekenden.

Kosten

Effectiviteit zou afgezet moeten worden tegen de kosten. Volgens De Koning (2002) kunnen 'de kosten van scholing' op verschillende manieren worden geïnterpreteerd. Zo kan het betrekking hebben op de kosten die de dienst zelf met zich meebrengt, zoals de scholingssubsidie en de tijd die het kost cursisten te selecteren, de scholing in te plannen en de resultaten te monitoren. Vanuit een maatschappelijk oogpunt bestaat een andere kijk op kosten. Wanneer scholing bijvoorbeeld alleen gegeven wordt door algemene scholen, zal de subsidie meestal maar een deel van de kosten dekken en betaalt het Ministerie van Onderwijs het overgebleven gedeelte.

Voor alle bovenstaande criteria voor de evaluatie van scholingsbeleid zijn implementatie en controle relevant (De Koning, 2002). Wat betreft *bereik* is de eerste vraag hoe gegarandeerd kan worden dat de scholingscapaciteit voldoet aan de scholingsbehoeften. Bereik verwijst natuurlijk ook naar de selectie van werkloze cursisten en de soorten scholing, die eigenlijk sterk verbonden zouden moeten zijn aan de planning van scholing (De Koning, 2002). De *netto-effecten* van scholing worden bepaald door selectie (kenmerken van cursisten en de soort scholing), kwaliteit en scholingsveld, resultaten van scholing en nazorg na het voltooien van de scholing. Het resultaat van scholing zal waarschijnlijk afhangen van selectie en kwaliteit van scholing. De kwaliteit zal afhangen van de duur en de kwaliteit van het lesgeven en zal sterk in verband staan met de soort scholing. De effectiviteit van scholing is in een bepaald opzicht niet de enige relevante overweging. Het is ook noodzakelijk om erachter te komen of het effect van scholing groter zou zijn geweest wanneer een andere soort scholing of een andere scholingsmaat zou zijn toegepast. Om effectief te kunnen zijn zou de tijdsduur tussen de opkomst van een scholingsbehoefte en het 'afleveren' van een geschoold persoon zo kort mogelijk moeten zijn. De duur van de lessen, het aantal instroommogelijkheden en de mogelijkheid om nieuwe vormen van scholing te ontwikkelen, zullen bepalen wat de aflevertermijn is (De Koning, 2002).

Arbeidsbureaus spelen een rol in zowel selectie als plaatsing. Dus als scholing niet succesvol is, hoeft dat niet (geheel) te wijten te zijn aan de betrokken scholingsinstantie. *Neveneffecten* hangen sterk af van selectie (De Koning, 2002). Als mensen met zeer weinig mogelijkheden geselecteerd worden voor scholing in beroepen waarin tekorten bestaan op de arbeidsmarkt, zal displacement waarschijnlijk niet plaatsvinden. *Kosten* hangen sterk af van bereik en daardoor van alle aspecten die te maken hebben met het vaststellen van de hoeveelheid mensen die je kunt bereiken. Wanneer gecorrigeerd wordt voor drop-out ratio, dan zullen de kosten ook verbonden zijn aan de scholingskwaliteit. De gebruikersratio van scholingscapaciteit is een belangrijke factor voor de scholingskosten. Capaciteit toevoegen aan scholingsbehoeften is een manier om ondergebruik te vermijden, maar het verminderen

van afwezigheidsratio's en het vermijden van grote gaten tussen een persoon die klaar is met scholing en de volgende die eraan begint, is ook belangrijk (De Koning, 2002).

Uit zijn evaluatie van onderzoeken naar scholing van werklozen in Nederland concludeert De Koning (2002) dat een zwak element in de toepassing van scholing voor werklozen is, dat laaggekwalificeerden ondergerepresenteerd zijn. Dit zijn waarschijnlijk de mensen die de scholing het meest hard nodig hebben (De Koning, 2002). Dit staat bekend als het afroomeffect. Het instrument wordt minder ingezet bij leden van de doelgroep die het instrument het meest hard nodig hebben. Dit bevordert de bruto-effectiviteit/output van een traject, waarschijnlijk ook de efficiëntie, maar verbetert de kansen van de zwaksten op de arbeidsmarkt niet.

Ongeveer 60% van de cursisten vindt een baan binnen een periode van zes tot negen maanden na het voltooien van het scholingstraject. Maar niet meer dan 50% van deze mensen, en misschien slechts 10%, vindt een baan *dankzij* de scholing. Voor de langdurig werklozen is 50% of meer niet onwaarschijnlijk. Dit suggereert dat de totale invloed nogal mager is volgens De Koning (2002).

Het effect van het scholen van werklozen is relatief klein in termen van werkloosheidsreductie. De Koning (2002) geeft aan dat wanneer 100.000 werkloze personen worden geschoold, misschien 20.000 van een baan zullen vinden als *direct gevolg* van die scholing. Gedurende de periode die De Koning (2002) beschrijft, fluctueerde de werkloosheid volgens de officiële cijfers rond de 500.000 personen. Wanneer de verborgen werkloosheid wordt meegenomen kan over 1.000.000 mensen worden gesproken. Maar ook al is het effect op de totale werkloosheid klein, de opbrengsten van scholing voor de samenleving zouden positief zijn wanneer de besparingen op werkloosheidsuitkeringen worden meegerekend. De resultaten kunnen volgens De Koning (2002) verbeterd worden door te concentreren op twee doelen: reïntegreren van werkloze mensen met beperkte vooruitzichten op de arbeidsmarkt, dus de meest kansarme, en het reduceren van mismatch.

Implicaties voor dit onderzoek

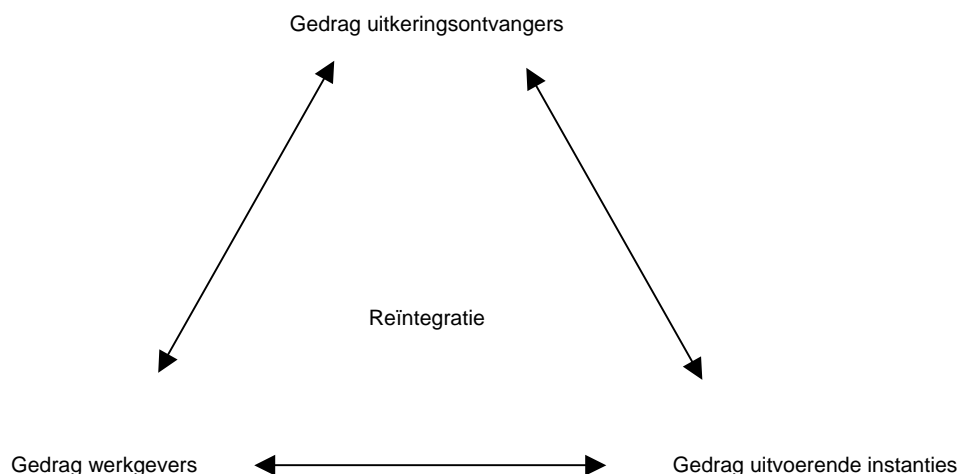
Het Route 23 traject in het huidige onderzoek is een traject voor jongeren met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Echter, bij de ene jongere zal deze afstand groter zijn dan bij de andere jongere. Interessant is om te bekijken of er bij het Route 23 traject sprake is van het afroomeffect. Bestaat er bijvoorbeeld een verschil in welke instrumenten bepaalde jongeren krijgen aangeboden? Ten tweede is het zeer van belang te onderzoeken of de succesvolle uitstroom uit Route 23 te danken is aan het Route 23 traject.

3.2 Factoren die van invloed zijn op reïntegratie van uitkeringsontvangers

Volgens Hoff en Jehoel-Gijsbers (2003) dienen voor een succesvolle reïntegratie de volgende partijen elk een bepaald gedrag te vertonen:

- de uitkeringsgerechtigden moeten feitelijk het werk geheel of gedeeltelijk kunnen hervatten;
- de werkgevers moeten de uitkeringsgerechtigden in dienst nemen;
- de uitkerende en bemiddelingsinstanties moeten de herintreding stimuleren.

Reïntegratie heeft volgens Hoff en Jehoel-Gijsbers (2003) betrekking op het gedrag van de drie partijen die het functioneren van de arbeidsmarkt bepalen: de vraagzijde van de arbeidsmarkt, de aanbodzijde van de arbeidsmarkt en de instituties die zich tussen vraag en aanbod bewegen zoals de uitvoeringsorganen van sociale zekerheid en de bemiddelingsinstanties.

Figuur 3.2. De actoren van reïntegratie (Hoff en Jehoel-Gijsbers, 2003)

Bij het zoeken naar factoren die reïntegratie kunnen bevorderen of belemmeren, zal gekeken moeten worden naar de wijze waarop het gedrag van alle drie de actoren (uitkeringsontvangers, werkgevers en uitvoerende instanties) wordt beïnvloed.

Volgens Hoff en Jehoel-Gijsbers (2003) zijn vijf factoren te onderscheiden die (mogelijk) van invloed zijn op de werkhervatting van uitkeringsontvangers en het reïntegratiegedrag van de andere twee partijen:

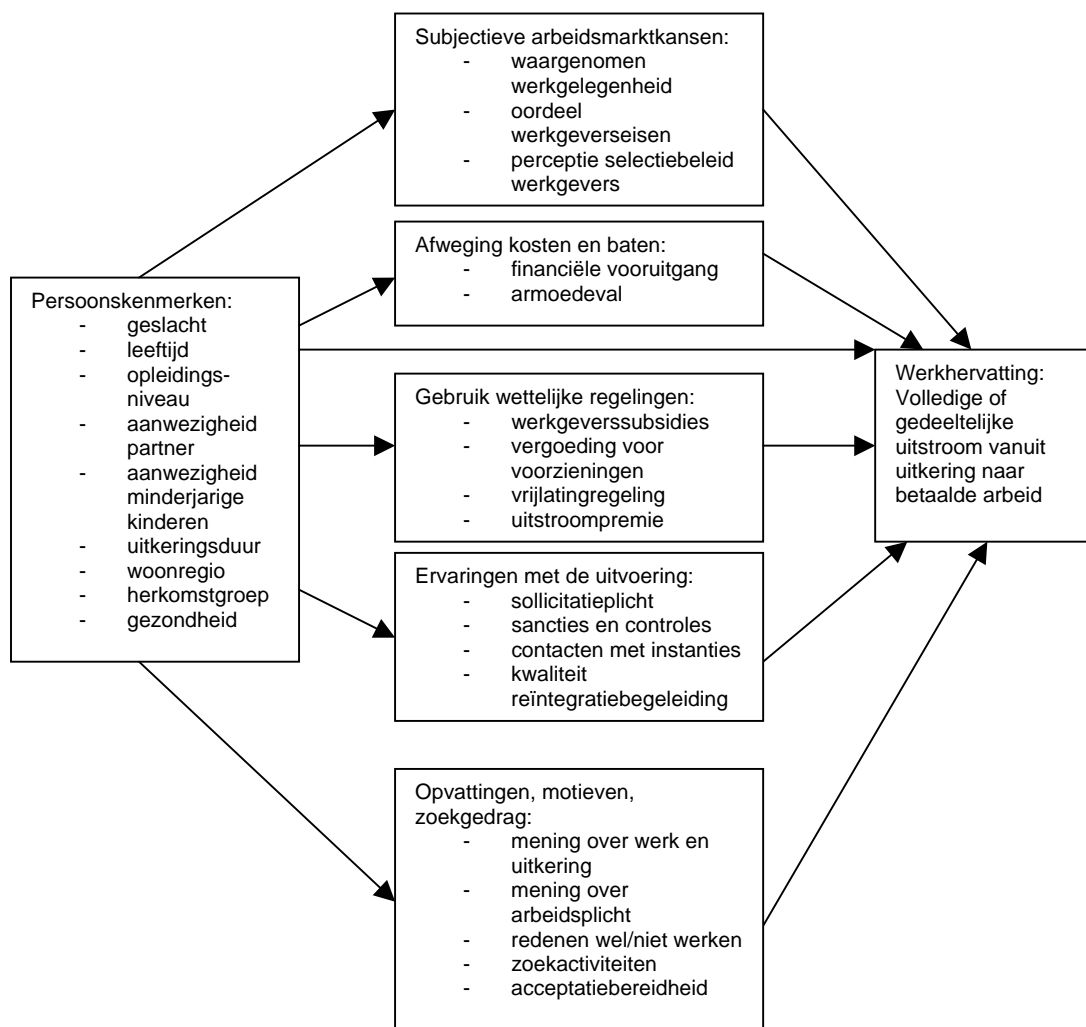
- kwantitatieve en kwalitatieve ontwikkeling van vraag en aanbod; het functioneren van de arbeidsmarkt (gelegenheidsstructuur). Er zal sprake zijn van meer reïntegratie van uitkeringsontvangers naarmate de werkgelegenheid groeit (kwantitatieve ontwikkeling) en naarmate de kenmerken van het sociale zekerheidsbestand zich in

gunstige zin ontwikkelen, zodat er sprake is van een kwalitatieve aansluiting tussen vraag en aanbod van arbeid. De mogelijkheden die de arbeidsmarkt biedt, vormen een basisvoorwaarde voor reïntegratie: zonder beschikbare arbeidsplaatsen en zonder voldoende kwalificatie van uitkeringsontvangers zal er geen reïntegratie plaatsvinden.

- kosten/ batenafweging op basis van rationele keuzes (financiële prikkels); er zal sprake zijn van meer reïntegratie naarmate, voor elk van de drie arbeidsmarktpartijen, aan reïntegreren meer financiële voordelen en aan niet-reïntegreren meer financiële nadelen zijn verbonden.
- wet- en regelgeving (wettelijke prikkels); er zal sprake zijn van meer reïntegratie naarmate er meer effectieve wet- en regelgeving wordt ontwikkeld met als doel de reïntegratie te bevorderen en naarmate de wetgeving aan meer uitkeringsontvangers een arbeidsplicht oplegt. Voorwaarde is dat voldoende middelen ter beschikking worden gesteld om de wet- en regelgeving adequaat uit te voeren.
- uitvoering van wet- en regelgeving (institutionele prikkels); er zal sprake zijn van meer reïntegratie naarmate in de uitvoering van de sociale zekerheid meer de nadruk wordt gelegd op bevordering van uitstroom van uitkeringsontvangers en er aan niet-reïntegreren strengere sancties zijn verbonden.
- waarden en normen (sociale prikkels); er zal sprake zijn van meer reïntegratie naarmate het hebben van betaald werk als positiever wordt bestempeld dan het ontvangen van een uitkering, naarmate er een grotere nadruk ligt op arbeidsplicht en naarmate er meer sprake is van een sterk arbeidsethos.

Om inzicht te krijgen in hoeverre en op welke wijze bovengenoemde factoren (gelegenheidsstructuur, afweging van kosten en baten, wettelijke regelingen, ervaringen met de uitvoering, en opvattingen, motieven en zoekactiviteiten) feitelijk het reïntegratiegedrag bepalen, halen Hoff en Jehoel-Gijsbers (2003) een onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) aan waarin gegevens verzameld zijn bij ruim 2000 uitkeringsgerechtigden. In het onderzoek is antwoord gezocht op de vraag welke factoren de werkhervatting van uitkeringsontvangers bevorderen of juist belemmeren. Bij het onderzoek zijn zowel WAO'ers, WW'ers als bijstandsonvangers betrokken.

Centraal in het onderzoek staat de variabele werkhervatting, gedefinieerd als de (gedeeltelijke) uitstroom vanuit een uitkering naar betaalde arbeid. In figuur 3.3 wordt schematisch weergegeven welke begrippen in de vragenlijst zijn gemeten, met hun onderlinge samenhang.

Figuur 3.3. Conceptueel model reïntegratie van uitkeringsontvangers (Hoff en Jehoel-Gijsbers, 2003)

Persoonskenmerken

Voor alle in het onderzoek betrokken groepen uitkeringsontvangers blijken leeftijd en gezondheid gerelateerd te zijn aan werkhervatting (Hoff en Jehoel-Gijsbers, 2003). De kans op reïntegratie is groter naarmate men jonger is. En de kans dat uitkeringsontvangers weer geheel of gedeeltelijk aan het werk gaan, blijkt beduidend kleiner voor degenen die ernstige gezondheidsbeperkingen ervaren dan voor personen zonder of met lichte beperkingen. Hoff en Jehoel-Gijsbers (2003) merken op dat het niet bevreedend is dat WAO'ers zich vaker ernstig belemmerd voelen door de gezondheid dan bijstandsonvangers of WW'ers. Het opleidingsniveau en de uitkeringsduur maken alleen bij de WAO'ers en de WW'ers verschil uit voor de kans op reïntegratie. Zoals kan worden verwacht, hebben zowel middelbaar of hoogopgeleide als personen met een relatief kortdurende uitkering daarbij een grotere kans weer aan het werk te komen, dan laagopgeleiden en langdurig uitkeringsafhankelijken (Hoff en Jehoel-Gijsbers, 2003).

Het hebben van een partner houdt alleen bij de bijstandsgerechtigden verband met de kans op werkhervatting. Daarbij lijkt er sprake te zijn van een remmende invloed; de kans dat alleenstaanden weer een baan krijgen, ligt bijna drie maal zo hoog als de kans dat personen met een partner reïntegreren (Hoff en Jehoel-Gijsbers, 2003).

Voor WAO'ers speelt de aanwezigheid van minderjarige kinderen een rol, waarbij degenen met kinderen bijna tweemaal zo vaak weer aan het werk gaan dan degenen zonder kinderen. De verantwoordelijkheid voor jonge kinderen lijkt derhalve aan te sporen tot werkhervatting schrijven Hoff en Jehoel- Gijsbers (2003).

De regio waar men woont, is alleen voor WW'ers van belang. Personen woonachtig in het noorden, oosten of zuiden van het land blijken een naar verhouding geringere kans te hebben om naar arbeid uit te stromen. Degenen die in het westen wonen, hebben een bijna tweemaal zo grote kans op werkhervatting.

Het geslacht en de etnische herkomst aldus Hoff en Jehoel-Gijsbers (2003), houden bij geen van de drie uitkeringscategorieën verband met de reïntegratiekans. Ten aanzien van de etnische herkomst dient daarbij wel rekening te worden gehouden met de mogelijkheid dat de allochtone respondenten een selectieve groep vormen.

Vijf factoren

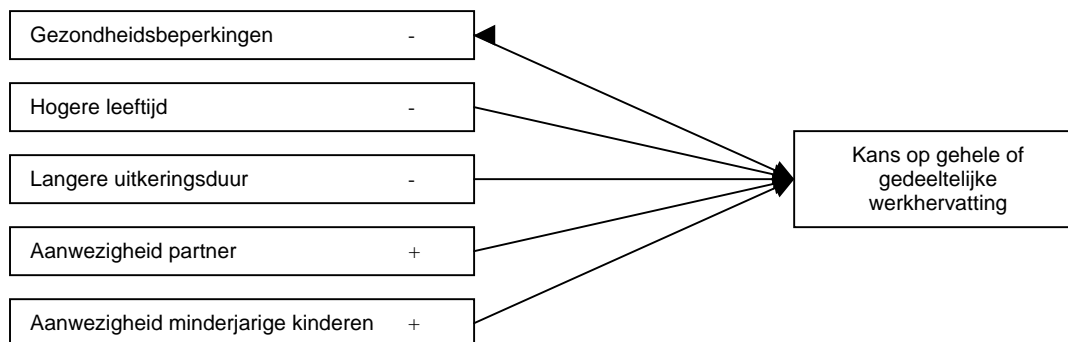
Hoff en Jehoel- Gijsbers (2003) gaan vervolgens verder in op de vijf factoren (subjectieve arbeidsmarktkansen, afweging van kosten en baten, het gebruik van wettelijke regelingen, ervaringen met de uitvoering en opvattingen, motieven en zoekgedrag), waarvan de invloed op werkhervatting is onderzocht. Over deze factoren is in het huidige onderzoek niets bekend. Derhalve zal er niet verder worden ingegaan op de invloed van deze factoren op werkhervatting.

Verbanden tussen de diverse voorspellers

Hoff en Jehoel-Gijsbers (2003) gaan tenslotte in op de onderlinge verbanden tussen de diverse voorspellers en op hun gezamenlijke invloed op reïntegratie. Zij onderzoeken in hoeverre er sprake is van directe dan wel indirecte effecten van de persoonskenmerken en overige factoren op werkhervatting. Afzonderlijk bezien zijn veel van de onderzochte variabelen aan de reïntegratiekans gerelateerd, schrijven Hoff en Jehoel- Gijsbers (2003). Een groot deel van deze verbanden valt echter weg wanneer alle verklarende factoren tegelijkertijd in de berekeningen worden opgenomen. Bij de WAO'ers blijkt dan, niet echt verrassend, de afwezigheid van gezondheidsbeperkingen veruit de belangrijkste voorwaarde te zijn om weer geheel of gedeeltelijk aan het werk te komen. Ook de uitkeringsduur speelt een rol evenals de leeftijd en de aanwezigheid van een partner en minderjarige kinderen.

Zoals kan worden verwacht, is de kans op werkhervatting het grootst voor arbeidsongeschikten die nog relatief jong zijn, die de uitkering gedurende minder dan een jaar ontvangen en die zorgverantwoordelijkheid hebben tegenover andere gezinsleden.

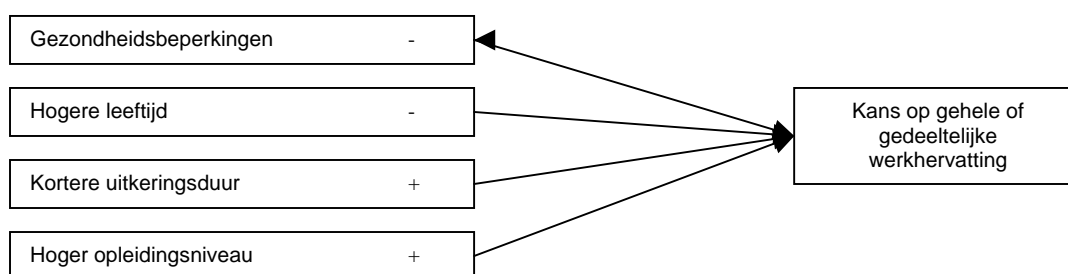
WAO'ers

Figuur 3.4. Factoren die van invloed zijn op de reïntegratie van WAO'ers.

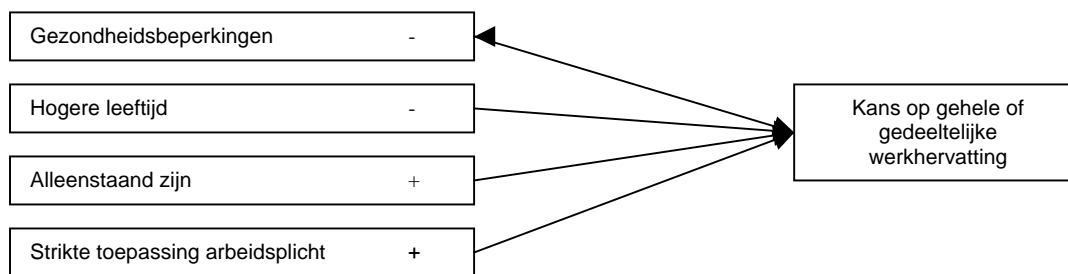
Voor de WW'ers en bijstandsgerechtigden zijn de gezondheid en de leeftijd eveneens bepalend voor de reïntegratiekans (Hoff en Jehoel-Gijsbers, 2003). Bij de WW'ers zijn het daarnaast vooral de kortdurend uitkeringsafhankelijken en de hoger opgeleiden die kans hebben weer aan een baan te geraken, terwijl dit bij de bijstandsonvangers geldt voor de alleenstaanden en degenen die een strikte toepassing van de arbeidsplicht voorstaan.

WW'ers

Figuur 3.5. Factoren die van invloed zijn op de reïntegratie van WW'ers.

Bijstandsgerechtigden

Figuur 3.6. Variabelen die van invloed zijn op de reïntegratie van bijstandsgerechtigden.

Een belangrijke vraag betreft de rol die het inkomen (het vooruitzicht op inkomensverbetering dan wel angst voor inkomensdaling) speelt bij werkhervatting. Hoff en Jehoel-Gijsbers (2003) vonden dat ruim een derde van de niet-werkenden bereid is tot het aanvaarden van een baan waarmee zij weinig verdienen. Bovendien zou 71-79% van hen gaan werken, zelfs als zij er hierdoor financieel niet of nauwelijks op vooruitgaan. Op grond van deze bevindingen zou kunnen worden geconcludeerd dat het vooral het hebben van werk is dat van belang is, want werk levert meer op dan alleen inkomen. Tegelijkertijd valt echter niet te negeren dat, in ieder geval bij de niet-werkenden met een bijstandsuitkering, een meerderheid van de gebruikers van inkomensafhankelijke regelingen verwacht deze te zullen verliezen als zij een baan aannemen. Mogelijk dat hier een remmende werking van uitgaat.

Naast de reeds genoemde factoren is voor alle drie de uitkeringsgroepen tevens het zoekgedrag sterk bepalend voor de reïntegratiekans. Bij WW'ers en bijstandsgerechtigden is er zelfs vrijwel geheel sprake van een sine qua non relatie: om aan een baan te komen, moet men ernaar zoeken. Voor de WAO'ers geldt dit in mindere mate, wat echter voortkomt uit het feit dat een deel van hen kan terugkeren (of inmiddels is teruggekeerd) naar de oude werkgever.

Van zowel de WAO'ers als de WW'ers en bijstandsgerechtigden wordt het zoekgedrag, net als de kans op werkhervatting, in belangrijke mate bepaald door de gezondheid en de leeftijd. Opnieuw zijn het daarbij vooral de relatief gezonde en de jongere uitkeringsontvangers die zich in dit opzicht actief betonen. Bij de WW'ers en WAO'ers is het zoekgedrag daarnaast gerelateerd aan het hebben van een sollicitatieplicht, maar dit gaat niet op voor de bijstandsgerechtigden. Eerder lijkt hier de uitkeringsduur een rol te spelen; zoekactiviteiten komen met name voor bij bijstandsgerechtigden die de uitkering gedurende minder dan een jaar ontvangen.

Implicaties voor dit onderzoek

Het model dat Hoff en Jehoel-Gijsbers (2003) presenteren, is een zeer omvangrijk model. Voor het huidige onderzoek is het model niet bruikbaar. Het is geen model om één project, zoals Route 23, mee te evalueren.

De persoonskenmerken zoals Hoff en Jehoel-Gijsbers (2003) die noemen, zijn voor Route 23B jongeren grotendeels bekend. Echter over subjectieve arbeidsmarktkansen, afweging van kosten en baten door de jongeren, gebruik van wettelijke regelingen, de ervaringen van de jongeren met de uitvoering en hun opvattingen, motieven en zoekgedrag, wordt niet structureel gerapporteerd. Over deze aspecten staat niets geregistreerd in database.

3.3 Overzicht van reïntegratiebelemmerende en – bevorderende factoren

In hun literatuurstudie geven Rodenburg, Noordhoff, Snel en Engbersen (2004) aan dat in veel onderzoek wordt gewezen op allerlei persoonlijke achtergrondkenmerken, problemen en belemmeringen die de kans op succesvolle reïntegratie belemmeren. Zo zijn persoonskenmerken als leeftijd, geringe opleiding en lange uitkeringsduur veelgenoemde factoren die de stap vanuit de uitkering naar werk in de weg staan. Ook specifieke problemen en belemmeringen (zoals fysieke problemen, psychische belemmeringen en zorgtaken voor jonge kinderen) waar veel uitkeringsgerechtigden mee te maken hebben, bemoeilijken de weg vanuit de uitkering naar werk.

De centrale gedachtegang van Rodenburg et al. (2004) is dat niet zozeer deze feitelijke situatie van persoonskenmerken en min of meer objectiveerbare problemen en belemmeringen cruciaal is voor een geslaagde reïntegratie, maar vooral de wijze waarop betrokkenen deze gegeven situatie waarnemen (perceptie) en hoe zij er mee omgaan (coping). Zij gaan er vanuit dat juist de houding en het gedrag van uitkeringsgerechtigden aangrijpingspunten bieden voor op reïntegratie gerichte interventies. Hierbij hebben Rodenburg et al. (2004) zich laten inspireren door werk van de socioloog Schuyt die vindt dat de overheid niet altijd even effectief omgaat met haar kwetsbare burgers, mede doordat beleidsvoerders en uitvoeringsfunctionarissen hun cliënten vaak in termen van bepaalde statistische kenmerken interpreteren, zoals opleidingsniveau, arbeidservaring, sociale achtergrond en etnische herkomst. Volgens Schuyt moeten beleidsvoerders en uitvoeringsfunctionarissen zich veel meer richten op zaken als de houding en het eigen gedrag van cliënten, dat wil zeggen: zaken die wellicht door gerichte interventies beïnvloedbaar zijn.

Schuyt betoogt ook dat het gegeven dat sommige langdurige bijstandsgerechtigden uitstromen naar betaald werk terwijl anderen in de bijstand blijven, niet (alleen) het gevolg is van bepaalde persoonskenmerken of van aard en omvang van de problemen en belemmeringen waarmee uitkeringsgerechtigden geconfronteerd worden, maar vooral van

factoren die samenhangen met de houding en het gedrag van de betrokkenen (Hospers et al., 1998).

De probleemoplossende vermogens van cliënten zijn op hun beurt (mede) afhankelijk van minstens twee factoren, namelijk de perceptie van de situatie en de sociale context waarin mensen verkeren (Rodenburg et al., 2004). Om te beginnen is dus een eerste voorwaarde voor een actieve houding van probleemoplossing dat mensen zelf het idee hebben dat ze invloed hebben op hun leven. Sommige mensen menen dat zij geen enkele invloed hebben op hun leven en dat zij enkel slachtoffer van de situatie zijn. Deze perceptie van de situatie nodigt niet uit tot actieve pogingen tot probleemoplossing.

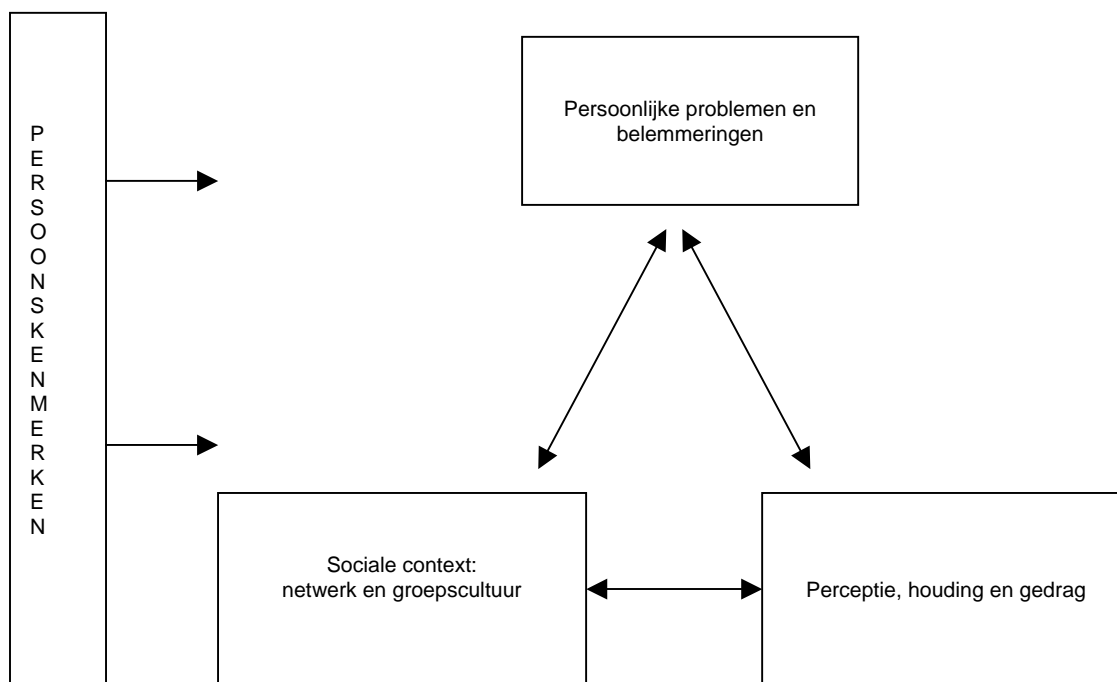
De sociale context is mede bepalend voor de perceptie van de werkelijkheid.

Uitkeringsgerechtigden die deel uitmaken van een groep waarin leven van een uitkering min of meer het normale patroon is, zullen zelf ook weinig geneigd zijn om die situatie als problematisch te beschouwen. Omgekeerd kan een sociaal netwerk een bron van steun zijn op de weg naar betaalde arbeid als het belang van werk in het netwerk wordt benadrukt.

Rodenburg, Noordhoff, Snel en Engbersen (2004) beschrijven dat bovenstaande leidt tot de onderkenning dat de situatie van uitkeringsontvangers in drie verschillende factoren uiteen gezet kan worden:

1. feitelijke problemen en belemmeringen waarmee uitkeringsgerechtigden te kampen hebben;
2. de wijze waarop zij hun situatie waarnemen en ermee omgaan;
3. de sociale context waarin zij verkeren, die zowel een belemmerende als een stimulerende invloed kan hebben.

Deze factoren leiden tot een conceptueel model dat Rodenburg en anderen (2004) de driehoek van reïntegratiebelemmerende en -bevorderende factoren noemen. Tevens maakt het model duidelijk dat daarnaast ook algemene persoonskenmerken van invloed zijn.

Figuur 3.7. De driehoek van reïntegratiebelemmerende en –bevorderende factoren (Rodenburg, Noordhoff, Snel & Engbersen, 2004)

Relevante persoonskenmerken

Op basis van verschillende studies schetsen Rodenburg et al. (2004) het volgende beeld:

- leeftijd: de kans op reïntegratie is geringer naarmate uitkeringsgerechtigden ouder zijn.
- lage opleiding en geringe werkervaring: beide factoren verkleinen de kans op succesvolle reïntegratie.
- uitkeringsduur: de meeste onderzoeken constateren een zelfstandig effect van de uitkeringsduur op de reïntegratiekansen, namelijk hoe langer werkloos, des te kleiner de kans op uitstroom. Echter, in één van de onderzoeken is geconstateerd dat een lange uitkeringsduur terugkeer naar de arbeidsmarkt niet uitsluit als aan enkele voorwaarden wordt voldaan. Deze voorwaarden hangen samen met onder andere de houding jegens werk en scholing, aan- of afwezigheid van specifieke belemmeringen, de eigen perceptie van de problemen, de manier waarop uitkeringsfunctionarissen en cliënten met elkaar omgaan en de mate waarin gewenning aan de bijstandssituatie is opgetreden.
- zorg voor kinderen: dit wordt veelal als een belemmering aangemerkt, met name als het om alleenstaande moeders gaat met een laag opleidingsniveau, weinig werkervaring en een langdurig onderbroken arbeidsverleden. Kinderopvang is een eerste voorwaarde voor werkherhervatting bij deze groep.

- leefsituatie: het hebben van een partner kan een belemmerende factor zijn bij reïntegratie voor bijstandsgerechtigden. Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen.
- etniciteit: allochtonen zijn vaker dan gemiddeld werkloos en ontvangen vaker dan gemiddeld een uitkering. Dit hangt enerzijds samen met ongunstige achtergrondkenmerken van deze groep (veelal laag opgeleid, weinig werkervaring, veel alleenstaande moeders bij bepaalde groepen etc.). Anderzijds spelen ook factoren als discriminatie op de arbeidsmarkt, geringe motivatie, cultuurverschillen en communicatieproblemen tussen allochtone cliënten en uitvoeringsfunctionarissen een rol. Allochtonen voldoen vaak niet aan de door uitvoeringsfunctionarissen gehanteerde informele cliënttypologieën van de bereidwillige cliënt. Het gevolg is dat de kans op succesvolle reïntegratie bij allochtonen kleiner is dan bij autochtone uitkeringsgerechtigden. Ook hier zijn volgens Rodenburg et al. (2004) andere geluiden te horen. Er is in onderzoek ook geconstateerd dat de kans op werkherhervatting bij allochtonen – indien er gecorrigeerd wordt voor andere achtergrondkenmerken - niet lager ligt dan bij autochtonen. Klaver et al. (2005) schrijven echter dat recente gegevens laten zien dat allochtone jongeren nog steeds minder uitstromen dan autochtone jongeren. Dit geldt voor zowel jongeren in de WW als in de WWB (Klaver et al., 2005; Dagevos, 2006).
- voormalig zelfstandig ondernemerschap: voormalig zelfstandig ondernemers zouden een geringere kans op werkherhervatting hebben vanwege hun zelfstandige karakter en het uit het faillissement blijkende onvoldoende zakelijke inzicht.

Persoonlijke problemen en belemmeringen

Rodenburg et al. (2004) geven aan dat in bestaand onderzoek naast de genoemde persoonskenmerken vooral allerlei problemen en belemmeringen genoemd worden als factoren die een kans op succesvolle reïntegratie belemmeren. Onderzoekers blijken het in grote lijnen wel eens te zijn over welke problemen en belemmeringen het gaat: fysieke problemen, psychosociale problemen, schulden en daaruit voortvloeiende juridische problemen, de zorg voor kinderen of andere zorgtaken, slechte beheersing van de Nederlandse taal en ten slotte meer specifieke belemmeringen zoals verslaving, dakloosheid en criminaliteit. Sommige van deze belemmeringen zijn al behandeld als persoonskenmerk in het voorgaande stuk.

- fysieke problemen: in diverse studies worden deze het vaakst genoemd als reïntegratiebelemmerende factor volgens Rodenburg et al. (2004). En dit geldt niet alleen voor WAO'ers, maar ook voor WW'ers en bijstandsccliënten.

- psychische problemen: psychische problemen (zoals depressiviteit, angsten en fobieën, persoonlijkheidsstoornissen) komen op de tweede plaats op de lijst van reïntegratiebelemmerende factoren. Bij deze groep gaat het, naast de mensen met psychische of psychiatrische stoornissen, ook om mensen met 'minder hard aantoonbare psychische problemen' zoals een algemeen gevoel van onwelbevinden of in de war zijn.
- schulden: schulden en daaruit voortvloeiende juridische problemen zijn een derde vaak genoemde belemmering van reïntegratie. Schulden en juridische problemen met schuldeisers kunnen de reïntegratie op diverse manieren belemmeren. Ten eerste kunnen uitkeringsgerechtigden de stap naar betaald werk of andere sociale activiteiten vaak niet maken zolang ze psychisch belemmerd worden door de schuldenproblematiek. Ten tweede kunnen schulden als armoedeval werken wanneer uitkeringsgerechtigden na werkhervatting hun schulden moeten afbetalen en er daardoor financieel nauwelijks of niets op vooruit gaan.
- taalproblemen: slechte beheersing van de Nederlandse taal vormt voor allochtonen een belemmering voor reïntegratie. Bijna de helft van de allochtone bijstandsmoeders uit een onderzoek van Hekelaar (2001) beschouwt de in hun ogen gebrekkige beheersing van de Nederlandse taal als een belemmering.
- verslaving, criminaliteit en dakloosheid: een verslaving kan een belemmering vormen voor het vinden van betaald werk, in die zin dat overmatig gebruik van alcohol, drugs of medicijnen het normaal functioneren onmogelijk maakt. Hetzelfde geldt voor crimineel gedrag en de vaak ongestructureerde levenshouding van veel daklozen.

Perceptie, houding en gedrag

Rodenburg et al. (2004) geven een overzicht van een aantal relevante onderzoeksresultaten over individuele factoren op het gebied van perceptie, houding en gedrag die van invloed zijn op de kans op reïntegratie. Het gaat hierbij om factoren als de wijze waarop uitkeringsgerechtigden hun problemen, belemmeringen en hun resterende kansen op de arbeidsmarkt waarnemen, het gedrag dat zij ontwikkelen op basis van deze percepties en meer algemeen de houding van cliënten ten opzichte van betaald werk versus het leven van een uitkering.

Sociale context: netwerk en groeps cultuur

Een laatste factor die mede bepalend is voor de wijze waarop werklozen en bijstandsgerechtigden hun situatie ervaren en ermee omgaan, is de sociale context waarin zij verkeren (Rodenburg et al., 2004) Te denken valt aan familie, de vriendenkring, buurtgenoten en de etnische gemeenschap, maar ook aan professionele hulpverlening.

Algemeen gesteld kan de sociale context van uitkeringsgerechtigden zowel een belemmerende als een stimulerende factor in het reïntegratieproces zijn. Dit is afhankelijk van het type mensen waarmee de betrokkenen contacten onderhouden, de opvattingen over werk en werkloosheid van deze personen, maar ook de mate waarin het sociaal netwerk een bron van informatie en steun is voor het verkrijgen van werk. Rodenburg et al. (2004) delen de bestaande ideeën over de rol die de sociale context van bijstandsgerechtigden speelt bij de manier waarop zij met de situatie van werkloosheid omgaan in op drie manieren: de rol die cultuur speelt, de centrale positie die buurten innemen in de discussie rond werkloosheid en de netwerken, en het aanverwante sociaal kapitaal, die een effect kunnen hebben op de aanvaarding van werk. Belangrijk is te beseffen dat er een sterke overlap bestaat tussen deze ideeën, en dat de ideeën rond cultuur, netwerk en buurt geen uitsluitende, maar *aanvullende* categorieën zijn.

Conclusie

Voorgaande maakt duidelijk dat uitkeringsgerechtigden vrijwel nooit met één enkele belemmerende factor te maken hebben, maar met een combinatie van belemmeringen. Daarnaast is het niet eenvoudig de verschillende factoren van elkaar te onderscheiden en kunnen deze elkaar wederzijds beïnvloeden. Rodenburg et al. (2004) concluderen hieruit dat nimmer sprake is van een statisch beeld, noch dat het zwaartepunt dient te liggen op het analyseren van één belemmerende factor.

Uit de literatuurstudie van Rodenburg et al. (2004) blijkt dat het geschetste model, de driehoek van reïntegratiebelemmerende en – bevorderende factoren, wel degelijk empirisch onderbouwd kan worden. Dit heeft implicaties voor de wijze waarop deze factoren in kaart moeten worden gebracht. Enerzijds moet men oog houden voor het totaalbeeld: de vier sferen waarbinnen zich problemen kunnen voordoen, dus zowel de persoonskenmerken, de persoonlijke problemen en belemmeringen, 'perceptie, houding en gedrag' en de sociale context. Anderzijds kan het oplossen van één specifiek probleem een ander probleem oplossen.

Als laatste concluderen Rodenburg et al. (2004) dat het aantal belemmerende factoren dat uitkeringsgerechtigden kunnen hebben legio is. De combinatie van problemen kan per cliënt zeer verschillend zijn, waardoor classificeren van cliënten in cliëntprofielen onvoldoende wordt.

Implicaties voor dit onderzoek

Rodenburg et al. (2004) noemen enkele persoonskenmerken die de kans op reïntegratie verkleinen, zoals een hogere leeftijd, een laag opleidingsniveau, weinig werkervaring, de zorg voor kinderen, het hebben van een partner (voor bijstandsgerechtigden) en etniciteit

(gegevens hieromtrent niet helemaal eenduidig). De vraag is echter of de invloed van leeftijd voor de meer homogene onderzoeksgroep in het huidige onderzoek gelijk is aan de invloed ervan in andere onderzoeken, met een meer heterogene onderzoeksgroep. Ditzelfde geldt voor werkervaring. Mogelijk hechten werkgevers bij het in dienst nemen van jongeren minder waarde aan of de jongeren wel of geen werkervaring hebben, en gaat het meer om motivatie bijvoorbeeld.

Ook onderscheiden Rodenburg et al. (2004) persoonlijke problemen en belemmeringen die invloed uitoefenen op de kans op reïntegratie. Fysieke en psychische problemen, schulden, taalproblemen, detentieverleden en dakloosheid hebben een negatief effect op de kans op reïntegratie. Over fysieke problemen zeggen Rodenburg et al. (2004) dat deze de vaakst genoemde reïntegratiebelemmerende factor zijn, voor zowel WAO'ers als WW'ers en bijstandsccliënten. Wat van belang is te beseffen, is dat de onderzoeksgroep arbeidsgehandicapten bijvoorbeeld meer heterogeen is dan de onderzoeksgroep jongeren van 16 jaar tot en met 22 jaar in het huidige onderzoek. Verwacht wordt dat jongeren in mindere mate fysieke problemen hebben.

Over de aspecten perceptie, houding en gedrag zoals genoemd door Rodenburg en anderen (2004), staat niets vastgelegd in de Route 23 formulieren en de database. Mogelijk dat er in één van de systemen van CWI iets over is gerapporteerd, maar dit geldt zeker niet structureel voor iedere jongere. Vanwege het ontbreken van gegevens, worden deze variabelen niet meegenomen in het huidige onderzoek.

Sociale context ten slotte wordt in de huidige Route 23 database niet meegenomen.

Gegevens hierover staan niet geregistreerd. Wat wel bekend is van de jongeren in Route 23, is hun woonsituatie. Deze gegevens worden dan ook meegenomen in de analyse.

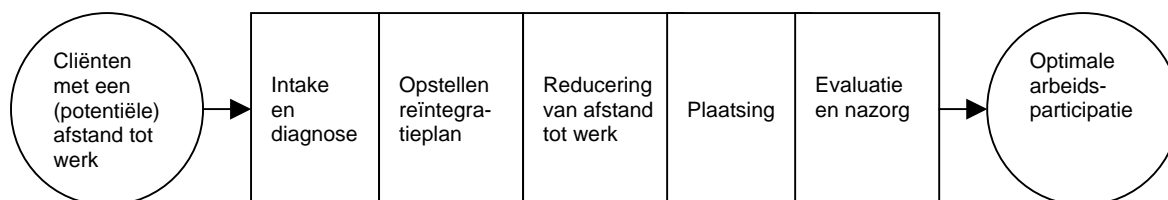
3.4 Prestatie-indicatoren

In deze paragraaf wordt ter inleiding kort ingegaan op prestatie-indicatoren voor de kwaliteit van reïntegratiedienstverlening. Vervolgens worden de prestatie-indicatoren voor Route 23 beschreven.

3.4.1 Prestatie-indicatoren van een reïntegratietraject

Reïntegratie is jarenlang een publieke taak geweest van Arbeidsvoorziening, de voorganger van het Centrum voor Werk en Inkomen (CWI). Sinds 1 januari 2000 mogen ook andere bedrijven, zoals reïntegratiebedrijven, toetreden op de markt van reïntegratie voor personen uit de WAO, WW, bijstand en zieke werknemers (Woordes, 2002). Voor marktwerking is een transparante markt van groot belang. Belanghebbenden (zoals inkopers van trajecten, werknemers, werkzoekenden) moeten immers weten wat er te koop is, wat de kwaliteit is en tegen welke prijs. Woordes (2002) stelde dertien prestatie-indicatoren vast voor de kwaliteit

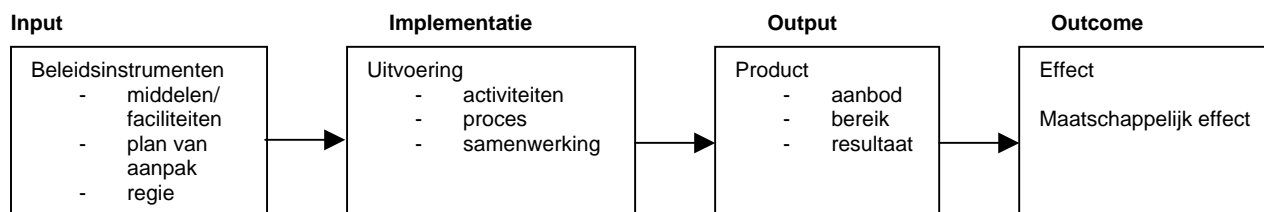
van reïntegratiedienstverlening die betrekking hebben op doorlooptijden, de resultaten, het kwaliteitsbeleid van het reïntegratiebedrijf en de tevredenheid met dienstverlening bij opdrachtgevers, cliënten en werkgevers waar cliënten gaan werken. Deze indicatoren meten de prestaties van bedrijven bij de verschillende stappen in het reïntegratietraject. Zo'n traject kent de volgende stappen:

Figuur 3.8. Schematische weergave van een reïntegratietraject (Woordes, 2002).

3.4.2 Prestatie-indicatoren van Route 23

In april 2004 is in Dordrecht het project Route 23 gestart met als doel het voorkomen en bestrijden van jeugdwerkloosheid. Het project richt zich op alle jongeren van zestien jaar tot en met 22 jaar oud, met als primaire doelgroep 'kansarme' jongeren. In opdracht van de stuurgroep van Route 23 ontwikkelde het Sociaal Geografisch Bureau (SGB) voor dit project prestatie-indicatoren (Weide, 2005). Hierbij is onderscheid gemaakt tussen resultaten van het project (de jongeren die in het project zijn ingestroomd) en maatschappelijke effecten (uitgaande van de doelstellingen van het project). De doelstellingen van Route 23 zijn vrijwel allemaal geformuleerd op het gebied van maatschappelijke effecten volgens Weide (2005): vermindering van het aantal voortijdig schoolverlaters, niet-werkende werkzoekenden (nww-ers) onder de 23 jaar oud en jongeren met een uitkering. Om te kunnen vaststellen in hoeverre Route 23 daar een bijdrage aan levert (dat wil zeggen de *doeltreffendheid* van Route 23), moet ook vastgesteld worden wat het bereik van het project is en wat de resultaten zijn op projectniveau (Weide, 2005). Het is daarom niet alleen van belang vast te stellen hoe de uiteindelijke resultaten van het project gemeten worden, maar ook te kijken naar de wijze waarop het project wordt uitgevoerd (implementatie), wat het bereik is en welke producten dit heeft opgeleverd (output). Bij dit alles is het van belang om rekening te houden met omgevingsfactoren (Weide, 2005)

Figuur 3.9. Onderdelen van evaluatie Route 23 (Weide, 2005).

Voor het vaststellen van prestatie-indicatoren is het van belang onderscheid te maken tussen resultaten op projectniveau (= output) en maatschappelijke effecten (=outcome) (Weide, 2005). Het maatschappelijke effect van Route 23 hangt immers voor een belangrijk deel af van het bereik van het project, schrijft Weide (2005). Om maatschappelijke effecten vast te kunnen stellen, heeft zij tevens een beeld van de instroom en het rendement van Route 23 nodig. Maar ook de maatschappelijke context, zoals economische ontwikkelingen, is van belang.

Voor het vaststellen van de doeltreffendheid van Route 23 kijkt Weide (2005) naar de implementatie en output van het project. Op het moment van het onderzoek is het nog te vroeg om daadwerkelijk de doeltreffendheid van Route 23 vast te stellen. De pilot loopt dan nog, wat betekent dat veel zaken nog in ontwikkeling waren. SGB heeft wel een tussenstand opgemaakt (Weide, 2005). Op deze manier is geïnterpreteerd waar in Route 23 de meerwaarde ligt boven de reguliere aanpak, waar zaken goed gaan en welke aspecten nog aandacht nodig hebben. Dit betreft de uitvoering van het project gezien activiteiten, samenwerking en onderlinge afstemming (implementatie) en de producten zoals het bereik en het aanbod (output).

De resultaten op projectniveau hebben betrekking op de jongeren die in het project zijn ingestroomd (Weide, 2005). Hierbij kan een onderscheid gemaakt worden tussen kwantitatieve en kwalitatieve gegevens. Wat betreft de kwantitatieve gegevens zijn van belang:

- de tijd tussen de aanmelding en de geïntegreerde intake en vaststelling van het traject (doelstelling is korter dan acht dagen);
- bereik/ instroom;
- doorstroom en uitstroom, gekoppeld aan instroom;
- resultaat bij uitstroom.

Om deze resultaten te kunnen interpreteren is ook - kwalitatieve - informatie nodig over de aard en inhoud van de trajecten en relevante omgevingsfactoren (mogelijkheden stages, arbeidsmarkt etc.). Verder moet rekening worden gehouden met relevante kenmerken van de jongeren die instromen in Route 23 (Weide, 2005).

Voor het meten van de maatschappelijke effecten van Route 23 wordt uitgegaan van de doelstellingen van het project. Dat betekent dat maatschappelijke effecten worden afgemeten aan een afname van:

- het aantal voortijdig schoolverlaters⁶;
- het aantal niet werkende werkzoekenden;
- het aantal jongeren met een uitkering;
- de intensieve zorginzet bij jongeren (in overleg met Bureau Jeugdzorg heeft SGB voor deze doelstelling vooralsnog geen prestatie-indicator ontwikkeld).

Deze indicatoren dienen echter wel in een context geplaatst te worden. Tevens dient er rekening te worden gehouden met externe factoren (zoals conjunctuur) en neveneffecten (Weide, 2005).

In onderstaande tabel staan de door SGB gevonden prestatie-indicatoren van Route 23 weergegeven:

Tabel 3.1. Overzicht prestatie-indicatoren Route 23 (Weide, 2005)

Resultaten projectniveau	Maatschappelijke effecten
<p><i>Tijd tussen aanmelding en geïntegreerde intake</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - aantal en aandeel jongeren waarbij de tijd tussen aanmelding en geïntegreerde intake voor Route 23 maximaal 8 dagen is. - gemiddeld aantal dagen tussen aanmelding en geïntegreerde intake. 	<p><i>Voortijdig schoolverlaten</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - aantal en aandeel leerplichtige jongeren woonachtig in Dordrecht dat voortijdig de school verlaat. - aantal en aandeel niet-leerplichtige jongeren dat de school (voortijdig) verlaat, uitgesplitst naar jongeren met en zonder startkwalificatie.
<p><i>Instroom en bereik</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - aantal en aandeel jongeren dat is ingestroomd in Route 23 via het CWI berekend over alle jongeren in een B-traject die zich bij het CWI hebben aangemeld. - aantal en aandeel jongeren dat is ingestroomd in Route 23 via Bureau Jeugdzorg en RBL+, berekend over het aantal 'probleem'jongeren dat bij deze instanties in behandeling is. 	<p><i>Niet-werkende werkzoekenden</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - aantal en aandeel niet-werkende werkzoekenden (nww-ers) jonger dan 23 jaar, naar fase en werkloosheidsduur. - voor de vergelijking: aantal en aandeel nww-ers onder de 23 jaar in de regio en landelijk.
<p><i>Doorstroom en uitstroom, berekend over de instroom</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - aantal en aandeel jongeren dat voortijdig uitstroomt, het moment waarop en de reden. - aantal en aandeel jongeren dat een traject in de werkplaats afrondt. - aantal en aandeel jongeren dat uitstroomt naar een (vervolg) opleiding, een reïntegratietraject en/ of werk. - uitsplitsing van deze gegevens naar relevante achtergrondkenmerken. 	<p><i>Jongeren met een bijstandsuitkering</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - aantal en aandeel Dordtse jongeren jonger dan 23 jaar met een bijstandsuitkering. - voor zover mogelijk een regionale en/of landelijke vergelijking.

⁶ SGB hanteert de landelijke definitie van een voortijdig schoolverlater. Dat wil zeggen dat een voortijdig schoolverlater een jongere is zonder startkwalificatie die geen opleiding meer volgt of na uitval niet is teruggekeerd naar het onderwijs (Weide, 2005).

Projectniveau

Het ‘invullen’ van de prestatie-indicatoren door SGB is grotendeels, maar niet helemaal gelukt (Weide, 2005). Wat betreft resultaten op *projectniveau* is het niet gelukt gegevens over de tijd tussen aanmelding en de intake in Route 23 te verkrijgen (zogenaamde doorlooptijden), omdat deze niet in één bestand geregistreerd staan.

Instream

In 2004 zijn 264 jongeren in Route 23 ingestroomd (Weide, 2005). Het merendeel (86%) is 18 jaar of ouder; 14% is jonger dan 18 jaar. De helft van de jongeren is autochtoon, 15% is Antilliaans, 6% is Turks en de rest heeft een andere culturele achtergrond. Het gaat om evenveel jongens als meisjes. Zeven van de tien deelnemers aan Route 23 hebben alleen de basisschool afgerond en zijn gestrand in het voortgezet onderwijs; bijna drie van de tien hebben een v(m)bo- of mavo-diploma. Een enkeling heeft een startkwalificatie. Eén op de vijf jongeren heeft een kind of is zwanger en bijna de helft heeft schulden.

Tabel 3.2. Profielschets jongeren Route 23 in 2004 naar leeftijdsgroep (Weide, 2005).

	16/17 jaar (N= 37)		18 t/m 22 jaar (N= 227)		Totaal (N= 264)	
	aantal	percentage	aantal	percentage	aantal	percentage
Geslacht						
Jongen	15	41	116	51	131	50
Meisje	22	59	111	49	133	50
Culturele achtergrond						
Nederlands	30	81	118	52	148	56
Antilliaans	-	-	39	17	39	15
Surinaams	1	3	6	3	7	3
Turks	3	8	12	5	15	6
Marokkaans	-	-	10	4	10	4
Overig	3	8	42	19	45	17
Opleiding (afgerond)						
Basisonderwijs	31	84	153	67	184	70
V(m)bo/ mavo	6	16	72	32	78	29
Havo/ vwo	-	-	2	1	2	1
Overig						
Zwanger/ kind(eren)	2	5	52	23	54	20
Schulden	5	14	122	54	127	48

Bereik

Acht van de tien jongeren stromen Route 23 binnen via het CWI (Weide, 2005). De vraag voor SGB is welk deel van de jongeren dat wel in aanmerking komt voor Route 23 uiteindelijk niet instroomt. Om dit te achterhalen heeft SGB gegevens opgevraagd van het CWI, Bureau Jeugdzorg en RBL+. De gegevens van het CWI hebben betrekking op alle jongeren uit Dordrecht die zich in 2004 bij het CWI hebben aangemeld (Weide, 2005).

Over heel 2004 gaat het om 266 WWB-geïndiceerde jongeren in een B-traject. Daarnaast zijn er 54 jongeren met een WWB-uitkering die na een A-traject alsnog in een B-traject instromen. Deze jongeren hebben echter geen officiële intake voor Route 23 gehad. Om deze reden worden deze jongeren voor het vaststellen van het bereik niet meegeteld door Weide (2005). Van de 266 jongeren die meteen in een B-traject zijn ingestroomd, is 79% bij Route 23 aangemeld schrijft Weide (2005). In het eerste kwartaal van 2004 konden jongeren nog niet naar Route 23 worden doorverwezen, omdat Route 23 nog niet bestond. Dit meenemend, schrijft Weide (2005), lijkt het bereik van het project onder jongeren die zich bij het CWI hebben aangemeld en in een B-traject zitten, hoog.

Het aandeel dat via Bureau Jeugdzorg Route 23 instroomt is 8% (Weide, 2005). Volgens de cijfers van Bureau Jeugdzorg zelf is dat percentage iets hoger, maar een aantal jongeren dat Bureau Jeugdzorg doorverwijst, komt officieel via het CWI bij Route 23 terecht. Bureau Jeugdzorg heeft in 2004 geen enkele zestien- of zeventienjarige naar Route 23 doorverwezen, maar wel een belangrijk deel van de achttien- t/m 22-jarigen die bij Bureau Jeugdzorg in behandeling zijn genomen. Dat geldt vooral voor jongeren die bij het T-team zijn binnengekomen.

Van RBL+ heeft SGB geen gegevens over het bereik kunnen krijgen, omdat men op dat moment overging op een nieuw registratiesysteem. De instroom via deze 'voorkeur' is echter beperkt (ongeveer 2% van de totale instroom), schrijft Weide (2005).

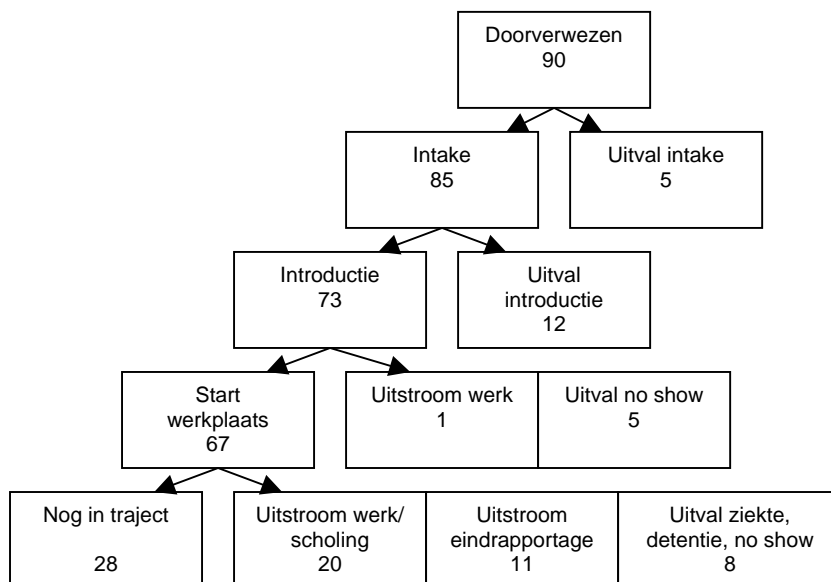
Tabel 3.3. Voorkeur voor Route 23 in 2004
(Weide, 2005).

<i>Instroom via:</i>	Percentage	Aantal
CWI	80	210
Bureau Jeugdzorg	8	20
RBL+	2	6
GSD	9	24
Overig	1	4
Totaal	100	264

Doorstroom en uitstroom

Van de 264 jongeren die Route 23 in 2004 zijn ingestroomd, zijn 90 jongeren (34%) naar de werkplaats (DWJ) doorverwezen (Weide, 2005). Van deze 90 jongeren hebben er 85 een intakegesprek gehad voor de werkplaats en 67 jongeren zijn daadwerkelijk in de werkplaats gestart, schrijft Weide (2005). Na doorverwijzing zijn dus 23 jongeren niet in de werkplaats gestart; één jongere hiervan is niet gestart vanwege werkaanvaarding. De overige 22 jongeren zijn niet komen opdagen (Weide, 2005). Van de 67 jongeren die zijn gestart in de werkplaats zijn 39 jongeren na korte of langere tijd uitgestroomd: acht voortijdig wegens ziekte/ zwangerschap, detentie of omdat zij niet meer kwamen opdagen, negentien naar

werk, één naar onderwijs en elf jongeren hebben het traject afgerond met een eindrapportage (Weide, 2005). Van de jongeren die zijn doorverwezen naar de werkplaats is dus uiteindelijk een derde voor of tijdens het traject uitgevallen; in de meeste gevallen kwamen de jongeren niet meer opdagen. Weide (2005) geeft bovenstaande weer in een stroomschema:

Figuur 3.10. Stroomschema instroom en uitstroom werkplaats van jongeren Route 23 (Weide, 2005)

Buiten de werkplaats om zijn achttien jongeren rechtstreeks aan het werk gegaan, zijn zeven jongeren terug naar school gegaan en zijn vijftien jongeren in een hulpverleningstraject terecht gekomen (Weide, 2005). In 2004 zijn in totaal 118 van de 264 jongeren uitgestroomd (45%), van wie Weide (2005) er 58 als ‘voortijdige’ uitstroom beschouwt. Jongeren die volgens Weide (2005) voortijdig uitstromen, zijn jongeren die afzien van de bemiddeling van Route 23, afzien van de uitkering, jongeren die verhuisd zijn of in detentie zijn gegaan. Het moment van uitstroom heeft SGB niet vast kunnen stellen, omdat de uitstroomdatum niet altijd is geregistreerd.

In tabelvorm zien de gegevens die Weide (2005) beschrijft er als volgt uit:

Tabel 3.4. Uitstroom Route 23 (Weide, 2005)

Status	Aantal	% van instroom	% van uitstroom
<i>Ingestroomd</i>	264	100	
Nog in traject	146	55	
Uitgestroomd	118	45	100
<i>Uitgestroomd naar</i>	60	23	51
Opleiding	8	3	7
Werk	37	14	31
Zorg	15	6	13
<i>Voortijdig uitgestroomd vanwege</i>	58	22	49
Ziet af van bemiddeling	12	5	10
Ziet af van uitkering	43	16	36
Verhuisd	2	1	2
Detentie	1	-	1

Maatschappelijke effecten

Wat betreft het *maatschappelijke effect* 'voortijdig schoolverlaten' heeft SGB van RBL+ geen relevante gegevens verkregen (Weide, 2005). De reden hiervan is dat RBL+ overging naar een nieuw registratiesysteem.

Het aantal Dordtse niet-werkende werkzoekenden (nww-ers) jonger dan 23 jaar is tussen 1 april 2004 en 1 januari 2005 met bijna 40% gedaald; deze afname vond vooral in het laatste kwartaal plaats. Dit percentage ligt hoger dan in de Regio Rijnmond in zijn geheel en landelijk, waarmee SGB de cijfers voor Dordrecht heeft vergeleken. Met deze afname van 40% is het outcome doel (10% minder niet-werkende werkzoekenden < 23 jaar) van Route 23 ruimschoots behaald (Weide, 2005). Deze afname is deels toe te schrijven aan een gewijzigde procedure bij het CWI (landelijk). Waar de inschrijvingen bij CWI van werkzoekenden met een grote(re) afstand tot de arbeidsmarkt in het verleden automatisch verlengd werden, gebeurt dat sinds juli 2004 schriftelijk. De werkzoekenden zullen met andere woorden zelf zorg moeten dragen voor de verlenging van het bewijs van inschrijving bij CWI. Als werkzoekenden hun inschrijving niet tijdig verlengen, worden zij uitgeschreven als werkzoekende bij het CWI.

Het ziet er echter naar uit dat Route 23 hier ook een bijdrage aan heeft geleverd, doordat jongeren afzien van een uitkering en/of sneller doorstromen naar werk. Hoe groot deze bijdrage is, is echter niet precies na te gaan.

Daarnaast is het aantal jongeren met een bijstandsuitkering het laatste half jaar van 2004 sterk gedaald. Tussen 1 april 2004 en 1 januari 2005 gaat het om een afname van ruim een kwart. Ook wat dit aspect betreft is de outcome doelstelling (10% minder jongeren met een

uitkering) van Route 23 dus al behaald. Het lijkt plausibel dat een deel van deze afname op het conto van Route 23 geschreven kan worden (Weide, 2005).

Implicaties voor dit onderzoek

Waar SGB heeft gekeken op projectniveau en naar maatschappelijke effecten, wordt in het huidige onderzoek een analyse gemaakt op het individuele niveau. Individuele achtergrondkenmerken van jongeren (demografische variabelen), werkgerelateerde variabelen vóór Route 23 (werkervaring, duur werkloosheid van de jongeren) en variabelen vanaf Route 23 (zoals traject, het einddoel van het traject van de jongeren) worden meegenomen in de analyse. De jongeren vormen in dit onderzoek de waarnemingseenheden, hun leefsituatie de context.

Het is interessant om te onderzoeken of er sprake is van afroomeffecten. Instrumenten worden in dat geval minder ingezet bij leden van de doelgroep die de instrumenten het hardste nodig hebben. Zijn het de jongeren met de beste kansen die in traject blijven en succesvol uitstromen?

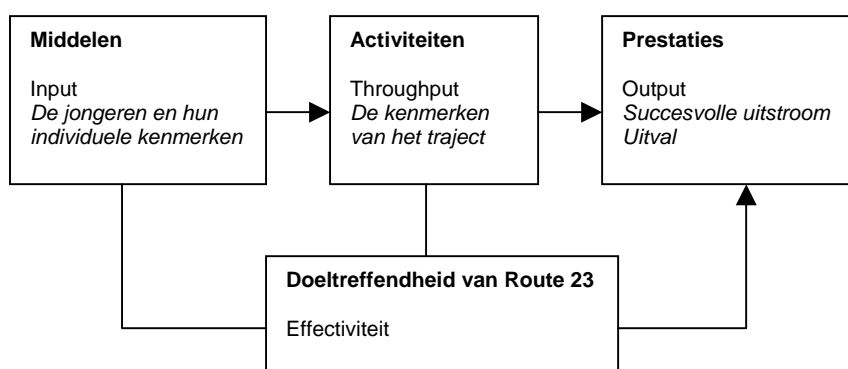
4. Analytisch model en probleemformulering

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de doelstelling van het onderzoek. Tevens wordt een analytisch model gepresenteerd als uitgangspunt van het onderzoek en wordt de probleemstelling uiteengezet.

4.1 Doelstelling van het onderzoek

Doel van dit onderzoek is het in kaart brengen van de factoren die maken dat jongeren het Route 23 traject wel of niet met succes afronden. Belangrijk hierbij op te merken is dat het niet noodzakelijk is dat de jongeren het volledige traject doorlopen. Een eerdere uitstroom naar werk, school, hulpverlening of een ander traject is eveneens een positief resultaat. *Succesvolle uitstroom* wil dan ook zeggen dat jongeren het Route 23 traject (voortijdig) verlaten, doordat zij een baan hebben gevonden, (terug) naar school gaan, in een hulpverleningstraject of een ander traject terecht komen. Wanneer jongeren het Route 23 traject verlaten zonder deze natuurlijke doorstroom, wordt dit gezien als *uitval*. Dit wil zeggen dat zij het traject niet voltooien, omdat zij afspraken met hun casemanager van Route 23 niet nakomen, niet aanwezig zijn bij de intake voor de Dordtmij Werkplaats Jongeren (DWJ) of uitvallen als zij al werkzaam zijn in DWJ.

Bij het in kaart brengen van de factoren die maken dat jongeren het Route 23 traject al dan niet met succes afronden, is het van essentieel belang zicht te krijgen op de variabelen die daadwerkelijk verklarend zijn voor de output: komt het door het Route 23 traject dat jongeren succesvol uitstromen, door individuele kenmerken van de jongeren of een interactie tussen deze variabelen? Het gaat hier om de doeltreffendheid van het Route 23 traject. Om dit te onderzoeken is het volgende model bruikbaar (zie figuur 4.1):

Figuur 4.1. Analytisch model (gebaseerd op model Algemene Rekenkamer, 2005)

Op basis van bovenstaand model, dat veronderstelt dat zowel individuele achtergrondkenmerken van de jongeren als trajectkenmerken bekend zijn, kan iets gezegd worden over de doeltreffendheid, of *effectiviteit*, van Route 23. Er kan met andere woorden bepaald worden of de prestaties van Route 23 het gevolg zijn van de middelen, de activiteiten of een interactie daartussen. Het is van belang te onderzoeken of er sprake is van een causale toerekening van middelen en/of activiteiten aan de prestaties van Route 23.

4.2 Probleemformulering

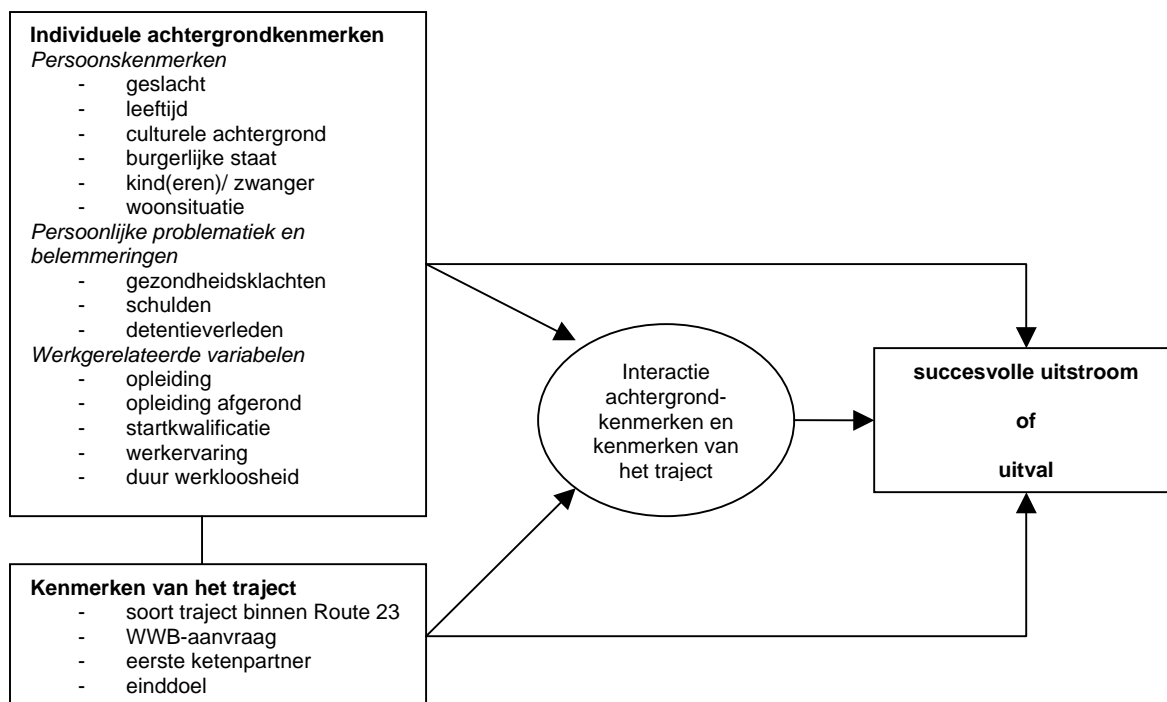
Vanuit de literatuur kunnen verschillende factoren worden geïdentificeerd die de reïntegratie van de jongeren kunnen belemmeren of bevorderen. De vraag die in dit onderzoek centraal staat, luidt daarom als volgt:

Welke kenmerken zijn van invloed op de slaagkans van Route 23?

Om deze vraag te beantwoorden zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

1. Beïnvloeden individuele achtergrondkenmerken van de jongeren de succesvolle uitstroom of uitval uit Route 23?
2. Beïnvloeden kenmerken van het traject of jongeren succesvol uitstromen uit Route 23 of uitvallen?
3. Is er sprake van een interactie tussen de individuele achtergrondkenmerken van de jongeren en de kenmerken van het traject?

Het volgende model toont de individuele achtergrondkenmerken van de jongeren en de kenmerken van het traject die mogelijk van invloed zijn op de succesvolle uitstroom of de uitval uit het Route 23 traject (zie figuur 4.2).

Figuur 4.2. Factoren die mogelijk van invloed zijn op succesvolle uitstroom en uitval uit het Route 23 traject.

Een hogere leeftijd en een lager opleidingsniveau verkleinen de kans op werkhervatting (Jehoel & Gijsbers, 2003; Rodenburg et al., 2004). Hetzelfde geldt voor het hebben van weinig werkervaring, de zorg voor kinderen en het hebben van een partner. Persoonlijke problemen en belemmeringen, zoals fysieke en psychische problemen, schulden, een detentieverleden en dakloosheid hebben ook een negatief effect op de kans op reïntegratie. Etniciteit lijkt eveneens een negatieve invloed op de reïntegratie te hebben, al zijn de gegevens daaromtrent niet geheel eenduidig. Alleenstaanden met een bijstandsuitkering hebben juist een grotere kans op werkhervatting (Jehoel & Gijsbers, 2003).

Kenmerken van het traject zijn mogelijk ook van invloed op succesvolle uitstroom of uitval uit het Route 23 traject. Zo kan er een verschil bestaan in succesvolle uitstroom of uitval tussen jongeren die een traject in DWJ volgen, jongeren die begeleid worden naar school of werk, of jongeren die naar een hulpverleningstraject geleid worden. En wellicht bestaat er een verschil in succesvolle uitstroom of uitval tussen jongeren die al dan niet een beroep doen op een WWB-uitkering, tussen jongeren in traject bij verschillende ketenpartners of tussen jongeren in trajecten met verschillende einddoelen. Een specifieke verwachting hierover bestaat momenteel niet.

Tenslotte is het mogelijk dat er sprake is van een interactie tussen individuele achtergrondkenmerken en kenmerken van het traject.

4.3 Onderzoeksdatabase

Om een antwoord te verkrijgen op de vraag welke kenmerken van invloed zijn op de slaagkans van Route 23 is kwantitatief onderzoek verricht. Daarbij is gebruikgemaakt van de methode ‘desk research’ (Baarda & De Goede, 1997). Deze methode gaat uit van het gebruik van bestaande gegevens. In dit geval betrof het het Route 23B databestand bijgehouden door de projectsecretaresse van Route 23. Dit bestand is primair bedoeld voor het secretariaat van Route 23, dat alle gegevens van de jongeren in Route 23 bijhoudt.

In het betreffende databestand worden alle jongeren geregistreerd die een Route 23 intake hebben gehad en waarvan de situatie vervolgens besproken wordt in het Multidisciplinair Team (MDT). Zowel de jongeren met een succesvolle uitstroom als de jongeren die tussentijds zijn uitgevallen, staan in de database. Naar aanleiding van besprekingen en terugkoppelingen in het MDT worden de gegevens in de database aangevuld.

Alle jongeren die van 1 april 2004 tot 1 april 2005 zijn ingestroomd in Route 23B (het pilotjaar) worden meegenomen in het onderzoek.

De projectleidster van Route 23 heeft de oorspronkelijke database Route 23B aangeleverd.

Tabel 4.1 toont de verschillende gegevens uit de database die in het onderzoek worden meegenomen⁷:

Tabel 4.1. Overzicht variabelen uit de onderzoeksdatabase.

Persoonskenmerken	Persoonlijke problematiek en belemmeringen	Werkgerelateerde variabelen	Trajectgegevens	Uitstroomgegevens
Geslacht Leeftijd Culturele achtergrond Burgerlijke staat Kind(eren)/ zwanger Woonsituatie	Gezondheidsklachten Schulden Detentieverleden	Opleiding Opleiding afgerond j/n Startkwalificatie Werkervaring Duur werkloosheid	Soort traject WWB-aanvraag j/n Eerste ketenpartner Einddoel <i>Specifiek voor traject DWJ</i> Intake DWJ Startdatum DWJ Aanwezigheid DWJ Uitstroomdatum DWJ Lengte verblijf DWJ	Uitval Succesvolle uitstroom: - werk - onderwijs - hulpverlening - ander (vervolg)traject

Voor de analyse worden de gegevens gebruikt van de jongeren die zijn ingestroomd in Route 23 vanaf de start van Route 23, 1 april 2004, tot en met de jongeren die zich uiterlijk 31 maart 2005 hebben gemeld bij het CWI en als Route 23B jongere zijn aangemerkt. De meldingsdatum bij CWI is leidend. In sommige gevallen was een jongere vóór 1 april 2005

⁷ In bijlage III bij dit onderzoeksverslag staan de variabelen uit de oorspronkelijke database genoemd die in dit onderzoek niet zijn gebruikt. Tevens wordt daar uitgelegd wat de reden is dat de variabelen niet zijn meegenomen in het onderzoek.

wel aangemeld en geïndiceerd, maar vond de daadwerkelijke intake na deze datum plaats. Deze jongeren zijn dan wel in de analyses opgenomen.

Het komt voor dat een jongere uitvalt uit Route 23 en zich na enkele weken of maanden weer meldt en dan voor een tweede maal instroomt in Route 23. In dit onderzoek zijn alleen de eerste instroomgegevens gebruikt. Dit betekent dat jongeren die zijn uitgevallen en op een later moment weer zijn ingestroomd, als uitvallers staan geregistreerd in de onderzoeksdatabase.

In de ontvangen database stonden 342 jongeren geregistreerd. Echter, niet al deze jongeren konden worden meegenomen in het onderzoek. Negen jongeren bleken zich buiten het pilotjaar, dus na 1 april 2005, bij het CWI te hebben gemeld. Van zestien jongeren was vóór de start van Route 23 reeds bekend dat zij in een hulpverleningstraject zouden komen of zaten. Dertien jongeren zijn niet verschenen op de Route 23-intake en dus nooit ingestroomd in Route 23. Ook bleken 24 jongeren te zijn aangemeld voor Route 23 die niet onder de doelgroep vallen, omdat zij al een lopende WWB-uitkering hadden voor de start van Route 23 ($n = 9$), onder een oude regeling vielen ($n = 5$), niet in Dordrecht woonachtig waren ($n = 2$), al 23 jaar of ouder waren ($n = 1$), onder de Wet Inburgering Nieuwkomers (WIN) vielen ($n = 3$), arbeidsongeschikt waren ($n = 1$) of goed bemiddelbaar waren naar werk voor CWI (zogenoemde fase A jongeren; $n = 3$). Negen jongeren stroomden niet in vanwege voortijdige werkaanvaarding, één jongere zag af van de bemiddeling van Route 23 en de uitkering en van één andere jongere waren helemaal geen gegevens bekend (en geen dossier aanwezig). Elf jongeren zijn uit de onderzoeksdatabase gehouden, omdat zij tijdens het Route 23 traject zijn verhuisd. De reden van verhuizing was niet te achterhalen, waarna besloten is de gegevens van deze jongeren niet mee te nemen in het onderzoek. Van twee jongeren zijn de gegevens niet gebruikt, vanwege het feit dat er geen sprake is van daadwerkelijke succesvolle uitstroom of uitval. Van één jongere werd namelijk het Route 23 traject beëindigd omdat de 23-jarige leeftijd werd bereikt en de andere jongere werd na een periode aangemerkt als een A-jongere, zonder aanwijsbare reden. Ten slotte stond één jongere tweemaal in de database en werd de uitkering bij één jongere onder cessie toegekend omdat de partner enkele weken in detentie verbleef. Het uiteindelijke databestand van het onderzoek bevat daardoor de gegevens van 254 jongeren.

4.4 Onderzoeksvariabelen

Van de in tabel 4.1 vermelde onderzoeksvariabelen bleek geen enkele variabele voor alle jongeren bekend. Alle ontbrekende informatie is door de onderzoeker opgezocht in de Route 23 intakeformulieren die bewaard blijven bij het Route 23 secretariaat. De gegevens in deze intakeformulieren bleken echter eveneens niet volledig, omdat sommige jongeren niet alle

informatie hadden ingevuld. Om deze reden zijn tevens systemen van CWI (Primair Gemeenschappelijk Informatiesysteem (PGI) en digitale formulieren) geraadpleegd. Ook uitstroomgegevens ontbraken regelmatig. In januari 2006 heeft het project Route 23 een recentere versie van het databestand afgegeven. Maar ook hierin bleken de ontbrekende uitstroomgegevens niet te staan vermeld. Van de jongeren waar geen uitstroomgegevens van bekend waren, heeft de onderzoeker in systemen van CWI (PGI en Sonar) nagekeken of de jongeren nog geregistreerd stonden als werkzoekenden. Als dat niet zo was, is getracht de reden van uitschrijving te achterhalen. Ook is SUWI-inkijk (Structuur Uitvoering Werk en Inkomen) geraadpleegd, om te achterhalen of jongeren door een werkgever bij het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) waren aangemeld als werknemer. Ten slotte heeft Nelleke Stam, werkbegeleidster bij Dordtmij, uitstroomgegevens kunnen verstrekken van jongeren die werkzaam waren geweest in DWJ.

Naast de variabelen die in de database geregistreerd werden, zijn voor dit onderzoek extra variabelen toegevoegd. In de Route 23 intakeformulieren wordt de jongeren gevraagd om hun burgerlijke staat, hun woonsituatie, arbeidsverleden, contact met justitie/ politie en gezondheidsklachten. Dit zijn gegevens die niet vermeld worden in de database van Route 23, maar vanuit eerder onderzoek mogelijk relevant worden geacht.

Het opzoeken van de aanvullende en ontbrekende gegevens heeft ongeveer acht werkdagen extra in beslag genomen.

De uitstroom van jongeren uit Route 23 vormt de afhankelijke variabele in het onderzoek. Jongeren kunnen succesvol uitstromen doordat zij werk hebben gevonden, (terug) naar school zijn gegaan, in een hulpverleningstraject of een ander traject zijn ingestroomd. Als jongeren afzien van de uitkering of de bemiddeling zonder dat zij werk en/ of inkomen hebben en wanneer zij niet komen opdagen, wordt het gezien als uitval. Ook wanneer de WWB-uitkering wordt afgewezen of gestopt en de jongere derhalve uit beeld van Route 23 raakt, wordt gesproken van uitval. Als een jongere tijdens het Route 23 traject in detentie terecht komt, wordt dit ook gezien als uitval.

Het onderzoek kent de volgende onafhankelijke variabelen:

- *Geslacht*: Jongen of meisje.
- *Leeftijd*: Hiermee wordt de leeftijd van de jongeren bedoeld op het moment van instroom in Route 23B, namelijk het moment dat door CWI of een van de andere ketenpartners wordt besloten dat een jongere een kandidaat voor het traject is. De variabele leeftijd wordt voor de analyses opgesplitst in twee delen: jongeren onder de achttien jaar en jongeren van achttien jaar en ouder. De achterliggende reden hiervan is dat jongeren van achttien jaar en ouder een beroep kunnen doen op een WWB-uitkering.

- *Culturele achtergrond*: Hier wordt het land van herkomst (van de ouders) van de jongeren onder verstaan. Hierbij wordt de definitie van ‘allochtoon’ volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek aangehouden (www.cbs.nl, 09-10-2005) : persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren. De onderzoeksgroep wordt opgesplitst in een Nederlandse en een niet-Nederlandse groep. Tabel 4.2 toont de diversiteit in culturele achtergrond van de jongeren in de onderzoeksgroep. Van één jongere is niet bekend of de culturele achtergrond Nederlands of niet-Nederlands is.

Tabel 4.2. Overzicht van culturele achtergrond van de jongeren in de Route 23 onderzoeksgroep.

Culturele achtergrond	Aantal	Percentage
<i>Nederlandse</i>	130	51,4
<i>Antilliaanse</i>	44	17,4
<i>Turkse</i>	17	6,7
<i>Marokkaanse</i>	12	4,7
<i>Surinaamse</i>	8	3,2
<i>Overige:</i>		
<i>Angolese</i>	5	2,0
<i>Bosnische</i>	5	2,0
<i>Somalische</i>	3	1,2
<i>Dominicaanse</i>	3	1,2
<i>Joegoslavische</i>	3	1,2
<i>Afghaanse</i>	2	0,8
<i>Sierraleonse</i>	2	0,8
<i>Congolese</i>	1	0,4
<i>Ghanese</i>	1	0,4
<i>Iraakse</i>	1	0,4
<i>Italiaanse</i>	1	0,4
<i>Kazachstanse</i>	1	0,4
<i>Mongoolse</i>	1	0,4
<i>Togolese</i>	1	0,4
<i>Niet te achterhalen</i>	12	4,7
Totaal	253	100

- *Eerste ketenpartner*: Hiermee wordt aangegeven welke ketenpartner als eerste verantwoordelijk is voor het traject van de jongere. De jongere zal in traject komen bij een casemanager van deze eerste ketenpartner. Deze variabele wordt meegenomen in het onderzoek om te bekijken of er verschil is in succesvolle uitstroom of uitval tussen jongeren die een eerste casemanager hebben van verschillende eerste ketenpartners.
- *WWB-aanvraag*: Met deze variabele wordt aangegeven of de jongere een WWB-aanvraag heeft gedaan via CWI. Belangrijk hierbij is dat het CWI het WWB-dossier daadwerkelijk heeft overgedragen aan de Sociale Dienst ter beoordeling. Deze variabele is van belang voor het onderzoek, omdat in principe iedere jongere die een WWB-

aanvraag doet naar DWJ moet. Jongeren die arbeidsgehandicapt zijn, gaan niet naar DWJ, evenals dak- en thuisloze jongeren. Door middel van deze variabele kan bekeken worden hoeveel jongeren die een WWB-aanvraag doen, daadwerkelijk naar DWJ gaan. Deze variabele geeft niet aan of de WWB-uitkering daadwerkelijk is toegekend door de Sociale Dienst.

- *Traject:* Hiermee wordt aangegeven welk traject voor de jongeren wordt ingezet: DWJ, werk, onderwijs, hulpverlening of een ander traject (REA-keuring, een traject via een andere organisatie).
- *Einddoel:* Met deze variabele wordt aangegeven wat het einddoel van het Route 23 traject voor een jongere is: werk, onderwijs⁸, werk en/ of onderwijs/ scholing⁹ of een ander einddoel (eigen zaak, een inkomen, leren in de praktijk, werk/ dagbesteding, onderwijs+ kinderopvang, werken in een beschermde omgeving). De jongeren vullen zelf op hun intakeformulier in wat zij in de toekomst graag zouden willen doen en wat er nog nodig is om dat te bereiken. Tijdens het MDT van Route 23 wordt naar aanleiding daarvan het einddoel geformuleerd.
- *Opleiding:* Bij opleiding gaat het om de hoogst gevolgde opleiding. Voor de analyses wordt gebruik gemaakt van een trichotome variabele opleidingsniveau om aan te geven op welk niveau de jongeren een opleiding hebben gevolgd.
- *Opleiding afgerond:* Hierbij gaat het erom of de hoogst gevolgde opleiding is afgerond.
- *Kind(eren)/ zwanger:* Met deze variabele wordt aangegeven of de jongeren zwanger zijn, en/of zij (een) kind(eren) hebben.
- *Schulden:* De variabele schulden zal duidelijk maken of de jongeren schulden hebben, zoals leningen en/ of betalingsachterstanden. Tevens wordt een indicatie gegeven van de hoogte van de schulden

De variabelen uit de extra toegevoegde gegevens zijn:

- *Burgerlijke staat:* Met burgerlijke staat wordt aangegeven of iemand gehuwd is, gehuwd maar niet meer samenwonend, gehuwd maar gescheiden van tafel en bed, gescheiden, ongehuwd, of er sprake is van geregistreerd partnerschap, of het geregistreerd partnerschap beëindigd is, of iemand weduwe/ weduwnaar is of anders.
- *Leefvorm/ woonsituatie:* Hiermee wordt aangegeven of de jongeren alleenwonend zijn, of zij een eenoudergezin vormen, inwonend zijn bij (pleeg)ouders, samenwonen met een partner, samenwonen met een partner en kinderen, op één adres wonen met anderen

⁸ Met onderwijs worden doelgerichte en georganiseerde onderwijsactiviteiten bedoeld, die op dagbasis plaatsvinden in een reguliere onderwijsinstelling.

⁹ Met scholing worden doelgerichte en georganiseerde onderwijsactiviteiten bedoeld, waarbij ontwikkeling van vaardigheden die relevant zijn voor het werk voorop staat. Scholing kan een parttime karakter aannemen.

- dan partner of kinderen, of anders (zoals thuisloos). Voor de analyses is deze variabele dichotoom gemaakt: thuiswonend (bij (schoon)ouders of begeleid wonen) en uitwonend.
- *Werkervaring:* Getracht wordt met deze variabele in beeld te krijgen of de jongeren werkervaring hebben en hoe lang deze werkervaring is. Gekeken is of de jongeren wel eens gewerkt hebben, bijvoorbeeld tijdens een vakantie, buiten schooltijd of een parttime of fulltime baan na het verlaten van het onderwijs. Ook stage wordt gezien als werkervaring.
 - *Detentieverleden:* Met deze variabele wordt aangegeven of de jongeren in detentie hebben gezeten. Dit komt vaak naar voren tijdens de intake van Route 23 of op een eerder moment (zoals bij inschrijving als werkzoekende bij CWI). In het intakeformulier van Route 23 wordt gevraagd of de jongeren wel eens in contact zijn geweest met politie of justitie. Wanneer deze vraag met 'ja' wordt beantwoord, kan men er echter niet zonder meer vanuit gaan dat er detentieverleden is. Sommige jongeren vullen namelijk ja in, wanneer zij in contact zijn geweest met de politie bij het doen van aangifte bijvoorbeeld. Naast het Route 23 intakeformulier is om deze gegevens over detentieverleden te achterhalen, gebruik gemaakt van PGI (systeem van CWI), digitale formulieren (systeem van CWI) en de notulen van het MDT van Route 23.
 - *Gezondheidsklachten:* Hiermee geven de jongeren zelf aan of zij gezond zijn of dat zij klachten ervaren van medische en/ of psychische aard. In het Route 23 intakeformulier wordt geen specifiek onderscheid gemaakt tussen soorten klachten (fysiek of psychisch). De jongeren vullen vaak zelf in wat de klachten zijn als er klachten zijn. Een enkeling specificceert de klachten niet nader en volstaat met een 'ja'.

Vanuit DWJ zijn de volgende gegevens aangeleverd: datum intakegesprek, intake, startdatum, aanwezigheid werkplaats, datum uitstroom, arbeidsduur en de reden van uitstroom. Deze variabelen staan verwerkt in de database Route 23B van het secretariaat van Route 23. Vanwege het ontbreken van gegevens, ook na raadpleging van systemen en notulen door onderzoeker, heeft de Sociale Dienst aanvullende gegevens hieromtrent geleverd. Nelleke Stam van Dordtmij tenslotte heeft zeer belangrijke data kunnen verschaffen over bijna 70 jongeren die al dan niet bekend waren bij DWJ.

Voor een duidelijk overzicht van welke jongeren wel en niet zijn verwezen naar de werkplaats door het MDT, is voor het huidige onderzoek een extra variabele gecreëerd: DWJ ja/ nee.

In aanvulling op de opleidingsgegevens is tevens de variabele *startkwalificatie* toegevoegd aan de onderzoeksdatabase. In het Plan van aanpak Jeugdwerkloosheid (zie hoofdstuk 1) staat namelijk beschreven dat jongeren zonder startkwalificatie bij voorkeur terug naar

school geleid dienen te worden. Een jongere heeft een startkwalificatie als hij/ zij een diploma heeft op mbo niveau 2 of Havo/ VWO.

Ten slotte is een variabele toegevoegd die een indicatie moet geven van hoe lang de jongeren al werkloos zijn bij de instroom in Route 23. De variabele duur werkloosheid geeft de duur van de werkloosheid van de jongeren aan op het moment van instroom in Route 23. Het kan gaan om werkloosheid over de periode tussen het moment dat een jongere van school is gegaan en instroom in Route 23, of om werkloosheid na een dienstverband en instroom in Route 23. Voor het onderzoek is de duur van de werkloosheid berekend aan de hand van de gegevens die de jongeren hebben opgegeven op het Route 23 intakeformulier. Enkele malen zijn systemen van CWI geraadpleegd, om te bekijken of de jongeren bij CWI meer informatie/ data hebben verstrekt dan dat zij vermeld hebben op hun intakeformulier van Route 23.

4.5 Verwerking en analyse

De gegevens zijn verwerkt met SPSS 12.0. Om de verschillende groepen binnen de onderzoeksgroep ($N = 254$) met elkaar te vergelijken (zoals jongens versus meisjes, Nederlandse versus niet-Nederlandse jongeren) wat betreft persoonskenmerken, persoonlijke problematiek en belemmeringen, werkgerelateerde variabelen, trajectkenmerken en succesvolle uitstroom en uitval, is gebruik gemaakt van chi-kwadraat toetsen.

Om te bepalen of individuele achtergrondkenmerken een rol spelen bij het traject wat de jongeren binnen Route 23 gaan volgen, is een multinomiale regressieanalyse gedaan. De keuze voor een multinomiale regressieanalyse (Baltes- Götz, 2005) is gemaakt, vanwege de in deze analyse meervoudige afhankelijke variabele: traject. De individuele achtergrondkenmerken vormen de onafhankelijke variabelen.

De multinomiale regressieanalyse is niet op de volledige onderzoeksgroep uitgevoerd, maar op een groep van 245 jongeren. Van negen jongeren zijn namelijk geen trajectgegevens bekend begin april 2006. Voordat de multinomiale regressieanalyse is gedaan, zijn de missing values op de onafhankelijke variabelen ingevuld. Dit is gedaan door middel van het toekennen van een waarde die overeenstemt met de verdeling, die op de variabele over de categorieën voorkomt bij de cases zonder missing values. Deze methode van omgaan met missing values wordt gebruikt bij nominale of ordinale variabelen, zoals in het huidige onderzoeksbestand.

Voor de gehele onderzoeksgroep ($N = 245$) zijn door middel van de multinomiale regressieanalyse de hoofdeffecten bepaald van de individuele achtergrondkenmerken (persoonskenmerken, persoonlijke problematiek en belemmeringen, en werkgerelateerde variabelen) op het soort traject binnen Route 23. Als afhankelijke variabele is zoals gezegd traject ingevuld in het model, met als *referentiecategorie* DWJ. Bij de *factoren* zijn de categoriale onafhankelijke variabelen ingevuld. Vervolgens is gekozen voor de optie *hoofdeffecten* onder het kopje model.

Ten slotte is er, om een antwoord te verkrijgen op de onderzoeksvragen, een binaire logistische regressieanalyse uitgevoerd voor de groep jongeren waarvoor uitstroomgegevens bekend zijn ($N = 229$). Voor de binaire logistische regressieanalyse is gekozen, omdat er sprake is van een dichotome afhankelijke variabele (Sieben, 2000). De afhankelijke variabele bij deze analyse is uitstroom: succesvolle uitstroom versus uitval. Door middel van de binaire analyse is onderzocht welke jongeren het niet volhouden en dus uitvallen uit Route 23 en welke jongeren het traject met succes afronden, dus succesvol uitstromen. Succesvolle uitstroom kan plaatsvinden naar werk, onderwijs, een hulpverlenings- of een ander traject. Door middel van de binaire logistische regressieanalyse is voorspeld welke jongeren succesvol uitstromen. Om deze reden is succesvolle uitstroom gecodeerd als één (1). Uitval is gecodeerd als nul (0).

De onafhankelijke variabelen zijn de individuele achtergrondkenmerken (persoonskenmerken, persoonlijke problematiek en belemmeringen, en werkgerelateerde variabelen) van de jongeren en de aanwezige trajectkenmerken.

In toets 1 (method: enter) van de binaire logistische regressieanalyse zijn de individuele achtergrondkenmerken van de jongeren ingevuld. Steeds is de eerste categorie op de variabelen als referentiecategorie gekozen. In blok één zijn de persoonskenmerken van de jongeren ingevuld, in blok twee de kenmerken met betrekking tot persoonlijke problematiek en belemmeringen en in blok drie de werkgerelateerde kenmerken. In toets 2 (method: enter) zijn de trajectkenmerken ingevuld. Ook hier is weer de eerste categorie als referentiecategorie gekozen. Ten slotte zijn in toets 3 de individuele achtergrondkenmerken uit toets 1 ingevuld (blok één) en in blok twee de trajectkenmerken uit toets 2. Door middel van de optie method *backward LR* wordt duidelijk of er sprake is van een interactie tussen individuele achtergrondkenmerken en trajectkenmerken. Als referentiecategorie op de onafhankelijke variabelen is wederom de eerste categorie gekozen.

5. Resultaten

5.1 Beschrijving onderzoeksgroep

De onderzoeksdatabase bevat gegevens van 254 jongeren die in het pilotjaar van Route 23 zijn ingestroomd in Route 23. In deze paragraaf wordt de onderzoeksgroep beschreven aan de hand van de verschillende individuele achtergrondkenmerken van de jongeren (persoonskenmerken, de persoonlijke problematiek en belemmeringen en werkgerelateerde variabelen) en kenmerken van het traject, met in het bijzonder gegevens van de ‘Dordtmij Werkplaats Jongeren’, DWJ¹⁰.

De verschillen tussen de groepen (zoals jongens versus meisjes, Nederlandse jongeren versus niet-Nederlandse jongeren) worden beschreven. Wanneer de gevonden verschillen significant zijn, staat dit vermeld. Vanwege het vaak geringe aantal jongeren in de verschillende groepen, bestaat de kans dat significantieniveaus niet worden gehaald. Het gevonden verschil wordt dan beschreven met daarbij de mededeling dat het gevonden verschil niet significant is.

5.1.1 Individuele achtergrondkenmerken

Persoonskenmerken

Van de 254 jongeren uit de onderzoeksdatabase zijn 135 jongeren van het mannelijke geslacht en 119 jongeren van het vrouwelijke geslacht. Tabel 5.1 toont de leeftijd van de jongeren naar geslacht, met de gemiddelde leeftijden van de jongens, meisjes en totale onderzoeksgroep. Qua gemiddelde leeftijd verschillen de jongens en de meisjes in de onderzoeksgroep niet van elkaar.

Tabel 5.1. Overzichtstabel van de leeftijd van de jongeren in de onderzoeksdatabase voor jongens en meisjes.

	16 jaar	17 jaar	18 jaar	19 jaar	20 jaar	21 jaar	22 jaar	Totaal	M (n = 254)	SD (n = 254)
Geslacht										
Jongen	2	11	20	35	18	24	25	135	19,69	1,63
Meisje	5	10	24	20	29	19	12	119	19,37	1,61
Totaal	7	21	44	55	47	43	37	254	19,54	1,63

De verdeling van jongens en meisjes in de onderzoeksgroep is respectievelijk 53% ten opzichte van 47%. Volgens gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) (www.cbs.nl, 25-03-2006) woonden er op 01-01-2004 14.358 jongeren in de leeftijd van 15 tot en met 24 jaar in Dordrecht. Een onderscheid tussen jongens en meisjes wordt daarbij

¹⁰ In de tabellen die volgen, kan het voorkomen dat de N afwijkt van 254. Dit komt door de missing values die aanwezig zijn voor zowel de afhankelijke variabele als de onafhankelijke variabelen.

niet gemaakt. Als de percentages van de onderzoeksgroep worden vergeleken met het aantal jongeren in Dordrecht volgens het Sociaal Geografisch Bureau (SGB) (www.sociaalgeografischbureau.nl, 03-02-2006) blijkt de onderzoeksgroep een aardige weerspiegeling te geven van de jongeren in Dordrecht op 01-01-2004: 51% jongens in de leeftijd van 12 t/m 22 jaar en 49% meisjes in de leeftijd van 12 t/m 22 jaar. Het SGB geeft meer leeftijdsgroepen (namelijk van 12 t/m 22 jaar) weer dan in de onderzoeksgroep aanwezig zijn, waardoor een heel nauwkeurige vergelijking niet gemaakt kan worden. Daarnaast maakt SGB geen onderscheid in leeftijd van jongens en meisjes, zoals in tabel 5.1 is gedaan.

Van ongeveer de helft van de jongeren (130 in totaal) is de culturele achtergrond Nederlands en 44 jongeren hebben een Antilliaanse achtergrond. De overige jongeren hebben een andere culturele achtergrond, zoals Turks ($n=17$), Marokkaans ($n=12$), Surinaams ($n=8$) en anders ($n=42$), zoals Angolees, Somalisch en Bosnisch. Tabel 5.2 toont de verdeling van culturele achtergrond in Nederlands en niet-Nederlands binnen de onderzoeksgroep.

Tabel 5.2. Overzicht culturele achtergrond in onderzoeksgroep.

Culturele achtergrond (N=253)	Aantal	Percentage
<i>Nederlands</i>	130	51,4
<i>Niet- Nederlands</i>	123	48,6
Totaal	253	100

Het verschil in verdeling Nederlandse en niet-Nederlandse jongeren in de onderzoeksgroep is, zoals tabel 5.2 laat zien, klein. Het percentage westerse¹¹ allochtonen in Dordrecht op 01-01-2004 is volgens het CBS (www.cbs.nl, 25-03-2006) 10%, wat neerkomt op een absoluut aantal westerse allochtonen van 11.965. Het percentage niet-westerse¹² allochtonen in Dordrecht op 01-01-2004 is volgens het CBS 16%, dat willen zeggen 19.144 personen. Het SGB presenteert een overzicht van het aantal autochtone en allochtone jongeren van 12 t/m 22 jaar oud in Dordrecht op 01-01-2004 (www.sociaalgeografischbureau.nl, 03-02-2006). Het blijkt dat 74% van deze jongeren autochtoon is en 26% allochtoon. In vergelijking met de gegevens van het SGB is het aantal allochtone jongeren in de onderzoeksgroep, sterk oververtegenwoordigd.

¹¹ Tot deze categorie allochtonen behoren allochtonen uit Europa, Noord-Amerika, Oceanië, Indonesië en Japan. Op grond van hun sociaal- economische en -culturele positie worden allochtonen uit de twee laatste landen tot de westerse allochtonen gerekend. Het gaat vooral om mensen die in voormalig Nederlands Indië zijn geboren en werknemers van Japanse bedrijven met hun gezin (www.cbs.nl, 25-03-2006).

¹² Niet-westerse allochtonen zijn allochtonen afkomstig uit Turkije, Afrika, Latijns Amerika en Azië, met uitzondering van Indonesië en Japan (www.cbs.nl, 25-03-2006).

Voor de variabele culturele achtergrond is voor de onderzoeksgroep tevens een onderscheid gemaakt naar geslacht (tabel 5.3). Er bleek een verschil te bestaan tussen jongens en meisjes in culturele achtergrond: de jongens hadden vaker een niet-Nederlandse culturele achtergrond. Het verschil is significant ($p < .05$).

Tabel 5.3. Overzicht van jongens en meisjes naar culturele achtergrond.

Culturele achtergrond (N= 253)*	Jongens	Meisjes	Totaal
Nederlands	61 (45,2%)	69 (58,5%)	130 (51,4%)
Niet-Nederlands	74 (54,8%)	49 (41,5%)	123 (48,6%)
Totaal	135 (100%)	118 (100%)	253 (100%)

* $p < .05$

Van de 254 jongeren uit de onderzoeksdatabase zijn er twee gehuwd en heeft één jongere een geregistreerd partnerschap. De overige 251 jongeren zijn ongehuwd. Er is dus sprake van een zeer scheve verdeling op deze variabele. In verdere analyses zal om deze reden geen gebruik meer worden gemaakt van de variabele burgerlijke staat. Interessanter is het wellicht om te kijken naar het onderscheid samenwonende/ niet-samenwonende jongeren (tabel 5.4). Uit eerder onderzoek is namelijk gebleken dat alleenstaande bijstandsgerechtigden meer kans hebben op gehele of gedeeltelijke werkhervatting dan bijstandsgerechtigden die samenwonen met een partner.

Tabel 5.4. Overzicht van woonsituatie van de jongeren naar geslacht.

Woonsituatie (N= 253)*	Jongens	Meisjes	Totaal
Bij (schoon)ouder(s)	66 (48,9%)	50 (42,4%)	116 (45,8%)
Alleenwonend	26 (19,3%)	23 (19,5%)	49 (19,4%)
Thuisloos	17 (12,6%)	14 (11,9%)	31 (12,3%)
Wonend op één adres anders dan met partner of kinderen ¹³	19 (14,1%)	14 (11,9%)	33 (13,0%)
Eenoudergezin	0 (0,0%)	11 (9,3%)	11 (4,3%)
Samenwonend met partner (en kinderen)	3 (2,2%)	3 (2,5%)	6 (2,4%)
Begeleid wonen	4 (3,0%)	3 (2,5%)	7 (2,8%)
Totaal	135 (100%)	118 (100%)	253 (100%)

* $p < .05$

Slechts zes jongeren wonen samen met hun partner (en kinderen). Voor de onderzoeksgroep is het onderscheid samenwonend/ niet-samenwonend daarom niet echt relevant. Er blijkt een significant verschil te bestaan tussen jongens en meisjes in hun

¹³ Jongeren die wonen op één adres met anderen dan hun partner of kinderen, wonen bij grootouders, een tante, een broer, een zus, vrienden of kennissen in.

woonsituatie ($p < .05$). Het lijkt erop (tabel 5.4) dat de meisjes vaker uitwonend zijn dan de jongens uit de onderzoeksgroep. Om dit nauwkeuriger te bekijken wordt in de volgende tabel een overzicht gepresenteerd van jongens en meisjes naar hun woonsituatie, uitgesplitst in *thuiswonend* (bij (schoon)ouders of begeleid wonen) en *uitwonend* (alleenwonend, thuisloos, op één adres anders dan met partner of kinderen, eenoudergezin, samenwonend met partner of kinderen).

Tabel 5.5. Overzicht van thuis- en uitwonende jongens en meisjes.

Woonsituatie (N= 253)	Jongens	Meisjes	Totaal
Thuiswonend	70 (51,9%)	53 (44,9%)	123 (48,6%)
Uitwonend	65 (48,1%)	65 (55,1%)	130 (51,4%)
Totaal	135 (100%)	118 (100%)	253 (100%)

Meisjes zijn, zoals tabel 5.5 laat zien, inderdaad vaker uitwonend dan jongens (55,1% versus 48,1%). Echter, het verschil is niet significant.

Het merendeel van de jongeren (78,7%) blijkt geen kinderen te hebben. Van de 53 jongeren met kind(eren) en/of zwangerschap, hebben 28 jongeren één kind, acht jongeren twee kinderen, heeft één jongere drie kinderen, zijn veertien jongeren zwanger en hebben twee jongeren een kind en zijn zwanger (zie tabel 5.6).

Tabel 5.6. Overzicht van het aantal jongeren zonder en met kinderen en/of zwangere jongeren.

Kind(eren)/ zwanger (N= 249)	Jongens	Meisjes	Totaal
Geen kinderen	120 (91,6%)	76 (64,4%)	196 (78,7%)
Zwanger en/of kind(eren)***	11 (8,4%)	42 (35,6%)	53 (21,3%)
Eén kind	8 (6,1%)	20 (16,9%)	28 (11,3%)
Twee kinderen	2 (1,5%)	6 (5,1%)	8 (3,2%)
Drie kinderen	1 (0,8%)	0 (0,0%)	1 (0,4%)
Zwanger	0 (0,0%)	14 (11,9%)	14 (5,6%)
Zwanger en een kind	0 (0,0%)	2 (1,7%)	2 (0,8%)
Totaal	131 (100%)	118 (100%)	249 (100%)

*** $p < .001$

Zoals kan worden verwacht bestaat er een verschil tussen jongens en meisjes in het hebben van (een) kind(eren)/ zwanger zijn. Het verschil is zeer significant ($p < .001$). Meisjes hebben vaker kinderen dan jongens en kunnen zwanger zijn.

Een andere invalshoek is om te bekijken of er een verschil bestaat in het hebben van wel of geen kinderen en zwanger zijn tussen jongeren met een Nederlandse en niet-Nederlandse culturele achtergrond. Tabel 5.7 geeft de gegevens weer.

Tabel 5.7. Overzicht van het aantal jongeren zonder kinderen, met (een) kind(eren) en/of zwangere jongeren uitgesplitst naar culturele achtergrond.

<u>Kind(eren)/ zwanger (N= 248)</u>	Nederlandse jongeren	Niet-Nederlandse jongeren	Totaal
Geen kinderen	104 (81,3%)	91 (75,8%)	195 (78,6%)
Zwanger en/ of kind(eren)	24 (18,7%)	29 (24,2%)	53 (21,4%)
Totaal	128 (100%)	120 (100%)	248 (100%)

Nederlandse jongeren blijken iets minder vaak (een) kind(eren) te hebben en/ of zwanger te zijn dan niet-Nederlandse jongeren. Echter, de percentageverschillen zijn niet significant. Ook als alleen de gegevens van de meisjes worden meegenomen, is er een verschil in het hebben van (een) kind(eren) en/ of zwanger zijn tussen Nederlandse meisjes en niet-Nederlandse meisjes (tabel 5.8). Nederlandse meisjes blijken minder vaak (een) kind(eren) te hebben en/ of zwanger te zijn dan niet-Nederlandse meisjes. Maar ook hier is het gevonden verschil niet significant.

Tabel 5.8. Overzicht van het aantal zwangere meisjes en meisjes met kinderen uitgesplitst naar culturele achtergrond.

<u>Zwangere meisjes/ meisjes met kind(eren) (N= 117)</u>	Nederlandse meisjes	Niet-Nederlandse meisjes	Totaal
Geen kinderen	48 (70,6%)	27 (55,1%)	75 (64,1%)
Zwanger en/ of kind(eren)	20 (29,4%)	22 (44,9%)	42 (35,9%)
Totaal	68 (100%)	49 (100%)	117 (100%)

Persoonlijke problematiek en belemmeringen

Detentieverleden

In totaal heeft één vijfde van de 246 jongeren in detentie gezeten. Van de overige acht jongeren ontbraken de gegevens en is niet bekend of zij een detentieverleden hebben. Opvallend is het verschil in detentieverleden van jongens en meisjes. Jongens bleken significant vaker een detentieverleden te hebben dan meisjes in de onderzoeksgroep ($p < .001$) (tabel 5.9).

Tabel 5.9. Overzicht van jongeren zonder en met een detentieverleden.

Detentieverleden (N= 246)***	Jongens	Meisjes	Totaal
Nee	85 (66,4%)	112 (94,9%)	197 (80,1%)
Ja	43 (33,6%)	6 (5,1%)	49 (19,9%)
Totaal	128 (100%)	118 (100%)	246 (100%)

 $p < .001$

Gegevens over 2003 van het CBS laten zien dat van de totale groep 15-24 jarigen in Nederland 57,4% wel eens een delict heeft gepleegd naar eigen zeggen (www.cbs.nl, 25-03-2006). Meer jongens (67,6%) uit deze leeftijdsgroep dan meisjes (46,9%) geven aan wel eens een delict te hebben gepleegd. Het gaat hier dus niet om detentieverleden. Het SGB geeft een overzicht van 12-17 jarige jongeren uit Dordrecht en 18-22 jarige jongeren uit Dordrecht die een licht of zwaar delict hebben gepleegd (www.sociaalgeografischbureau.nl, 03-02-2006). Onder een licht delict wordt dan verstaan het meerijden met de bus zonder te betalen, het stelen van een fiets, het met opzet vernielen van een bushokje en dingen bekladden. Een zwaar delict is het dragen van een wapen, een brandje steken, iemand met opzet in elkaar slaan en iemand met een mes verwonden. De groep 18 t/m 22 jarige jongeren benadert de huidige onderzoeksgroep het meest. In 2003 heeft 6% van de 18-22 jarige jongeren uit Dordrecht een licht delict gepleegd en 5% een zwaar delict. Meisjes pleegden iets vaker een licht delict dan jongens: 7% versus 5%. Jongens daarentegen pleegden vaker een zwaar delict dan meisjes: 9% versus 4%. In dit onderzoek wordt gesproken van wel of geen detentieverleden. Zoals vermeld heeft bijna 20% van de jongeren uit de huidige onderzoeksgroep een detentieverleden. Dit is veel in vergelijking tot de gegevens van SGB in 2003 met betrekking tot het plegen van een licht of zwaar delict.

Ook bleken in het huidige onderzoek meer niet-Nederlandse jongeren een detentieverleden te hebben dan Nederlandse jongeren. Deze verschillen zijn echter niet significant.

Gezondheidsklachten

Bijna éénderde van de jongeren ($n = 80$) geeft aan gezondheidsklachten te hebben. Drieënvijftig jongeren geven aan dat het om fysieke klachten gaat, zoals rugklachten, hartklachten en allergieën. Twintig jongeren hebben psychische klachten, zoals een depressie, faalangst en een angststoornis. Vier jongeren hebben zowel fysieke als psychische klachten en drie jongeren specificeerden hun klachten niet in fysiek en/ of psychisch.

Meisjes blijken vaker gezondheidsklachten te hebben dan jongens; het verschil is echter niet significant (tabel 5.10).

Tabel 5.10. Overzicht van jongeren en gezondheidsklachten.

Gezondheidsklachten (N= 249)	Jongens	Meisjes	Totaal
Nee	93 (71,5%)	76 (63,9%)	169 (67,9%)
Ja	37 (28,5%)	43 (36,1%)	80 (32,1%)
Indien ja: fysiek	26 (20,0%)	27 (22,7%)	53 (21,3%)
Psychisch	9 (6,9%)	11 (9,2%)	20 (8,0%)
Fysiek en psychisch	1 (0,8%)	3 (2,5%)	4 (1,6%)
Ja	1 (0,8%)	2 (1,7%)	3 (1,2%)
Totaal	130 (100%)	119 (100%)	249 (100%)

Ook volgens gegevens van het CBS blijken meisjes van 15-24 jaar oud in 2004 hun gezondheid als minder goed te ervaren dan jongens in deze leeftijdsgroep (www.cbs.nl, 25-03-2006). Van de 15-24 jarige meisjes uit Nederland geeft 14,9% aan de eigen gezondheid als minder goed te ervaren ten opzichte van 8% van de 15-24 jarige jongens. Meisjes en jongens met gezondheidsklachten (36,1% en 28,5%) blijken dus oververtegenwoordigd te zijn in de huidige onderzoeksgroep.

Van de jongeren in de onderzoeksgroep blijken Nederlandse jongeren iets vaker gezondheidsklachten te hebben dan niet-Nederlandse jongeren. Het verschil is echter minimaal en niet significant.

Schulden

Bijna 60% van de jongeren ($n = 145$) heeft schulden. Er wordt een onderscheid gemaakt in hoogte van de schulden: 84 jongeren geven aan niet te weten hoe hoog hun schuld is, negen jongeren hebben een schuld tussen €0- €500, dertien jongeren hebben een schuld tussen €500-€1500, vijftien jongeren hebben een schuld tussen €1500-€3000 en 24 jongeren geven aan dat hun schulden boven de €3000 uitlopen. Van vier personen waren geen gegevens over schulden aanwezig (zie tabel 5.11).

Tabel 5.11. Overzicht van schulden.

Schulden (N= 250)	Jongens	Meisjes	Totaal
Nee	56 (42,7%)	49 (41,2%)	105 (42,0%)
Ja	75 (57,3%)	70 (58,8%)	145 (58,0%)
Indien ja:			
Bedrag onbekend	42 (32,1%)	42 (35,3%)	84 (33,6%)
€0- €500	2 (1,5%)	7 (5,9%)	9 (3,6%)
€500- €1500	7 (5,3%)	6 (5,0%)	13 (5,2%)
€1500- €3000	12 (9,2%)	3 (2,5%)	15 (6,0%)
> €3000	12 (9,2%)	12 (10,1%)	24 (9,6%)
Totaal	131 (100%)	119 (100%)	250 (100%)

Het aandeel jongeren van 18 t/m 22 jaar met schulden is in Dordrecht in 2003 volgens SGB 9% (www.sociaalgeografischbureau.nl, 03-02-2006). Dit is veel minder dan het percentage jongeren met schulden in de onderzoeksgroep. Het percentage jongens met schulden is bij de gegevens van SGB gelijk aan het percentage meisjes met schulden. Uit tabel 5.11 blijkt dat dit voor de onderzoeksgroep ook het geval is; er is geen significant verschil tussen het aantal jongens met schulden en het aantal meisjes met schulden.

Het CBS maakt geen onderscheid naar geslacht (www.cbs.nl, 25-03-2006). Wanneer het huishoudtype 'leeftijd tot 25 jaar' wordt bekeken, wat betekent dat de leeftijd van de hoofdkostwinner onder de 25 jaar ligt op 1 april van het onderzoeksjaar (2004), blijkt 13% van deze huishoudens in Nederland een betalingsachterstand te hebben in huur of hypotheek, 11% in gas, water en elektriciteit, 4% heeft betalingsachterstanden op afbetaling gekochte artikelen en 20% van deze huishoudens op minstens één van de genoemde items. Landelijk ligt het percentage jongeren tot 25 jaar met schulden in 2004 dus meer in de richting van het percentage jongeren met schulden in de onderzoeksgroep, dan de gegevens van het SGB over 2003.

Jongeren met een niet-Nederlandse culturele achtergrond hebben vaker schulden dan jongeren met een Nederlandse culturele achtergrond (zie tabel 5.12). Het verschil is significant.

Tabel 5.12. Overzicht schulden van jongeren met een Nederlandse en niet- Nederlandse culturele achtergrond.

Schulden (N = 249)***	Nederlandse jongeren	Niet-Nederlandse jongeren	Totaal
Nee	69 (54,3%)	35 (28,7%)	104 (41,8%)
Ja	58 (45,7%)	87 (71,3%)	145 (58,2%)
Totaal	127 (100%)	122 (100%)	249 (100%)

*** $p < .001$ Werkgerelateerde variabelen

Een kwart van de jongeren in Route 23 ($n = 62$) blijkt meer dan zes tot twaalf maanden werkloos te zijn (zie tabel 5.13). Voor zestien van de 245 jongeren bleek deze vraag niet relevant, omdat zij bijvoorbeeld een parttime baan hebben. Van negen jongeren zijn deze gegevens niet bekend.

Tabel 5.13. Overzicht van duur werkloosheid bij instroom in Route 23.

Duur werkloosheid (N= 245)	Jongens	Meisjes	Totaal
0 t/m 3 maanden	27 (20,5%)	21 (18,6%)	48 (19,6%)
>3 t/m 6 maanden	22 (16,7%)	18 (15,9%)	40 (16,3%)
>6 t/m 12 maanden	38 (28,8%)	24 (21,2%)	62 (25,3%)
> 1 jaar t/m 2 jaar	23 (17,4%)	22 (19,5%)	45 (18,4%)
> 2 jaar t/m 3 jaar	8 (6,1%)	5 (4,4%)	13 (5,3%)
> 3 jaar	11 (8,3%)	10 (8,8%)	21 (8,6%)
Niet van toepassing	3 (2,3%)	13 (11,5%)	16 (6,5%)
Totaal	132 (100%)	113 (100%)	245 (100%)

Bijna tweederde van de jongeren ($n = 164$) blijkt hun hoogst gevolgde opleiding niet te hebben afgerond. Het blijkt dat niet-Nederlandse jongeren vaker zonder diploma de school verlaten dan Nederlandse jongeren ($p < .05$) (tabel 5.14).

Tabel 5.14. Overzicht van opleidingsgegevens en jongeren met een Nederlandse en niet-Nederlandse culturele achtergrond.

Opleiding afgerond (N= 252)*	Nederlandse jongeren	Niet- Nederlandse jongeren	Totaal
Nee	76 (58,5%)	87 (71,3%)	163 (64,7%)
Ja	54 (41,5%)	35 (28,7%)	89 (35,3%)
Totaal	130 (100%)	122 (100%)	252 (100%)

* $p < .05$

Als ook J/M verschillen hierbij worden genomen, blijkt er een verschil te bestaan tussen Nederlandse jongens en niet-Nederlandse jongens in het al dan niet hebben afgerond van hun hoogst gevolgde opleiding (tabel 5.15). Ruim 40% van de Nederlandse jongens heeft hun hoogst gevolgde opleiding afgerond, terwijl krap 26% van de niet-Nederlandse jongens deze opleiding afrondt. Het verschil is significant ($p < .05$).

Tabel 5.15. Overzicht van Nederlandse en niet-Nederlandse jongens en meisjes en het al dan niet afronden van de hoogst gevolgde opleiding.

Geslacht (N = 252)	Opleiding niet afgerond	Opleiding afgerond	Totaal
Jongens (n = 135)*			
Nederlands	35 (57,4%)	26 (42,6%)	61 (100%)
Niet-Nederlands	55 (74,3%)	19 (25,7%)	74 (100%)
Meisjes (n = 117)			
Nederlands	41 (59,4%)	28 (40,6%)	69 (100%)
Niet-Nederlands	32 (66,7%)	16 (33,3%)	48 (100%)
Totaal	163 (64,7%)	89 (35,3%)	252 (100%)

* $p < .05$

Driekwart van de jongeren ($n = 190$) heeft Vbo/Vmbo/Mavo als hoogst gevolgde opleiding. Ruim 60% van deze jongeren heeft hun opleiding niet afgerond (tabel 5.16). Het gaat hierbij niet alleen om (voortijdig) schoolverlaters. Aan Route 23 nemen ook jongeren deel die na het verlaten van het onderwijs zijn gaan werken en vervolgens werkloos zijn geraakt.

Tabel 5.16. Overzicht van opleidingen die de jongeren al dan niet hebben afgerond.

	Geen	Vso/Ivbo/ zmlk	Taalschool/ Isk	Vbo/Vmbo/ Mavo	(K)Mbo	Havo/ Vwo	Overig	Totaal
Opleiding afgerond (N = 252)								
Nee	3	18	8	115	9	9	1	163
Ja	0	4	2	75	6	1	1	89
Totaal	3	22	10	190	15	10	2	252

Ruim 98% van de jongeren ($n = 250$) in de onderzoeksgroep blijkt geen startkwalificatie te hebben. Van de overige vier jongeren (drie van de zes jongeren met een afgeronde k(mbo) opleiding en de jongere met een Havo/Vwo-diploma) is bekend dat zij wel een startkwalificatie hebben.

In 2004 blijkt 47% van de jongeren die geen regulier onderwijs volgen een startkwalificatie te hebben (www.cbs.nl, 25-03-2006). Dat is veel meer dan in de onderzoeksgroep, waarin de jongeren zonder startkwalificatie sterk oververtegenwoordigd zijn.

Daar het merendeel van de jongeren in de onderzoeksgroep Vbo/Vmbo/Mavo als hoogst gevolgde opleiding heeft, is een variabele opleidingsniveau voor verdere analyses mogelijk bruikbaar. Meisjes blijken vaker een opleidingsniveau te hebben dat hoger ligt dan Vmbo, terwijl jongens vaker een Vmbo-opleidingsniveau hebben. Het verschil is echter niet significant. Ook bestaat er een verschil in opleidingsniveau tussen jongeren met een Nederlandse culturele achtergrond en jongeren met een niet-Nederlandse culturele achtergrond (zie tabel 5.17). Nederlandse jongeren behalen een hoger opleidingsniveau dan niet-Nederlandse jongeren. Het verschil is significant ($p < .05$).

Tabel 5.17. Overzicht opleidingsniveau van Nederlandse en niet- Nederlandse jongeren.

Opleidingsniveau (N = 252)*	Nederlandse jongeren	Niet-Nederlandse jongeren	Totaal
< Vmbo	14 (10,8%)	24 (19,7%)	38 (15,1%)
Vmbo	99 (76,2%)	90 (73,8%)	189 (75,0%)
> Vmbo	17 (13,1%)	8 (6,6%)	25 (9,9%)
Totaal	130 (100%)	122 (100%)	252 (100%)

* $p < .05$

Ruim 80% van de jongeren ($n = 211$) heeft werkervaring. Er bleek een verschil te bestaan tussen jongens en meisjes in hun werkervaring: jongens hebben vaker werkervaring dan meisjes. Het verschil is significant ($p < .05$). Tabel 5.18 geeft een overzicht van deze gegevens:

Tabel 5.18. Overzicht van werkervaring voor jongens en meisjes.

Werkervaring (N= 252)*	Jongens	Meisjes	Totaal
Nee	15 (11,2%)	26 (22,0%)	41 (16,3%)
Ja	119 (88,8%)	92 (78,0%)	211 (83,7%)
Totaal	134 (100%)	118 (100%)	252 (100%)

* $p < .05$

Nederlandse jongeren bleken vaker werkervaring te hebben dan jongeren met een niet-Nederlandse culturele achtergrond. Dit verschil is echter niet significant.

Samenvatting

Wanneer de bevindingen uit paragraaf 5.1.1 op een rijtje worden gezet, kan gesteld worden dat er iets meer jongens dan meisjes in het onderzoeksbestand voorkomen. In vergelijking met jongeren in Dordrecht is het aantal jongeren met een niet-Nederlandse culturele achtergrond sterk oververtegenwoordigd in de onderzoeksgroep. Daarnaast is er een

oververtegenwoordiging te zien in de onderzoeksgroep van jongeren met een detentieverleden. Het gaat dan met name om jongens met een detentieverleden. In vergelijking met jongeren in Dordrecht hebben meer jongeren in de onderzoeksgroep schulden. Ook jongeren met gezondheidsklachten zijn oververtegenwoordigd in de onderzoeksgroep. Ten slotte is het aantal jongeren zonder startkwalificatie sterk oververtegenwoordigd in de onderzoeksgroep.

5.1.2 Kenmerken van het traject

In het wekelijkse MDT van Route 23 wordt vastgesteld welk traject een jongere gaat volgen. Zoals in hoofdstuk 2 is te lezen, gaan alle jongeren met een uitkering in principe naar de werkplaats (DWJ). Voor zwangere jongeren geldt dat dit alleen hoeft wanneer zij de eerste drie maanden van het traject nog kunnen afmaken. In de andere gevallen start het traject nadat het kind is geboren. Wanneer er bij jongeren sprake is van een geestelijke of lichamelijke handicap kan een REA (Wet Reïntegratie Arbeidsgehandicapten)-keuring worden aangevraagd. Ook in dat geval hoeft de jongere niet naar de werkplaats. Het is dan wel de bedoeling dat hij/ zij elders geplaatst wordt, op een ander traject. Ten slotte worden dak- en thuisloze jongeren ook niet aangemeld voor DWJ. Toewijzing van jongeren aan een bepaald traject zal binnen het MDT dus mede bepaald worden aan de hand van bovengenoemde criteria.

Van 245 jongeren is bekend welk traject zij via Route 23 zouden volgen: 169 jongeren zouden naar DWJ gaan, 20 jongeren zouden een traject richting werk volgen, zeventien jongeren een traject richting hulpverlening, dertien jongeren zouden worden begeleid naar school en voor 26 jongeren zou een ander traject worden ingezet zoals een REA-keuring met een mogelijk traject. Er bleek een verschil te bestaan tussen jongens en meisjes in het soort traject binnen Route 23: jongens worden vaker doorverwezen naar DWJ, terwijl meisjes daarnaast vaker een hulpverleningstraject of ander traject (zoals een REA-keuring) krijgen (tabel 5.19). Het gevonden verschil is significant ($p < .001$).

Tabel 5.19. Overzicht van indeling in trajecten binnen Route 23 voor jongens en meisjes.

Soort traject binnen Route 23 (N= 245)***	Jongens	Meisjes	Totaal
DWJ	106 (81,5%)	63 (54,8%)	169 (69,0%)
Werk	9 (6,9%)	11 (9,6%)	20 (8,2%)
Hulpverlening	4 (3,1%)	13 (11,3%)	17 (6,9%)
Onderwijs	7 (5,4%)	6 (5,2%)	13 (5,3%)
Ander traject	4 (3,1%)	22 (19,1%)	26 (10,6%)
Totaal	130 (100%)	115 (100%)	245 (100%)

*** $p < .001$

Evenzo blijkt er een verschil te bestaan in het soort traject binnen Route 23 tussen jongeren met een Nederlandse culturele achtergrond en jongeren met een niet-Nederlandse culturele achtergrond. Niet-Nederlandse jongeren worden vaker doorverwezen naar DWJ (tabel 5.20). Nederlandse jongeren worden vaker geplaatst in een traject richting werk, hulpverlening, onderwijs of een ander traject.

Tabel 5.20. Overzicht van indeling in trajecten binnen Route 23 voor Nederlandse en niet-Nederlandse jongeren.

Soort traject binnen Route 23 (N = 244)**	Nederlandse jongeren	Niet-Nederlandse jongeren	Totaal
DWJ	75 (59,1%)	94 (80,3%)	169 (69,3%)
Werk	15 (11,8%)	4 (3,4%)	19 (7,8%)
Hulpverlening	10 (7,9%)	7 (6,0%)	17 (7,0%)
Onderwijs	11 (8,7%)	2 (1,7%)	13 (5,3%)
Ander traject	16 (12,6%)	10 (8,5%)	26 (10,7%)
Totaal	127 (100%)	117 (100%)	244 (100%)

** $p < .01$

Het soort traject is zoals gezegd afhankelijk van de vraag of een jongere een beroep doet op een WWB-uitkering. De Sociale Dienst verwijst jongeren die een beroep doen op een WWB-uitkering in principe door naar DWJ, tenzij er belemmeringen zijn, zoals dakloosheid of gezondheidsbeperkingen. Tabel 5.21 geeft een overzicht van het aantal jongeren dat een beroep doet op een WWB-uitkering en het soort traject dat voor hen wordt ingezet.

Tabel 5.21. WWB-aanvraag en soort traject binnen Route 23.

Traject (N=245)***	Geen WWB-aanvraag	WWB-aanvraag	Totaal
DWJ	10 (24,4%)	159 (77,9%)	169 (69,0%)
Werk	16 (39,0%)	4 (2,0%)	20 (8,2%)
Hulpverlening	5 (12,2%)	12 (5,9%)	17 (6,9%)
Onderwijs	7 (17,1%)	6 (2,9%)	13 (5,3%)
Ander traject	3 (7,3%)	23 (11,3%)	26 (10,6%)
Totaal	41 (100%)	204 (100%)	245 (100%)

*** $p < .001$

Ruim 80% van de jongeren waarvan trajectgegevens bekend zijn ($n = 204$) heeft een WWB-uitkering aangevraagd. Te zien is dat 159 van de 204 jongeren die een aanvraag WWB doen naar DWJ moeten. Ondanks dat de Sociale Dienst jongeren die een beroep doen op een WWB-uitkering naar DWJ verwijst, wordt voor 45 van deze jongeren een ander traject binnen Route 23 ingezet. Twaalf jongeren die een WWB-aanvraag hebben gedaan, worden naar een hulpverleningstraject begeleid en 23 jongeren die een beroep doen op een WWB-

uitkering krijgen een ander traject. Zoals in paragraaf 4.4 staat beschreven is een dergelijk ander traject bijvoorbeeld een REA-keuring. De kans bestaat dat de jongeren die wel een aanvraag WWB hebben gedaan, maar niet het DWJ-traject ingaan gezondheidsklachten hebben. In tabel 5.22 is te zien dat er een verschil bestaat in het soort traject dat ingezet wordt bij jongeren die een WWB-aanvraag doen en wel/ geen gezondheidsklachten hebben. Voor jongeren met gezondheidsklachten wordt vaker een hulpverleningstraject of ander traject ingezet.

Tabel 5.22. Overzicht van ingezet traject binnen Route 23 voor jongeren die een beroep doen op WWB en al dan niet gezondheidsklachten hebben.

WWB-aanvraag (N = 240)	DWJ	Werk	Hulpverlening	Onderwijs	Ander traject	Totaal
Geen WWB-aanvraag (n= 40)						
Geen gezondheidsklachten	6 (24,0%)	12 (48,0%)	2 (8,0%)	4 (16%)	1 (4,0%)	25 (100%)
Gezondheidsklachten	4 (26,7%)	4 (26,7%)	3 (20,0%)	2 (13,3%)	2 (13,3%)	15 (100%)
WWB-aanvraag (n = 200)***						
Geen gezondheidsklachten	121 (87,1%)	1 (0,7%)	5 (3,6%)	4 (2,9%)	8 (5,8%)	139 (100%)
Gezondheidsklachten	36 (59,0%)	2 (3,3%)	7 (11,5%)	1 (1,6%)	15 (24,6%)	61 (100%)
Totaal	167 (69,6%)	19 (7,9%)	17 (7,1%)	11 (4,6%)	26 (10,8%)	240 (100%)

*** $p < .001$

Tabel 5.23 geeft een overzicht van het aantal jongeren met en zonder gezondheidsklachten in de verschillende trajecten. Er blijkt een verschil te bestaan in het soort traject wat jongeren met en zonder gezondheidsklachten gaan volgen. Jongeren zonder gezondheidsklachten gaan vaker naar DWJ, terwijl jongeren met gezondheidsklachten vaker een hulpverleningstraject of een ander traject ingaan ($p < .001$).

Tabel 5.23. Overzicht van jongeren met/ zonder gezondheidsklachten in de verschillende trajecten.

Traject (N = 240)***	Geen gezondheidsklachten	Wel gezondheidsklachten	Totaal
DWJ	127 (77,4%)	40 (52,6%)	167 (69,6%)
Werk	13 (7,9%)	6 (7,9%)	19 (7,9%)
Hulpverlening	7 (4,3%)	10 (13,2%)	17 (7,1%)
Onderwijs	8 (4,9%)	3 (3,9%)	11 (4,6%)
Ander traject	9 (5,5%)	17 (22,4%)	26 (10,8%)
Totaal	164 (100%)	76 (100%)	240 (100%)

*** $p < .001$

Van de jongeren die *geen* beroep doen op een WWB-uitkering ($n = 41$; tabel 5.21) wordt de grootste groep naar werk begeleid (zestien jongeren). Van deze 41 jongeren hebben 22 jongeren de uitkeringsgerechtigde leeftijd (18 jaar) nog niet bereikt. Waarom de overige negentien jongeren geen beroep doen op een WWB-uitkering, is niet bekend.

Tijdens het wekelijkse MDT wordt tevens bepaald welke organisatie eerste ketenpartner wordt voor een jongere. Als een jongere een beroep doet op een WWB-uitkering, zal de Sociale Dienst zeer waarschijnlijk eerste ketenpartner worden. Wanneer een jongere terug naar school zal worden geleid, zal het Regionaal Bureau Leerplicht+ (RBL+) bijvoorbeeld eerste ketenpartner worden. Van 245 van de 254 jongeren zijn deze gegevens bekend. De Sociale Dienst is in 197 gevallen eerste ketenpartner. Van deze 197 jongeren hebben 175 jongeren een WWB-uitkering aangevraagd. In 21 gevallen is Bureau Jeugdzorg eerste casemanager, in 21 gevallen RBL+ (van deze 21 jongeren zijn twaalf jongeren nog geen achttien jaar oud en daarom waarschijnlijk (partieel) leerplichtig) en het Da Vinci College in zes gevallen.

Van 242 jongeren (95%) is ten slotte bekend wat het einddoel is van het traject dat wordt ingezet. Voor 98 jongeren is het einddoel werk, voor 83 jongeren werk en/ of onderwijs/ scholing, voor 52 jongeren onderwijs en voor negen jongeren is een ander einddoel vastgesteld zoals een eigen zaak of een inkomen.

Tabel 5.24 geeft een overzicht van de samenloop tussen het soort traject dat ingezet wordt en het einddoel dat een jongere wil bereiken met Route 23. Voor 235 jongeren zijn deze gegevens bekend.

Tabel 5.24. Overzicht samenloop van trajecten en de einddoelen van jongeren.

Traject (N=235)*	Einddoel werk	Einddoel werk en/of onderwijs/scholing	Einddoel onderwijs	Einddoel Overig	Totaal
DWJ	67	61	29	6	163
Werk	13	2	3	1	19
Hulpverlening	8	3	5	1	17
Onderwijs	2	4	7	0	13
Ander traject	6	10	6	1	23
Totaal	96	80	50	9	235

* $p < .05$

Er bleek een verschil te bestaan tussen Nederlandse en niet-Nederlandse jongeren en het einddoel van Route 23. Voor Nederlandse jongeren is het einddoel vaker werk dan voor niet-Nederlandse jongeren. Een combinatie van werk en/ of onderwijs/ scholing of onderwijs blijkt

voor niet-Nederlandse jongeren vaker een einddoel te zijn (tabel 5.25). Dit is in lijn met de bevinding dat niet-Nederlandse jongeren een lager opleidingsniveau hebben dan Nederlandse jongeren (zie paragraaf 5.1.1). Opvallend is dan wel dat niet-Nederlandse jongeren minder vaak een traject richting onderwijs ingaan dan de Nederlandse jongeren, zoals in tabel 5.20 was te zien.

De gevonden verschillen tussen Nederlandse en niet-Nederlandse jongeren en het einddoel van Route 23 zijn significant ($p < .001$).

Tabel 5.25. Overzicht van einddoelen van Route 23 voor Nederlandse en niet-Nederlandse jongeren.

Einddoel (N= 241)***	Nederlandse jongeren (N= 127)	Niet-Nederlandse jongeren (N= 114)	Totaal (N= 241)
Werk	67 (52,8%)	30 (26,3%)	97 (40,3%)
Werk en/ of onderwijs/ scholing	32 (25,2%)	51 (44,7%)	83 (34,4%)
Onderwijs	24 (18,9%)	28 (24,6%)	52 (21,6%)
Overig	4 (3,1%)	5 (4,4%)	9 (3,7%)
Totaal	127 (100%)	114 (100%)	241 (100%)

*** $p < .001$

Trajectgegevens Dordtmij Werkplaats Jongeren (DWJ)

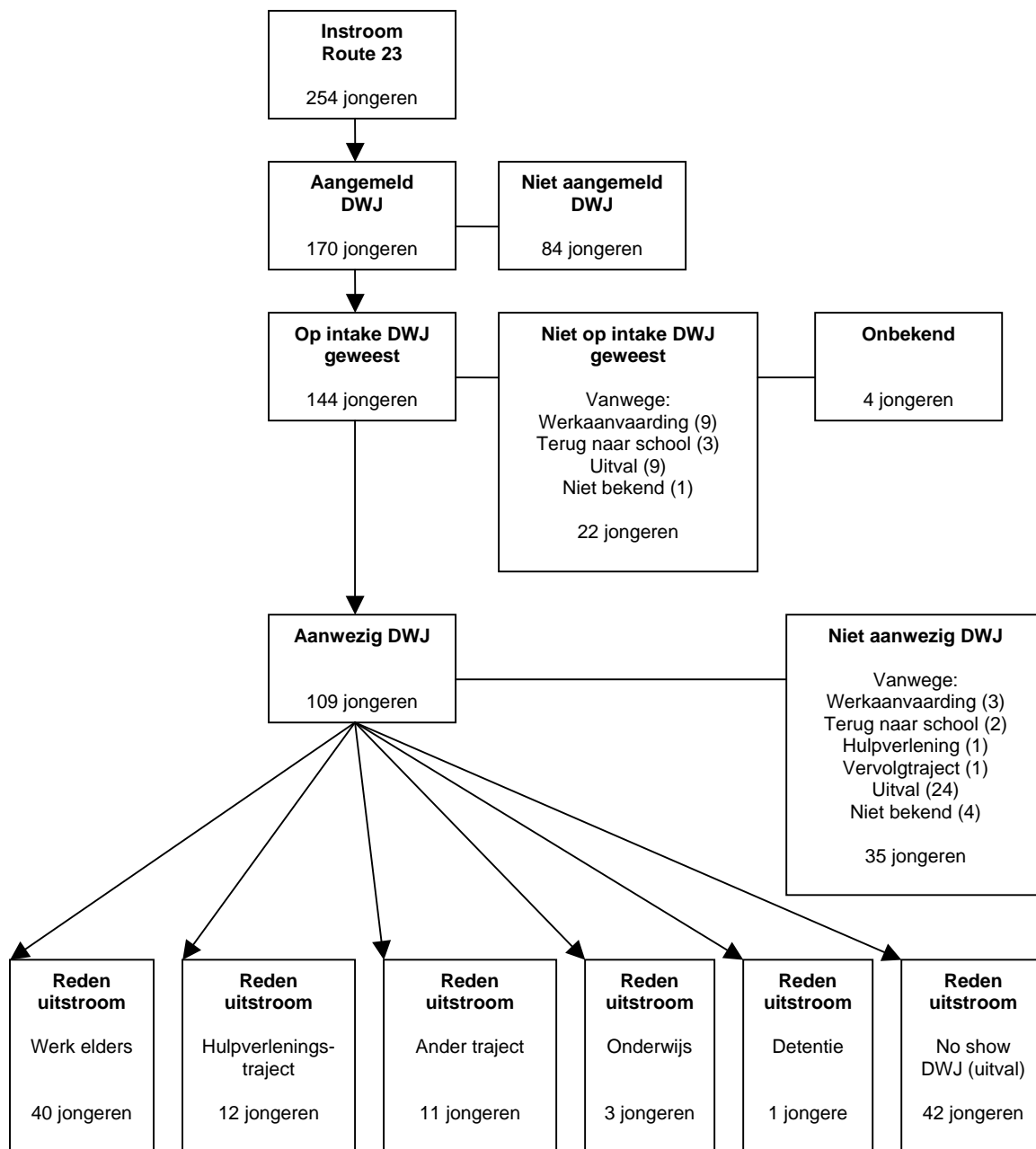
Van één van de trajecten binnen Route 23, DWJ, zijn uitgebreidere gegevens bekend dan van de overige trajecten.

Vanuit Route 23 werden in totaal 170 jongeren¹⁴ aangemeld¹⁵ voor DWJ (figuur 5.1). De overige 84¹⁶ jongeren werden niet aangemeld bij DWJ en gingen een ander traject binnen Route 23 volgen.

¹⁴ Het einddoel van het Route 23 traject was niet voor al deze jongeren bekend. Dat verklaart het aantal van 163 jongeren naar DWJ met daarbij het einddoel in tabel 5.24.

¹⁵ Volgens de trajectgegevens (tabel 5.19) zouden 169 jongeren naar DWJ gaan. Eén jongere is dus aangemeld voor DWJ, terwijl hij/ zij in een ander traject is ingedeeld.

¹⁶ Ingezet traject bij de 84 jongeren: werk ($n = 19$), hulpverlening ($n = 17$), onderwijs ($n = 13$), overig ($n = 26$) en van negen jongeren is het traject niet bekend.

Figuur 5.1. Stroomschema in-, door- en uitstroom DWJ.

Van 166 van deze 170 aangemelde jongeren is bekend of zij op de intake van DWJ zijn geweest of niet. Er bleken 144 jongeren naar de intake te zijn geweest en 22 jongeren niet. Honderdenneven jongeren zijn gaan werken in DWJ. De overige 35 jongeren die op intake DWJ zijn geweest, niet.

Van de 109 jongeren die zijn gaan werken in DWJ, zijn 40 jongeren uitgestroomd naar werk (37%). Zij hebben werk elders gevonden. In de database van Route 23 staat niet genoteerd naar wat voor soort werk de jongeren zijn uitgestroomd. Deze gegevens zijn dus onbekend. Twaalf jongeren (11%) stromen vanuit DWJ door naar een hulpverleningstraject, ook wel 'zorg' genoemd en 11 jongeren (10%) gaan vanuit DWJ een ander traject in. Drie jongeren

stromen uit naar onderwijs (3%) en één jongere is in detentie gegaan (= uitval). Van 42 jongeren (39%) is niet bekend waar zij terecht zijn gekomen. Zij zijn *tijdens* DWJ niet meer komen opdagen¹⁷ (= uitval).

Tabel 5.26 geeft aan hoe lang de jongeren in DWJ hebben gewerkt:

Tabel 5.26. Duur verblijf DWJ van de jongeren.

Duur DWJ (N= 109)	Aantal	Percentage
1 dag t/m 1 maand	30	27,5
>1 maand t/m 3 maanden	38	34,9
>3 maanden t/m 6 maanden	33	30,3
> 6 maanden	8	7,3
Totaal	109	100

Zoals in hoofdstuk 2 (pag. 12) staat beschreven, duurt het DWJ-traject drie maanden. In tabel 5.26 is te zien dat ruim een derde van de jongeren meer dan een maand tot hooguit drie maanden in DWJ werkt. Bijna 28% van de jongeren stroomt binnen een maand uit en 30% na meer dan drie maanden, doch binnen een half jaar. Enkele jongeren werken meer dan een half jaar in DWJ alvorens zij uitstromen.

Er bleek een verschil te bestaan tussen jongens en meisjes wat betreft de reden van uitstroom uit DWJ (tabel 5.27). Jongeren kunnen uit DWJ stromen vanwege het vinden van werk, terugkeer naar school of een vervolgtraject. Soms blijkt ook een hulpverleningstraject noodzakelijk. Jongeren die niet meer komen opdagen (dat wil zeggen meer dan 20 dagen verzuim) bij DWJ, vallen uit. Het blijkt dat jongens vaker elders werk vinden of niet meer komen opdagen in DWJ, terwijl meisjes vaker uitstromen naar een hulpverleningstraject of een vervolgtraject. De verschillen zijn significant ($p < .05$).

¹⁷ Wanneer deze jongeren in totaal ongeveer een week bij DWJ hebben gewerkt en vervolgens niet meer komen opdagen, geeft DWJ wel een advies voor een vervolgtraject. Het is echter niet bekend of dit advies bijvoorbeeld door de Sociale Dienst wordt opgevolgd (uit een gesprek met Nelleke Stam, werkbegeleidster bij Dordmij, 31-03-2006).

Tabel 5.27. Overzicht van soorten uitstroom DWJ voor jongens en meisjes.

Soort uitstroom DWJ (N= 109)*	Jongens	Meisjes	Totaal
Werk elders	32 (40,5%)	8 (26,7%)	40 (36,7%)
Hulpverleningstraject	6 (7,6%)	6 (20,0%)	12 (11,0%)
Ander traject	4 (5,1%)	7 (23,3%)	11 (10,1%)
Onderwijs	2 (2,5%)	1 (3,3%)	3 (2,8%)
Detentie	1 (1,3%)	0 (0,0%)	1 (0,9%)
No show DWJ	34 (43,0%)	8 (26,7%)	42 (38,5%)
Totaal	79 (100%)	30 (100%)	109 (100%)

* $p < .05$

Nederlandse jongeren blijken vanuit DWJ vaker uit te stromen naar werk, terwijl niet-Nederlandse jongeren vaker niet meer komen opdagen bij DWJ. De gevonden verschillen zijn echter niet significant.

Samenvatting

De meeste jongeren in Route 23 worden geplaatst in traject DWJ. Opvallend is de sterke oververtegenwoordiging van jongens en niet-Nederlandse jongeren in DWJ. Meisjes en jongeren met gezondheidsklachten worden vaker in een hulpverleningstraject of een ander (vervolg)traject geplaatst.

Jongens en meisjes stromen om verschillende redenen uit DWJ. Jongens stromen vaker uit naar werk of komen niet meer opdagen en meisjes stromen vaker uit naar een (vervolg)traject of worden alsnog in een hulpverleningstraject geplaatst.

5.1.3 Succesvolle uitstroom en uitval Route 23

Van 229 van de 254 jongeren uit de onderzoeksgroep is bekend of zij al dan niet succesvol zijn uitgestroomd c.q. zijn uitgevallen uit Route 23. Van 25 jongeren bestonden geen gegevens over uitstroom dan wel uitval.

Het merendeel van de 229 jongeren ($n = 133$) blijkt succesvol te zijn uitgestroomd: 73 jongeren naar werk, 26 jongeren in een hulpverleningstraject, achttien jongeren gaan (terug) naar school en zestien jongeren stromen door naar een ander traject. Ruim 40 procent van de 229 jongeren ($n = 96$) heeft het Route 23 traject niet succesvol afgerond en behoort daarom tot de uitvalgroep. Hiervan zien 72 jongeren af van de WWB- uitkering en daarmee van Route 23, van zeventien jongeren is de WWB-aanvraag afgewezen of de uitkering stopgezet en zien vier jongeren af van de bemiddeling van Route 23. Drie jongeren kwamen in detentie terecht. Tabel 5.28 geeft een overzicht.

Tabel 5.28. Overzicht succesvolle uitstroom en uitval uit Route 23.

Uitstroom (N= 229)	Aantal	Percentage
<i>Succesvolle uitstroom:</i>		
Werk	73	31,9
Hulpverleningstraject	26	11,4
Onderwijs	18	7,9
Ander traject	16	7,0
<i>Uitval:</i>		
Ziet af van uitkering	72	31,4
WWB afgewezen of gestopt	17	7,4
Ziet af van bemiddeling	4	1,7
Detentie	3	1,3
Totaal	229	100

Er bestaat een verschil in ingezet traject binnen Route 23 en de uitstroomredenen of uitval uit Route 23 (zie tabel 5.29). Jongeren in een traject richting werk, stromen zoals verwacht vaker uit naar werk. Jongeren in een traject richting onderwijs stromen vaker uit naar onderwijs en jongeren in een hulpverleningstraject naar hulpverlening. Van jongeren die geplaatst zijn in een ander traject, blijkt ruim 29% uit te stromen naar een hulpverleningstraject en even zoveel jongeren naar een ander traject. Voor de jongeren die in traject DWJ zijn geplaatst geldt dat wat betreft succesvolle uitstroom de grootste groep jongeren uitstroomt naar werk (32,1%).

Tabel 5.29. Uitstroom- en uitvalgegevens per ingezet traject.

Uitstroom Route 23 (N= 224)***	DWJ	Werk	Hulpverlening	Onderwijs	Ander traject	Totaal
<i>Succesvolle uitstroom</i>						
Werk	52 (32,1%)	14 (77,8%)	2 (13,3%)	4 (33,3%)	1 (5,9%)	73 (32,6%)
Onderwijs	10 (6,2%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	7 (58,3%)	0 (0,0%)	17 (7,6%)
Hulpverleningstraject	12 (7,4%)	0 (0,0%)	7 (46,7%)	1 (8,3%)	5 (29,4%)	25 (11,2%)
Ander traject	10 (6,2%)	1 (5,6%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	5 (29,4%)	16 (7,1%)
<i>Uitval</i>	78 (48,1%)	3 (16,7%)	6 (40,0%)	0 (0,0%)	6 (35,3%)	93 (41,5%)
Totaal	162 (100%)	18 (100%)	15 (100%)	12 (100%)	17 (100%)	224 (100%)

*** $p < .001$

Persoonskenmerken en succesvolle uitstroom/ uitval

Er is een verschil gevonden in succesvolle uitstroom/ uitval tussen jongens en meisjes. Van de 99 meisjes stromen er 64 succesvol uit, wat neerkomt op 64,6%. Van de jongens stroomt maar 53,1% succesvol uit, dat wil zeggen 69 van de 130 jongens. Het verschil in succesvolle uitstroom/ uitval tussen jongens en meisjes blijkt echter niet significant.

Leeftijd blijkt een rol te spelen bij succesvolle uitstroom en uitval. De invloed ervan is significant ($p < .05$). Bij leeftijd is een onderscheid gemaakt tussen zestien- en zeventienjarige jongeren en jongeren van achttien jaar en ouder. De jongeren van achttien jaar en ouder kunnen een beroep doen op een WWB-uitkering. Ruim 80% van de zestien- en zeventienjarige jongeren stroomt succesvol uit Route 23 tegenover 55% van de jongeren van achttien jaar en ouder (tabel 5.30).

Tabel 5.30. Succesvolle uitstroom en uitval naar leeftijd.

<u>Uitstroom Route 23 (N= 229)*</u>	16-17 jaar	18-22 jaar	Totaal
Uitval	5 (19,2%)	91 (44,8%)	96 (41,9%)
Succesvolle uitstroom	21 (80,8%)	112 (55,2%)	133 (58,1%)
Totaal	26 (100%)	203 (100%)	229 (100%)

* $p < .05$

Tussen Nederlandse en niet-Nederlandse jongeren blijkt ook een significant verschil ($p < .001$) te bestaan wat betreft succesvolle uitstroom en uitval. Bijna driekwart van de Nederlandse jongeren stroomt succesvol uit Route 23 ten opzichte van ruim 40% van de niet-Nederlandse jongeren (tabel 5.31).

Tabel 5.31. Succesvolle uitstroom en uitval naar culturele achtergrond.

<u>Uitstroom Route 23 (N= 228)***</u>	Nederlandse jongeren	Niet-Nederlandse jongeren	Totaal
Uitval	30 (26,3%)	66 (57,9%)	96 (42,1%)
Succesvolle uitstroom	84 (73,7%)	48 (42,1%)	132 (57,9%)
Totaal	114 (100%)	114 (100%)	228 (100%)

*** $p < .001$

Zwangere meisjes of jongeren met (een) kind(eren) blijken vaker uit te vallen uit Route 23 dan jongeren die geen kinderen hebben en niet zwanger zijn ($p < .01$). In tabel 5.32 worden de gegevens weergegeven.

Tabel 5.32. Succesvolle uitstroom en uitval in relatie tot zwanger zijn en/ of (een) kind(eren) hebben.

Uitstroom Route 23 (N= 224)**	Niet zwanger/ geen kind(eren)	Zwanger en/of kind(eren)	Totaal
Uitval	67 (37,0%)	26 (60,5%)	93 (41,5%)
Succesvolle uitstroom	114 (63,0%)	17 (39,5%)	131 (58,5%)
Totaal	181 (100%)	43 (100%)	224 (100%)

** $p < .01$

Er is geen verschil gevonden in succesvolle uitstroom en uitval tussen jongeren die thuiswonend en jongeren die uitwonend zijn.

Persoonlijke problematiek en belemmeringen en succesvolle uitstroom/ uitval

Gezondheidsklachten blijken een rol te spelen bij het al dan niet succesvol uitstromen uit Route 23. Jongeren met gezondheidsklachten stromen vaker succesvol uit dan jongeren zonder gezondheidsklachten. Tabel 5.33 geeft een overzicht van succesvolle uitstroom en uitval naar wel/ geen gezondheidsklachten.

Tabel 5.33. Gezondheidsklachten en succesvolle uitstroom of uitval uit Route 23.

Uitstroom Route 23 (N= 224)*	Geen gezondheidsklachten	Wel gezondheidsklachten	Totaal
Uitval	73 (46,2%)	20 (30,3%)	93 (41,5%)
Succesvolle uitstroom	85 (53,8%)	46 (69,7%)	131 (58,5%)
Totaal	158 (100%)	66 (100%)	224 (100%)

* $p < .05$

Van de 66 jongeren met gezondheidsklachten blijken 24 jongeren succesvol uitgestroomd te zijn naar werk, dertien jongeren zijn in een hulpverleningstraject terecht gekomen, drie jongeren zijn terug naar school gegaan en zes jongeren zijn in een ander traject ingestroomd. Jongeren met gezondheidsklachten stromen dus niet per definitie door naar een hulpverleningstraject of een ander traject. Meer dan de helft van de jongeren met gezondheidsklachten die succesvol zijn uitgestroomd, stroomden namelijk uit naar werk. Twintig jongeren met gezondheidsklachten zijn uitgevallen uit Route 23, omdat zij afzagen van de WWB-uitkering ($n = 15$), omdat de WWB-uitkering werd gestopt ($n = 4$) of omdat zij afzagen van bemiddeling van Route 23 ($n = 1$).

Ook detentieverleden blijkt een rol te spelen bij succesvolle uitstroom en uitval uit Route 23 (tabel 5.34). Jongeren met een detentieverleden vallen vaker uit dan jongeren zonder een detentieverleden. Het gevonden verschil is significant ($p < .05$).

Tabel 5.34. Detentieverleden en succesvolle uitstroom of uitval uit Route 23.

Uitstroom Route 23 (N = 221)*	Geen detentieverleden	Wel detentieverleden	Totaal
Uitval	65 (37,6%)	27 (56,3%)	92 (41,6%)
Succesvolle uitstroom	108 (62,4%)	21 (43,8%)	129 (58,4%)
Totaal	173 (100%)	48 (100%)	221 (100%)

* $p < .05$

Ten slotte vallen ook jongeren met schulden vaker uit dan jongeren zonder schulden. Echter, dit verschil blijkt niet significant.

Werkgerelateerde variabelen en succesvolle uitstroom/ uitval

Als binnen succesvolle uitstroom wordt gekeken naar uitstroom naar werk, onderwijs, hulpverlening of een ander traject, dan blijken zowel jongeren met een opleidingsniveau lager dan Vmbo, als jongeren met een Vmbo- niveau als jongeren met een opleidingsniveau boven Vmbo-niveau het meest vaak uit te stromen naar werk.

Wanneer alleen naar het onderscheid succesvolle uitstroom/ uitval wordt gekeken, dan blijken jongeren met een opleidingsniveau van Vmbo of lager vaker uit te vallen dan jongeren met een opleidingsniveau hoger dan Vmbo (tabel 5.35). De gevonden verschillen zijn echter niet significant.

Tabel 5.35. Overzicht succesvolle uitstroom en uitval naar opleidingsniveau.

Uitstroom Route 23 (N = 229)	< Vmbo-niveau	Vmbo-niveau	> Vmbo-niveau	Totaal
<i>Succesvolle uitstroom</i>				
Werk	11 (31,4%)	53 (30,8%)	9 (40,9%)	73 (31,9%)
Onderwijs	1 (2,9%)	16 (9,3%)	1 (4,5%)	18 (7,9%)
Hulpverlening	6 (17,1%)	16 (9,3%)	4 (18,2%)	26 (11,4%)
Ander traject	2 (5,7%)	14 (8,1%)	0 (0,0%)	16 (7,0%)
<i>Uitval</i>	15 (42,9%)	73 (42,4%)	8 (36,4%)	96 (41,9%)
Totaal	35 (100%)	172 (100%)	22 (100%)	229 (100%)

Er is een verschil gevonden in succesvolle uitstroom en uitval in relatie tot de werkervaring die de jongeren al dan niet hebben (zie tabel 5.36). Het blijkt dat jongeren met meer dan één jaar werkervaring vaker uitstromen naar werk, dan jongeren met geen of minder werkervaring. Tevens vallen jongeren met meer dan één jaar werkervaring minder vaak uit. De gevonden verschillen zijn significant ($p < .05$).

Tabel 5.36. Overzicht succesvolle uitstroom en uitval naar werkervaring.

Uitstroom Route 23 (N = 227)*	Geen werkervaring	t/m 1 jaar werkervaring	> 1 jaar werkervaring	Duur werkervaring onbekend	Totaal
<i>Succesvolle uitstroom</i>					
Werk	10 (29,4%)	30 (28,8%)	29 (50,0%)	4 (12,9%)	73 (32,2%)
Onderwijs	2 (5,9%)	11 (10,6%)	2 (3,4%)	3 (9,7%)	18 (7,9%)
Hulpverlening	3 (8,8%)	10 (9,6%)	6 (10,3%)	7 (22,6%)	26 (11,5%)
Ander traject	4 (11,8%)	9 (8,7%)	3 (5,2%)	0 (0,0%)	16 (7,0%)
<i>Uitval</i>	15 (44,1%)	44 (42,3%)	18 (31,0%)	17 (54,8%)	94 (41,4%)
Totaal	34 (100%)	104 (100%)	58 (100%)	31 (100%)	227 (100%)

* $p < .05$

Duur van werkloosheid ten slotte blijkt geen rol van betekenis te spelen bij succesvolle uitstroom naar werk, onderwijs, hulpverlening, een ander (vervolg)traject of uitval.

Kenmerken van het traject en succesvolle uitstroom/ uitval

Zoals aan het begin van paragraaf 5.1.3 al beschreven werd, bestaat er een verschil tussen succesvolle uitstroom en uitval wat betreft het traject dat de jongeren ingaan vanuit Route 23. Waar in tabel 5.29 succesvolle uitstroom werd opgesplitst in werk, onderwijs, hulpverlening of een ander traject, worden in tabel 5.37 de gegevens gepresenteerd van succesvolle uitstroom in het geheel versus uitval. Voor alle trajecten blijkt de succesvolle uitstroom groter te zijn dan de uitval. Met name de trajecten richting werk en onderwijs leveren veel meer succesvolle uitstroom dan uitval op. De gevonden verschillen zijn significant ($p < .01$).

Tabel 5.37. Succesvolle uitstroom en uitval naar traject.

Traject (N= 224)**	Uitval	Succesvolle uitstroom	Totaal
DWJ	78 (48,1%)	84 (51,9%)	162 (100%)
Werk	3 (16,7%)	15 (83,3%)	18 (100%)
Hulpverlening	6 (40,0%)	9 (60,0%)	15 (100%)
Onderwijs	0 (0,0%)	12 (100%)	12 (100%)
Ander traject	6 (35,3%)	11 (64,7%)	17 (100%)
Totaal	93 (41,5%)	131 (58,5%)	224 (100%)

** $p < .01$

Van de jongeren die succesvol uitstromen ($n = 133$) blijkt ruim driekwart een WWB-uitkering te hebben aangevraagd. Van de jongeren die uitvallen uit Route 23 ($n = 96$) blijkt ruim 91% een beroep te hebben gedaan op een WWB-uitkering (tabel 5.38). Of de jongeren die de

WWB-aanvraag hebben gedaan de uitkering ook daadwerkelijk hebben gekregen, is niet bekend. Deze variabele zal daarom in verdere analyses niet worden meegenomen.

Tabel 5.38. WWB-aanvraag en succesvolle uitstroom of uitval.

WWB-aanvraag (N= 229)**	Uitval	Succesvolle uitstroom	Totaal
Nee	8 (8,3%)	31 (23,3%)	39 (17,0%)
Ja	88 (91,7%)	102 (76,7%)	190 (83,0%)
Totaal	96 (100%)	133 (100%)	229 (100%)

** $p < .01$

Welke organisatie eerst verantwoordelijk is voor het traject van een jongere, dat wil zeggen welke organisatie eerste ketenpartner is, is voor succesvolle uitstroom of uitval niet van belang. Met andere woorden, er is geen significant verschil gevonden.

Dit geldt ook voor het vastgestelde einddoel van Route 23 voor de jongeren en succesvolle uitstroom en uitval.

Samenvatting

Bijna 60% van de jongeren ($n = 133$) stroomt met een baan, een opleiding, een hulpverleningstraject of een ander traject succesvol uit Route 23. Ruim 40% van de jongeren ($n = 96$) valt uit. Zij verlaten Route 23 zonder dat zij een baan hebben gevonden, terug zijn naar school of doorgestroomd zijn naar een hulpverleningstraject of ander traject. Wat kenmerkt nu, zoals in bovenstaande paragraaf is beschreven, de jongeren die succesvol uitstromen? Jongeren die succesvol uitstromen uit Route 23 blijken vaker zestien en zeventien jaar oud te zijn, blijken jongeren met een Nederlandse culturele achtergrond te zijn, jongeren zonder kinderen/ die niet zwanger zijn, jongeren met gezondheidsklachten, jongeren zonder een detentieverleden en jongeren met meer dan één jaar werkervaring.

5.2 Multinomiale regressieanalyse

In deze paragraaf worden de hoofdeffecten van de individuele achtergrondkenmerken van de jongeren (persoonskenmerken, persoonlijke problematiek en belemmeringen en werkgerelateerde variabelen) op trajectindeling uiteengezet voor de gehele onderzoeksgroep waarvoor trajectgegevens bekend zijn ($N = 245$). Op deze manier wordt duidelijk of indeling in een bepaald traject binnen Route 23 afhankelijk is van individuele achtergrondkenmerken van jongeren. De variabele traject is de afhankelijke variabele in deze multinomiale regressieanalyse. Als referentiecategorie wordt het traject Dordtmij Werkplaats Jongeren (DWJ) gekozen, omdat de meeste jongeren uit Route 23 aangemeld worden voor dit traject

(zie paragraaf 5.1.2). Alvorens de hoofdeffecten van de individuele achtergrondkenmerken op trajectindeling worden beschreven, wordt eerst een overzicht gegeven van de samenstelling van de jongerengroep die in traject DWJ, de referentiecategorie, is ingedeeld.

5.2.1 Samenstelling van de groep jongeren ingedeeld in traject DWJ

Van 245 jongeren uit de totale onderzoeksgroep van 254 jongeren is bekend in welk traject van Route 23 zij zijn ingedeeld. Van de jongeren die als traject DWJ ($N = 169$) ingaan, wordt in deze paragraaf een korte beschrijving gegeven.

Zoals uit tabel 5.39 blijkt, bestaat de groep jongeren die traject DWJ ingaan overwegend uit: jongens, jongeren van achttien jaar en ouder, jongeren met een niet-Nederlandse culturele achtergrond, jongeren die niet zwanger zijn/ geen kind(eren) hebben, jongeren die geen gezondheidsklachten hebben, jongeren zonder detentieverleden¹⁸, jongeren met schulden, jongeren met een Vmbo-opleidingsniveau en jongeren met maximaal één jaar werkervaring.

¹⁸ In tabel 5.39 is te zien dat er bij DWJ 42 jongeren met een detentieverleden zijn ingedeeld. Van in totaal 49 jongeren uit de onderzoeksgroep is bekend dat zij een detentieverleden hebben (zie tabel 5.9). Zo bezien, worden er juist veel jongeren met een detentieverleden ingedeeld in traject DWJ.

Tabel 5.39. Samenstelling groep jongeren ingedeeld
in traject DWJ.

	Frequentie	Percentage
<u>Geslacht</u>		
Jongen	106	62,7
Meisje	63	37,3
Totaal	169	100
<u>Leeftijd</u>		
16-17 jaar	6	3,6
18-22 jaar	163	96,4
Totaal	169	100
<u>Culturele achtergrond</u>		
Nederlands	75	44,4
Niet-Nederlands	94	55,6
Totaal	169	100
<u>Zwanger/ kind(eren)</u>		
Niet zwanger/ geen kind(eren)	139	82,2
Zwanger/ kind(eren)	30	17,8
Totaal	169	100
<u>Woonsituatie</u>		
Thuiswonend	83	49,1
Uitwonend	86	50,9
Totaal	169	100
<u>Gezondheid</u>		
Geen klachten	128	75,7
Klachten	41	24,3
Totaal	169	100
<u>Detentieverleden</u>		
Geen detentieverleden	127	75,1
Detentieverleden	42	24,9
Totaal	169	100
<u>Schulden</u>		
Geen schulden	63	37,3
Schulden	106	62,7
Totaal	169	100
<u>Opleidingsniveau</u>		
< Vmbo	22	13,0
Vmbo	132	78,1
> Vmbo	15	8,9
Totaal	169	100
<u>Werkervaring</u>		
Geen werkervaring	25	14,8
T/m 1 jaar werkervaring	77	45,6
> 1 jaar werkervaring	50	29,6
Ervaring, duur onbekend	17	10,1
Totaal	169	100

5.2.2 Hoofdeffecten van de individuele achtergrondkenmerken op trajectindeling

Uit het voorgaande literatuuronderzoek (zie hoofdstuk 3) zijn verschillende individuele achtergrondkenmerken naar voren gekomen die de kans op succesvolle reïntegratie kunnen bepalen. Voor de multinomiale regressieanalyse worden grotendeels dezelfde individuele achtergrondkenmerken gebruikt, om te bepalen of deze kenmerken van invloed zijn op het *soort traject binnen Route 23* waar de jongeren in terecht komen. In deze analyse heeft de afhankelijke variabele traject de volgende categorieën: Dordtmij Werkplaats Jongeren (DWJ), werk, onderwijs en hulpverlening/ ander traject. Het traject waar de meeste jongeren voor worden aangemeld, DWJ, is de referentiecategorie in de analyse. Bekend is (zie ook hoofdstuk 2, pag. 12) dat het beleid van de Sociale Dienst is dat alle jongeren met een uitkering - deze jongeren zijn dus achttien jaar of ouder - in principe naar DWJ doorstromen. Voor zwangere jongeren geldt dat dit alleen hoeft wanneer zij de eerste drie maanden van het traject nog kunnen afmaken. Wanneer er bij jongeren sprake is van een geestelijke of lichamelijke handicap kan een REA (Wet Reïntegratie Arbeidsgehandicapten)-keuring worden aangevraagd. Ook in dat geval hoeft de jongere niet naar de werkplaats. Het is dan de bedoeling dat hij/ zij elders geplaatst wordt. Ten slotte worden dak- en thuisloze jongeren ook niet aangemeld voor DWJ door de Sociale Dienst. In de multinomiale regressieanalyse die hierna volgt, wordt nagegaan of het alleen deze toewijzingscriteria zijn die plaatsing in een van de genoemde trajecten voorspelt, of dat er nog andere individuele achtergrondkenmerken een rol spelen.

De volgende onafhankelijke variabelen zijn meegenomen in het model: geslacht (j/m), leeftijd (<18 jaar/ 18 jaar en ouder), culturele achtergrond (Nederlands/ niet-Nederlands), kind(eren)/ zwanger (kind(eren) en/of zwanger/ geen kind(eren) en niet zwanger), woonsituatie (thuiswonend/ uitwonend), gezondheidsklachten (nee/ ja), detentieverleden (nee/ ja), schulden (nee/ ja), opleidingsniveau (< Vmbo/ Vmbo/ > Vmbo) en werkervaring (geen werkervaring/ t/m 1 jaar werkervaring/ > 1 jaar werkervaring/ werkervaring, maar duur ervan onbekend).

De *model fitting information* die bij de output van de multinomiale regressieanalyse wordt weergegeven (zie tabel 5.40), laat zien dat het model met bovenstaande voorspellers het nul-model, dat wil zeggen het model met alleen een constante (intercept), verwerpt.

Tabel 5.40. Passendheid van het model met individuele achtergrondkenmerken van de jongeren.

Model	- 2 log Likelihood	Chi-square	df	Sig.
Intercept only	406.920			
Final	244.172	162.748	39	.000

Bijna 58% van de verschillen wordt verklaard door het model met de voorspellers (Nagelkerke $R^2 = .577$). Door middel van *likelihood ratio tests* is onderzocht welke variabelen bijdragen aan het model. Het blijkt dat de variabelen geslacht, leeftijd, culturele achtergrond, het hebben van (een) kind(eren)/ zwanger zijn, gezondheid en detentieverleden significant bijdragen aan het model (tabel 5.41). De variabelen woonsituatie, schulden, opleidingsniveau en werkervaring leveren geen significante bijdrage.

Tabel 5.41. Bijdrage van de individuele achtergrondkenmerken aan het model.

Effect	-2 log likelihood of reduced model	Chi-square	df	Sig.
Intercept	244.172	.000	0	.
Geslacht	255.605	11.433	3	.010*
Leeftijd	267.083	22.911	3	.000***
Culturele achtergrond	252.892	8.720	3	.033*
Kind(eren)/ zwanger	256.679	12.507	3	.006**
Woonsituatie	250.344	6.172	3	.104
Gezondheidsklachten	276.863	32.691	3	.000***
Detentieverleden	252.100	7.928	3	.048*
Schulden	248.457	4.285	3	.232
Opleidingsniveau	251.912	7.740	6	.258
Werkervaring	260.572	16.400	9	.059

* $p < .05$
 ** $p < .01$
 *** $p < .001$

Voor een indeling in een traject richting werk, blijkt leeftijd een voorspeller te zijn (zie tabel 5.42). Zestien- en zeventienjarige jongeren hebben een grotere kans in een traject richting werk terecht te komen, dan jongeren van achttien jaar en ouder. Dit is geen verrassende uitkomst, omdat jongeren van achttien jaar en ouder een beroep kunnen doen op een WWB-uitkering en daardoor, als zij dus de aanvraag WWB doen, in principe aangemeld zullen worden bij DWJ. Er is een perfect verband gevonden tussen detentieverleden en geplaatst worden in een traject richting werk: geen enkele jongere met een detentieverleden is in een traject richting werk geplaatst. Dit betekent dat de jongeren met een detentieverleden dus geplaatst zijn bij DWJ, de referentiecategorie.

Voor een plaatsing in een traject richting onderwijs, blijkt leeftijd eveneens een voorspeller te zijn (zie tabel 5.42). Zestien- en zeventienjarigen hebben een grotere kans in een traject richting onderwijs te komen, dan jongeren van achttien jaar en ouder. Ook dit is op zich geen verrassende uitkomst, daar het merendeel van de zestien- en zeventienjarige jongeren nog (partieel) leerplichtig zal zijn.

Voor plaatsing in een hulpverleningstraject of ander traject blijken zeer veel voorspellers in het model te zitten. Een probleem met veel voorspellers is dat door overlap in die voorspellers de voorspelbare waarde van elke voorspeller lager kan zijn.

Om te toetsen voor deze multicollineariteit is een correlatiematrix van de onafhankelijke variabelen uitgedraaid. Er blijkt geen sprake te zijn van multicollineariteit, wat betekent dat alle variabelen in het model kunnen blijven.

Jongens blijken een kleinere kans te hebben dan meisjes om ingedeeld te worden in een hulpverleningstraject of ander traject. Zestien- en zeventienjarige jongeren en jongeren met een Nederlandse culturele achtergrond hebben meer kans om in een dergelijk traject te worden ingedeeld. Jongeren zonder (een) kind(eren)/ die niet zwanger zijn, thuiswonende jongeren en jongeren zonder gezondheidsklachten hebben een kleinere kans om aangemeld te worden voor een hulpverleningstraject of ander traject. Ten slotte hebben ook jongeren zonder werkervaring of jongeren met een bekende duur aan werkervaring minder kans om in een hulpverleningstraject of ander traject geplaatst te worden dan jongeren waarvan de duur aan werkervaring onbekend is.

Met andere woorden, het blijkt dat meisjes, zestien- en zeventienjarige jongeren, Nederlandse jongeren, jongeren met (een) kind(eren)/ die zwanger zijn, uitwonende jongeren, jongeren met gezondheidsklachten en jongeren met een onbekende duur aan werkervaring vaker in een hulpverleningstraject of ander traject worden geplaatst (zie tabel 5.42).

Tabel 5.42. Significante voorspellers voor indeling in trajecten binnen Route 23.

Traject (DWJ = referentiecategorie)	B	Sig.	Exp (B)
<u>Werk</u>			
Constante	-23.538	.000	
Leeftijd			
16-17 jaar	2.224	.005**	9.242
18-22 jaar	0 ^a	.	.
Detentieverleden			
Geen detentieverleden	18.394	.***	97351353
Wel detentieverleden	0 ^a	.	.
<u>Onderwijs</u>			
Constante	-3.321	.136	
Leeftijd			
16-17 jaar	3.689	.000***	40.000
18-22 jaar	0 ^a	.	.
<u>Hulpverlening/ ander traject</u>			
Constante	3.210	.020	
Geslacht			
Jongen	-1.739	.002**	.176
Meisje	0 ^a	.	.
Leeftijd			
16-17 jaar	2.375	.008**	10.754
18-22 jaar	0 ^a	.	.
Culturele achtergrond			
Nederlands	.993	.044*	2.699
Niet-Nederlands	0 ^a	.	.
Kind(eren)/ zwanger			
geen kind(eren)	-1.701	.002**	.182
kind(eren)/ zwanger	0 ^a	.	.
Woonsituatie			
thuiswonend	-1.190	.021*	.304
uitwonend	0 ^a	.	.
Gezondheid			
geen klachten	-2.740	.000***	.065
wel klachten	0 ^a	.	.
Werkervaring			
geen ervaring	-1.571	.040*	.208
t/m 1 jaar ervaring	-1.727	.009**	.178
> 1 jaar ervaring	-3.047	.000***	.047
ervaring, duur onbekend	0 ^a	.	.

* $p < .05$

** $p < .01$

*** $p < .001$

^a Deze parameter is op 0 gezet, omdat het overbodig is de gegevens te vermelden.

Het model met de individuele achtergrondkenmerken voorspelt voor de jongeren in de onderzoeksgroep in 77,1% van de gevallen juist in welk traject zij worden ingedeeld (zie tabel 5.43).

Het nul-model voorspelt in 69,0% de indeling in het traject DWJ juist. Het huidige model voorspelt met de 91,7% aan correcte voorspellingen voor indeling in DWJ dus beter. Ook indeling in de trajecten werk, onderwijs en hulpverlening/ ander traject wordt door het huidige model beter voorspeld dan door het nul-model.

Tabel 5.43. Juiste en onjuiste indeling in traject.

Voorspeld		DWJ	Werk	Onderwijs	Hulpverlening/ ander traject	Percentage correct
Waargenomen						
	DWJ	155	3	1	10	91,7%
	Werk	9	11	0	0	55,0%
	Onderwijs	4	5	2	2	15,4%
	Hulpverlening/ ander traject	21	1	0	21	48,8%
Totaal percentage		77,1%	8,2%	1,2%	13,5%	77,1%
<u>Nulmodel</u>						
	DWJ					69,0%
	Werk					8,2%
	Onderwijs					5,3%
	Hulpverlening/ ander traject					17,6%

In vergelijking met de referentiecategorie DWJ zijn in de trajecten werk, onderwijs en hulpverlening/ ander traject jongeren met de volgende kenmerken oververtegenwoordigd: meisjes, zestien- en zeventienjarigen, Nederlandse jongeren, jongeren met (een) kind(eren)/ die zwanger zijn, uitwonende jongeren, jongeren met gezondheidsklachten, jongeren zonder detentieverleden en jongeren met werkervaring waarvan niet bekend is hoe lang die ervaring is.

Volgens het model hebben de volgende jongeren dus meer kans om in het traject DWJ ingedeeld te worden:

- jongens;
- 18-22 jarige jongeren;
- niet-Nederlandse jongeren;
- jongeren zonder kind(eren)/ jongeren die niet zwanger zijn;
- thuiswonende jongeren;
- jongeren zonder gezondheidsklachten;
- jongeren met een detentieverleden;
- jongeren zonder werkervaring en jongeren waarvan de duur van werkervaring bekend is.

Naast de bekende toewijzingscriteria (leeftijd, zwangerschap, lichamelijke of geestelijke beperking en dakloosheid) blijken de variabelen geslacht, culturele achtergrond,

detentieverleden en werkervaring een rol te spelen bij de trajectindeling. Jongens, jongeren met een niet-Nederlandse culturele achtergrond, jongeren met een detentieverleden en jongeren zonder werkervaring of met een bekende duur aan werkervaring blijken immers een grotere kans te hebben in DWJ terecht te komen.

5.3 Binaire logistische regressieanalyse

Waar het in dit onderzoek uiteindelijk om draait, is of voorspeld kan worden welke jongeren succesvol uitstromen uit Route 23 en welke jongeren uitvallen. Stromen jongeren met bepaalde achtergrondkenmerken vaker succesvol uit, of jongeren in een bepaald traject? Is er misschien sprake van een interactie tussen individuele achtergrondkenmerken en trajectkenmerken?

In paragraaf 5.3.1 wordt om te beginnen beschreven welke individuele achtergrondkenmerken succesvolle uitstroom en uitval voorspellen. Vervolgens wordt beschreven welke trajectvariabelen succesvolle uitstroom en uitval voorspellen.

In paragraaf 5.3.2 wordt beschreven of er sprake is van een interactie tussen de individuele achtergrondkenmerken van de jongeren en de trajectvariabelen.

5.3.1 *De invloed van achtergrondkenmerken van de jongeren en de invloed van trajectkenmerken op succesvolle uitstroom en uitval uit Route 23.*

Om te beginnen is in drie stappen het model gemaakt van de individuele achtergrondkenmerken en hun mogelijke invloed op succesvolle uitstroom en uitval. Om te achterhalen welke jongeren het volhouden in Route 23 en dus succesvol uitstromen, is succesvolle uitstroom gecodeerd als één (1). Dit is de categorie die met het model voorspeld zal worden. Uitval is gecodeerd als nul (0).

Individuele achtergrondkenmerken

Uit het voorgaande literatuuronderzoek (zie hoofdstuk 3) is gebleken dat oudere mensen, allochtonen en mensen met de zorg voor (een) kind(eren) een kleinere kans hebben op reïntegratie. Het hebben van een partner en dakloosheid blijken de kans op reïntegratie voor bijstandsgerechtigden ook te verkleinen. Van hieruit redenerende, zijn in blok één van de binaire logistische regressieanalyse de volgende persoonskenmerken ingevuld: leeftijd, culturele achtergrond, kind(eren)/ zwanger, woonsituatie en het geslacht van de jongere. Uit de literatuur kwam ook naar voren dat fysieke en psychische problemen, crimineel gedrag en schulden de kans op reïntegratie verkleinen. In blok twee van het model zijn daarom de variabelen gezondheid, detentieverleden en schulden toegevoegd.

Ten slotte kwamen in het literatuuronderzoek de variabelen opleidingsniveau, werkervaring en uitkeringsduur naar voren als variabelen die de kans op reïntegratie beïnvloeden. Een

lage opleiding, geringe werkervaring en langere werkloosheid (gemeten aan uitkeringsduur), verkleinen de kans op reïntegratie. In blok drie zijn om deze reden de variabelen opleidingsniveau, werkervaring en duur werkloosheid toegevoegd.

Voor alle ingevulde onafhankelijke variabelen geldt dat de eerste categorie als referentiecategorie fungeert.

De drie modellen blijken significant en passen goed bij de data volgens de Hosmer & Lemeshow Tests. In tabel 5.44 worden de modellen weergegeven.

Tabel 5.44. Geschatte parameters van logistische regressiemodellen voor de kans om succesvol uit te stromen uit Route 23.

	Model 1			Model 2			Model 3		
	B-coëfficiënt	Sig.	Exp (B)	B-coëfficiënt	Sig.	Exp (B)	B-coëfficiënt	Sig.	Exp (B)
Constante	1.397	.009	4.044	1.375	.012	3.956	1.366	.062	3.920
<u>Geslacht</u> (jongen= ref. cat)	.642	.047*	1.901	.484	.158	1.623	.564	.112	1.758
<u>Leeftijd</u> (16-17 jr = ref. cat)	-.636	.252	.529	-.697	.226	.498	-.837	.179	.433
<u>Culturele achtergr.</u> (NL= ref. cat)	-1.194	.000***	.303	-1.217	.000***	.296	-1.154	.000***	.316
<u>Kind(eren)/zwanger</u> (geen kind= ref. cat)	-1.129	.005**	.323	-1.099	.007**	.333	-1.082	.009**	.339
<u>Woonsituatie</u> (thuis= ref. cat)	.172	.571	1.188	.185	.558	1.203	.257	.427	1.293
<u>Gezondheidsklachten</u> (geen= ref. cat)				.600	.071	1.822	.577	.091	1.781
<u>Detentieverleden</u> (geen= ref. cat)				-.475	.204	.622	-.371	.366	.690
<u>Schulden</u> (geen= ref. cat)				.137	.684	1.146	.111	.748	1.117
<u>Opleidingsniveau</u> (< vmbo = ref. cat)							.965		
vmbo							-.077	.862	.925
> vmbo							-.174	.790	.840
<u>Werkervaring</u> (geen erv.= ref. cat)							.397		
t/m 1 jaar ervaring							.103	.826	1.108
> 1 jaar ervaring							.506	.345	1.659
ervaring, duur n.b.							-.362	.535	.696
<u>Werkloosheidsduur</u> (0-6 mnd = ref. cat)							.979		
>6-12 mnd							.068	.861	1.071
> 1 jaar							-.105	.798	.900
niet van toepassing							-.137	.854	.872
Nagelkerke R²	.198			.225			.242		

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

In het model met persoonskenmerken (model 1) zijn geslacht, culturele achtergrond en zwanger zijn/ het hebben van (een) kind(eren) voorspellers voor succesvolle uitstroom uit Route 23. Bij geslacht wordt een positief effect aangetroffen, wat betekent dat meisjes een grotere kans hebben succesvol uit te stromen dan jongens. Om precies te zijn hebben meisjes 90% meer kans op succesvolle uitstroom uit Route 23 dan jongens.

Zowel voor culturele achtergrond als het hebben van (een) kind(eren)/ zwanger zijn, wordt een negatief verband aangetroffen met succesvolle uitstroom. Dit betekent dat niet-Nederlandse jongeren en zwangere jongeren/ jongeren met (een) kind(eren) een kleinere kans hebben om succesvol uit te stromen. Niet-Nederlandse jongeren hebben bijna 70% minder kans om succesvol uit te stromen dan Nederlandse jongeren. En jongeren met (een) kind(eren)/ zwangere jongeren hebben bijna 68% minder kans om succesvol uit te stromen dan jongeren zonder kinderen en jongeren die niet zwanger zijn. De Nagelkerke R^2 voor dit eerste model is .198; het model verklaart dus bijna 20% van de verschillen in kans op succesvolle uitstroom.

In het model waar naast de persoonskenmerken ook de variabelen met betrekking tot persoonlijke problematiek en belemmeringen zijn ingevuld (model 2), oefent geslacht nog steeds invloed in dezelfde richting uit, maar het verband is niet meer significant. Dit is snel het geval bij dit relatief kleine databestand. Voor succesvolle uitstroom of uitval uit Route 23 maakt het dus niet meer uit van welk geslacht een jongere is. De invloed van culturele achtergrond neemt iets toe. Jongeren met een niet-Nederlandse culturele achtergrond hebben ruim 70% minder kans om succesvol uit te stromen dan jongeren met een Nederlandse culturele achtergrond. De invloed van het hebben van (een) kind(eren)/ zwanger zijn, neemt echter iets af. Jongeren met (een) kind(eren)/ zwangere jongeren hebben bijna 67% minder kans om succesvol uit te stromen.

In dit tweede model zijn ten opzichte van het eerste model de variabelen gezondheidsklachten, detentieverleden en schulden toegevoegd. Gezondheidsklachten en schulden verhogen de kans op succesvolle uitstroom, detentieverleden verkleint de kans. Zij zijn echter geen van drieën significant, al nadert de variabele gezondheidsklachten wel het gewenste significantieniveau. Hoewel de toegevoegde variabelen in model 2 niet significant zijn, verhoogt model 2 toch de verklaarde verschillen tot Nagelkerke R^2 .225.

Het laatste model, model 3, waarin naast persoonskenmerken en variabelen omtrent persoonlijke problematiek en belemmeringen ook werkgerelateerde variabelen zijn meegenomen, levert geen verbetering op. De werkgerelateerde variabelen leveren geen verbetering in de voorspelling op; zij halen geen van allen ook maar in de verste verte het gewenste significantieniveau. De andere variabelen in het model vertonen mede daarom

weinig verandering in hun werking. De persoonskenmerken culturele achtergrond en kind(eren)/ zwanger, zijn nog steeds van invloed op succesvolle uitstroom uit Route 23, alleen in mindere mate. Niet-Nederlandse jongeren hebben ruim 68% minder kans om succesvol uit te stromen en jongeren die zwanger zijn en/of (een) kind(eren) hebben 66% minder. De Nagelkerke R^2 van model 3 neemt nog steeds wat toe van .225 voor model 2 naar .245 voor model 3.

Trajectkenmerken

Binnen Route 23 kunnen jongeren ingedeeld worden in verschillende trajecten: Dordtmij Werkplaats Jongeren (DWJ), werk, onderwijs, hulpverlening of een ander traject. Om te onderzoeken of het kenmerken van de trajecten zijn die ervoor zorgen dat jongeren ofwel succesvol uitstromen ofwel uitvallen uit Route 23, is wederom een binaire logistische regressieanalyse gedaan. Veel gegevens over wat er in de verschillende trajecten precies gebeurt, zoals frequentie van contactmomenten, bleken echter niet aanwezig te zijn. Om deze reden is volstaan met de volgende beschikbare gegevens betreffende de trajecten: soort traject binnen Route 23, het einddoel van Route 23 en de eerst verantwoordelijke ketenpartner van het ingezette traject. Als referentiecategorie op deze variabelen is voor de eerste categorie gekozen. Wederom wordt met deze binaire logistische regressieanalyse geprobeerd succesvolle uitstroom te voorspellen. Uitval is daarom weer gecodeerd als nul (0) en succesvolle uitstroom als één (1).

Volgens de Hosmer & Lemeshow Test past het model goed bij de data. In tabel 5.45 wordt het model weergegeven.

Tabel 5.45. Geschatte parameters van een logistisch regressiemodel voor de kans om succesvol te zijn in Route 23 op basis van trajectkenmerken.

	B-coëfficiënt	Sig.	Exp (B)
Constante	.039	.867	1.040
Traject (<i>DWJ= referentiecategorie</i>)			
Werk	1.523	.027*	4.584
Hulpverlening	.344	.538	1.411
Onderwijs	38.419	.998	48457606261266600.000
Ander traject	.238	.651	1.269
Einddoel (<i>werk= referentiecategorie</i>)			
Werk en/ of onderwijs/ scholing	.126	.703	1.134
Onderwijs	-.215	.591	.806
Overig	-.505	.516	.603
Ketenpartner (<i>sociale dienst= referentiecategorie</i>)			
Bureau Jeugdzorg	.969	.088	2.634
Regionaal Bureau Leerplicht+	.235	.711	1.265
Da Vinci College	-19.448	.998	.000
Nagelkerke R²	.161		

* $p < .05$

De variabelen traject, einddoel en ketenpartner hebben op zichzelf geen invloed op succesvolle uitstroom uit Route 23. Deze variabelen zijn echter onderverdeeld in meerdere categorieën. Zo blijkt dat het traject *werk* van invloed is op succesvolle uitstroom of uitval uit Route 23 ten opzichte van de referentiecategorie DWJ. Jongeren die een traject richting werk volgen, blijken ruim 358% meer kans te hebben op succesvolle uitstroom uit Route 23 dan jongeren die een traject richting DWJ volgen. Doordat er uit het traject onderwijs geen enkele jongere is uitgevallen (zie tabellen 5.29 en 5.37) is er sprake van een enorme Exp (B). De invloed van de categorie onderwijs op succesvolle uitstroom is echter verre van significant. Ditzelfde geldt voor de overige categorieën onder traject en de categorieën met betrekking tot de variabele einddoel. De categorie Bureau Jeugdzorg onder de variabele ketenpartner nadert het significantieniveau. Jongeren voor wie Bureau Jeugdzorg de eerstverantwoordelijke is - zij ontvangen hun begeleiding van deze instantie - hebben een grotere kans op succesvolle uitstroom dan jongeren voor wie de Sociale Dienst de eerstverantwoordelijke ketenpartner is.

De Nagelkerke R² voor het model met trajectkenmerken is .161; het verklaart dus meer dan 16% van de verschillen in de kans op succesvolle uitstroom.

5.3.2 *Interactie tussen individuele achtergrondkenmerken en trajectvariabelen?*

In voorgaande paragraaf is gebleken dat van de individuele achtergrondkenmerken van de jongeren eigenlijk alleen de kenmerken culturele achtergrond en kind(eren)/ zwanger er toe doen bij het voorspellen van succesvolle uitstroom uit Route 23. De invloed van geslacht - meisjes hebben meer kans op succesvolle uitstroom - viel weg bij het toevoegen van variabelen omtrent persoonlijke problematiek en belemmeringen en bleef weg bij het toevoegen van de werkgerelateerde variabelen aan het model. Van de trajectkenmerken bleek slechts één categorie van de variabele traject van invloed te zijn.

De laatste onderzoeksvraag heeft betrekking op een mogelijke interactie tussen individuele achtergrondkenmerken van de jongeren en de kenmerken van het traject dat de jongeren binnen Route 23 volgen. In een laatste binaire logistische regressieanalyse is onderzocht of er sprake is van interactie tussen deze variabelen.

In het model zijn in het eerste blok (individuele achtergrondkenmerken) niet alleen de voorspellers culturele achtergrond en kind(eren)/ zwanger ingevuld. In paragraaf 5.1.3 werd door middel van kruistabellen duidelijk dat ook de variabelen leeftijd, gezondheid, detentieverleden en werkervaring een significante invloed hebben op succesvolle uitstroom en uitval. Om deze reden zijn de zojuist genoemde variabelen toegevoegd aan het model. Ook geslacht wordt in de analyse meegenomen. De eerste categorie van deze variabelen vormt de referentiecategorie.

In het tweede blok is de variabele traject ingevuld, met als referentiecategorie DWJ.

In beide blokken is gekozen voor de methode *backward LR*, zodat eerst alle variabelen worden opgenomen in het model, waarna bekeken wordt of er een variabele verwijderd kan worden. In tabel 5.46 worden de modellen weergegeven.

In het eerste model blijven uiteindelijk (stap 4) de variabelen geslacht, culturele achtergrond, kind(eren)/ zwanger en gezondheid over in het model. Het model verklaart bijna 21% van de verschillen (Nagelkerke $R^2 = .209$). Geslacht, culturele achtergrond en kind(eren)/ zwanger hebben een significante invloed op succesvolle uitstroom uit Route 23.

Meisjes blijken 92% meer kans te hebben op succesvolle uitstroom uit Route 23 dan jongens, jongeren met een niet-Nederlandse culturele achtergrond hebben ruim 71% minder kans om succesvol uit te stromen uit Route 23 dan jongeren met een Nederlandse culturele achtergrond en jongeren met (een) kind(eren)/ zwangere jongeren hebben bijna 68% minder kans om succesvol uit te stromen in vergelijking met jongeren die niet zwanger zijn en geen kind(eren) hebben.

Wanneer in het tweede model aan deze vier variabelen de variabele traject wordt toegevoegd, valt de significante invloed van geslacht weg. De invloed van culturele achtergrond en het hebben van (een) kind(eren)/ zwanger zijn blijft echter bestaan, al wordt de invloed van deze variabelen minder sterk. Niet-Nederlandse jongeren hebben ruim 65% minder kans om succesvol uit te stromen uit Route 23 dan Nederlandse jongeren en zwangere jongeren/ jongeren met (een) kind(eren) hebben 66% minder kans succesvol uit te stromen dan jongeren die niet zwanger zijn/ geen kind(eren) hebben.

Ook is te zien dat geen van de categorieën van de variabele traject nog een invloed heeft op uitval uit Route 23. In paragraaf 5.3.1 bleek dat de jongeren in het traject werk meer kans hadden om succesvol uit te stromen dan de jongeren in traject DWJ. In combinatie met de individuele achtergrondkenmerken maakt het dus voor succesvolle uitstroom of uitval niet uit in welk traject een jongere is ingedeeld.

Het model met zowel individuele achtergrondkenmerken en een trajectkenmerk verklaart bijna 27% van de verschillen in kans op succesvolle uitstroom (Nagelkerke $R^2 = .267$).

Tabel. 5.46. Geschatte parameters van logistische regressiemodellen voor de kans om succesvol uit te stromen uit Route 23.

Model 1	B-coëfficiënt	Sig.	Exp (B)	Nagelkerke R²
Stap 1				.237
Constante	1.292	.043	3.639	
Geslacht (<i>jongen = referentiecategorie</i>)	.582	.093	1.790	
Leeftijd (<i>16-17 jaar = referentiecategorie</i>)	-.709	.212	.492	
Culturele achtergrond (<i>Nederlandse = referentiecategorie</i>)	-1.090	.000***	.336	
Kind(eren)/zwanger (<i>geen kind(eren) = referentiecategorie</i>)	-1.058	.009**	.347	
Gezondheid (<i>geen klachten = referentiecategorie</i>)	.601	.072	1.824	
Detentieverleden (<i>geen detentieverleden = referentiecategorie</i>)	-.351	.350	.704	
<u>Werkervaring</u>		.402		
(<i>Geen ervaring = referentie categorie</i>)				
t/m 1 jaar ervaring	.102	.820	1.107	
> 1 jaar ervaring	.497	.324	1.644	
ervaring, duur niet bekend	-.345	.536	.708	
Stap 2				.222
Constante	1.386	.011	4.000	
Geslacht (<i>jongen = referentiecategorie</i>)	.517	.127	1.677	
Leeftijd (<i>16-17 jaar = referentiecategorie</i>)	-.584	.290	.558	
Culturele achtergrond (<i>Nederlandse = referentiecategorie</i>)	-1.169	.000***	.311	
Kind(eren)/ zwanger (<i>geen kind(eren) = referentiecategorie</i>)	-1.057	.009**	.348	
Gezondheid (<i>geen klachten = referentiecategorie</i>)	.603	.069	1.828	
Detentieverleden (<i>geen detentieverleden = referentiecategorie</i>)	-.418	.252	.658	
Stap 3				.216
Constante	.919	.002	2.507	

Geslacht (<i>jongen = referentiecategorie</i>)	.533	.115	1.704	
Culturele achtergrond (<i>Nederlandse = referentiecategorie</i>)	-1.240	.000***	.290	
Kind(eren)/ zwanger (<i>geen kind(eren) = referentiecategorie</i>)	-1.118	.005**	.327	
Gezondheid (<i>geen klachten = referentiecategorie</i>)	.577	.082	1.781	
Detentieverleden (<i>geen detentieverleden = referentiecategorie</i>)	-.460	.206	.631	
Stap 4				.209
Constante	.761	.004	2.140	
Geslacht (<i>jongen = referentiecategorie</i>)	.653	.044*	1.921	
Culturele achtergrond (<i>Nederlandse = referentiecategorie</i>)	-1.249	.000***	.287	
Kind(eren)/ zwanger (<i>geen kind(eren) = referentiecategorie</i>)	-1.127	.005**	.324	
Gezondheid (<i>geen klachten = referentiecategorie</i>)	.614	.062	1.848	
Model 2				
Stap 1				.267
Constante	.487	.088	1.627	
Geslacht (<i>jongen = referentiecategorie</i>)	.631	.064	1.879	
Culturele achtergrond (<i>Nederlandse = referentiecategorie</i>)	-1.063	.000***	.346	
Kind(eren)/ zwanger (<i>geen kind(eren) = referentiecategorie</i>)	-1.080	.010*	.340	
Gezondheid (<i>geen klachten = referentiecategorie</i>)	.629	.069	1.876	
Traject		.683		
(<i>DWJ = referentiecategorie</i>)				
Werk	.999	.141	2.717	
Hulpverlening	.001	.999	1.001	
Onderwijs	20.663	.999	941922346.334	
Ander traject	.246	.695	1.279	

* $p < .05$
 ** $p < .01$
 *** $p < .001$

De variabelen culturele achtergrond en kind(eren)/ zwanger voorspellen succesvolle uitstroom of uitval uit Route 23. Niet-Nederlandse jongeren en jongeren met (een) kind(eren)/ zwangere jongeren hebben een kleinere kans om succesvol uit te stromen uit Route 23.

6 Conclusie en discussie

In het onderzoeksbestand komen iets meer jongens dan meisjes voor. Het aantal jongeren met een niet-Nederlandse culturele achtergrond in de onderzoeksgroep is in vergelijking met jongeren in Dordrecht sterk oververtegenwoordigd. Daarnaast is er in de onderzoeksgroep een oververtegenwoordiging te zien van jongeren met een detentieverleden. Het zijn met name jongens die een detentieverleden hebben. In vergelijking met jongeren in Dordrecht hebben in de onderzoeksgroep meer jongeren schulden. Ook jongeren met gezondheidsklachten zijn oververtegenwoordigd. Ten slotte is het aantal jongeren zonder een startkwalificatie sterk oververtegenwoordigd in de onderzoeksgroep.

Binnen Route 23 kunnen jongeren in verschillende trajecten worden ingedeeld: Dordtmij Werkplaats Jongeren (DWJ), werk, hulpverlening, onderwijs of een ander traject. De meeste jongeren in Route 23 worden aangemeld voor DWJ. Uit de resultaten van de multinomiale regressieanalyse blijkt dat enkele individuele achtergrondkenmerken van de jongeren van invloed zijn op het soort traject binnen Route 23 waar zij in worden ingedeeld. Het gaat om de volgende kenmerken: geslacht, leeftijd, culturele achtergrond, kind(eren)/ zwanger, woonsituatie, gezondheid, detentieverleden en werkervaring. Zestien- en zeventienjarige jongeren hebben een grotere kans geplaatst te worden in een traject richting werk, onderwijs, hulpverlening of een ander traject dan jongeren van achttien jaar en ouder. Jongeren met een detentieverleden zijn niet aangemeld voor een traject richting werk. Meisjes, jongeren met een Nederlandse culturele achtergrond, jongeren met (een) kind(eren)/ die zwanger zijn, uitwonende jongeren, jongeren met gezondheidsklachten en jongeren die niet weten hoe lang zij hebben gewerkt, hebben een grotere kans geplaatst te worden in een hulpverleningstraject of een ander traject.

Jongeren hebben meer kans om aangemeld te worden voor de Dordtmij Werkplaats Jongeren (DWJ) wanneer zij van het mannelijke geslacht zijn, achttien jaar of ouder zijn, een niet-Nederlandse culturele achtergrond hebben, geen kinderen hebben en niet zwanger zijn, thuis wonen, geen gezondheidsklachten hebben en een detentieverleden hebben. Of een jongere al dan geen werkervaring heeft, is niet van belang. Echter wanneer jongeren werkervaring hebben, blijkt het wel van invloed te zijn dat bekend is hoe lang de werkervaring is.

Dat meisjes meer kans hebben om in een hulpverleningstraject of een ander traject terecht te komen ten opzichte van DWJ, ligt mogelijk in het gegeven dat meisjes zwanger kunnen zijn en vaker (een) kind(eren) hebben dan jongens. Dat jongeren van achttien jaar en ouder vaker naar DWJ worden verwezen in plaats van naar een ander traject, ligt zeer waarschijnlijk aan het feit dat zij een beroep doen op een WWB-uitkering en derhalve (in

principe) aangemeld worden voor DWJ. De vraag is echter of niet meer jongeren in een traject richting onderwijs geplaatst zouden kunnen worden, gezien het aantal jongeren zonder een startkwalificatie. Het gegeven dat niet-Nederlandse jongeren vaker in een traject DWJ worden geplaatst dan Nederlandse jongeren is lastiger te duiden. In paragraaf 5.1.1 werd wel gevonden dat niet-Nederlandse jongeren minder vaak gezondheidsklachten hebben dan Nederlandse jongeren en vaker een detentieverleden hebben. Daarentegen hebben niet-Nederlandse jongeren wel iets vaker (een) kind(eren) of zijn zwanger dan Nederlandse jongeren. Geen van deze gevonden verschillen bleek echter significant. Geen enkele jongere met een detentieverleden is een traject richting werk ingegaan. Het merendeel (bijna 86%) van de jongeren met een detentieverleden gaat naar DWJ. De situatie zou kunnen zijn dat deze jongeren vrij komen, om in hun levensonderhoud te kunnen voorzien een beroep doen op een WWB-uitkering en vervolgens direct worden aangemeld bij DWJ. Of dit zo is, is niet bekend. Gegevens hierover zijn niet aanwezig. De variabele werkervaring tenslotte, is ook lastig te duiden. Voor traject DWJ lijkt het niet uit te maken of een jongere werkervaring heeft of niet.

Van de individuele achtergrondkenmerken van de jongeren zijn uit de binaire logistische regressieanalyse de kenmerken culturele achtergrond en kind(eren)/ zwanger als voorspellers van succesvolle uitstroom en uitval naar voren gekomen. Jongeren met een Nederlandse culturele achtergrond en jongeren zonder kinderen/ die niet zwanger zijn, hebben meer kans om succesvol uit te stromen uit Route 23 dan niet-Nederlandse jongeren en jongeren met (een) kind(eren)/ zwangere jongeren.

Over trajectkenmerken bleken te weinig (trajectonderscheidende) gegevens bekend te zijn. Hierdoor konden maar enkele variabelen in de analyse worden opgenomen. De variabelen traject, einddoel en ketenpartner op zich voorspellen succesvolle uitstroom en uitval niet. De variabelen bestaan echter uit meerdere categorieën en zo blijkt dat het traject *werk* van invloed is op succesvolle uitstroom of uitval uit Route 23 ten opzichte van de referentiecategorie DWJ. Jongeren die een traject richting DWJ volgen, hebben meer kans op uitval uit Route 23 dan jongeren die een traject richting werk volgen.

Het verband tussen succesvolle uitstroom/ uitval en werk ten opzichte van DWJ valt echter weg, wanneer in het model zowel individuele achtergrondkenmerken van de jongeren als trajectgegevens worden opgenomen. Het blijkt dat jongeren een grotere kans hebben te slagen in het project Route 23, dat wil zeggen dat zij succesvol uitstromen, wanneer zij een Nederlandse culturele achtergrond hebben en geen kinderen hebben/ niet zwanger zijn. Dit is in overeenstemming met bevindingen uit eerder onderzoek, zoals Rodenburg et al. (2004) schrijven. Jongeren met een niet-Nederlandse culturele achtergrond en jongeren met (een) kind(eren)/ zwangere jongeren vallen vaker uit. De variabelen geslacht en gezondheid

naderen het significantieniveau. Meisjes en jongeren met gezondheidsklachten hebben een grotere kans op succesvolle uitstroom. Door het relatief kleine onderzoeksbestand worden significantieniveaus minder snel gehaald. Er kan dus wel gesproken worden van een invloed van de variabelen geslacht en gezondheid, maar deze invloed is niet significant.

In combinatie met individuele achtergrondkenmerken hebben de (aanwezige) trajectgegevens geen invloed meer op succesvolle uitstroom of uitval. In de binaire logistische regressieanalyse van de trajectgegevens, kwam wel een verschil in succesvolle uitstroom en uitval naar voren tussen jongeren in een traject richting werk en jongeren die naar DWJ gaan. Mogelijk dat bij aanwezigheid van meer trajectgegevens blijkt dat (enkele van) deze factoren er wel degelijk toe doen. Gegevens die van belang zijn om de verschillende trajecten binnen Route 23 te vergelijken, zijn bijvoorbeeld frequentie van contactmomenten met de casemanager, de intensiteit van het traject, de inhoud van het traject etc.

In het pilotjaar van Route 23 zijn 133 jongeren succesvol uitgestroomd. Of dit resultaat toe te schrijven is aan het Route 23 project, is lastig te zeggen. Met andere woorden, de bruto-effectiviteit versus de netto-effectiviteit waar Heyma en De Vos (2002) en De Koning (2002) over schreven, is niet vast te stellen. Er is namelijk geen controlegroep aanwezig. Buiren en Theeuwes (1999) benadrukken het belang hiervan. Om vast te kunnen stellen of jongeren *dankzij* Route 23 werk hebben gevonden, terug gaan naar school, in een hulpverleningstraject of ander traject terecht zijn gekomen, is zo'n controlegroep noodzakelijk.

Of er sprake is van het zogenaamde afroomeffect (De Koning, 2002) is niet te zeggen. Dat zou betekenen dat jongeren met de beste kansen in het traject blijven en succesvol uitstromen. Wanneer de individuele achtergrondkenmerken afzonderlijk worden afgezet tegen de uitstroomgegevens blijken succesvolle jongeren Nederlandse jongeren te zijn, zestien- en zeventienjarige jongeren, jongeren zonder (een) kind(eren)/ die niet zwanger zijn, jongeren *met* gezondheidsklachten, jongeren zonder een detentieverleden en jongeren met meer dan een jaar werkervaring. Opvallend is dat jongeren met gezondheidsklachten dus vaker succesvol uitstromen dan jongeren zonder gezondheidsklachten. Meer dan de helft van de jongeren met gezondheidsklachten is bovendien uitgestroomd naar werk. En dus niet, zoals wellicht verwacht mocht worden, naar een hulpverleningstraject of ander traject (zoals een REA-keuring en -traject).

Echter, uit de regressieanalyses is gebleken dat uiteindelijk alleen de variabelen culturele achtergrond en kind(eren)/ zwanger succesvolle uitstroom/ uitval voorspellen. Met andere

woorden, de kenmerken culturele achtergrond en kind(eren)/ zwanger zijn van invloed op de slaagkans van Route 23.

Het project Route 23 loopt nog steeds. Inmiddels zijn meerdere organisaties deel gaan nemen aan Route 23 en is het project geregionaliseerd (zie bijlage I). Ook blijkt er meer maatwerk mogelijk te zijn binnen Route 23. De Sociale Dienst kan sinds kort voor jongeren die eigenlijk naar DWJ zouden moeten, (tijdelijke) vrijstelling aanvragen als een ander traject meer perspectieven biedt. Ook is er een speciaal project voor tienermoeders¹⁹. Dit programma bestaat uit dertien weken van vier dagdelen per week. De eerste zes weken volgen de tienermoeders twee dagdelen een programma dat gericht is op bewustwording van de eigen situatie, waarbij de nadruk ligt op opvoeding, sociale vaardigheden en communicatieve vaardigheden. Eén dagdeel per week gaan zij naar verschillende organisaties om zich te informeren over wat deze organisaties doen en wat zij voor hen kunnen betekenen. Eén dagdeel per week volgen de tienermoeders een programma loopbaanoriëntatie. Na zes weken krijgen zij nog een dagdeel loopbaanoriëntatie en een dagdeel communicatieve vaardigheden. Twee dagdelen volgen de tienermoeders een oriënterende stage en/ of training (zoals digitale vaardigheden, Nederlands) met als doel zich voor te bereiden op een vervolgtraject richting opleiding, werk of een combinatie van beiden. Bureau Jeugdzorg zorgt voor de maatschappelijke begeleiding van de deelnemers. Indien het klanten zijn van de Sociale Dienst, zijn er structureel evaluatiegesprekken en tussentijdse rapportages over voortgang, motivatie en opkomst.

Eén van de resultaten van het onderzoek is dat juist de jongeren met (een) kind(eren)/ zwangere jongeren een grotere kans hebben op uitval. Met dit tienermoederproject lijkt Route 23 dus een goede weg ingeslagen te zijn.

In de onderzoeksgroep komen nauwelijks jongeren met een startkwalificatie voor. In het Plan van Aanpak Jeugdwerkloosheid staat vermeld dat bij de aanpak van de jeugdwerkloosheid de loopbaan van de jongere centraal dient te staan. De vraag die naar aanleiding van dit onderzoek opkomt, is of de loopbaan van de jongeren daadwerkelijk centraal staat binnen Route 23. Of is er sprake van doelverschuiving, namelijk van het doel van verbetering van de positie van jongeren op de arbeidsmarkt naar het doel van besparen op bijstand? Voor 83 jongeren is het einddoel van het Route 23 traject werk en/ of onderwijs/ scholing en voor 52 jongeren is het einddoel onderwijs. Van bovengenoemde 83 jongeren gaan 61 jongeren het traject DWJ in, twee jongeren het traject werk en slechts vier jongeren het traject onderwijs (de overige jongeren worden ingedeeld in een hulpverleningstraject of ander traject). Van de

¹⁹ De informatie over het tienermoederproject heb ik gekregen van Jan Molema, Da Vinci College, op 10-04-2006.

52 jongeren die als einddoel van Route 23 onderwijs hebben, gaan 29 jongeren naar DWJ en slechts zeven naar onderwijs (de overige jongeren gaan een traject richting werk of hulpverlening/ ander traject in). Het merendeel van de jongeren met een opleidingswens gaat dus het traject DWJ in. En van de jongeren die ingedeeld zijn in traject DWJ zijn slechts tien jongeren naar onderwijs uitgestroomd.

DWJ is een verplichting die de Sociale Dienst oplegt voor jongeren die een WWB-uitkering aanvragen. Maar is deze werkplaats wel de beste garantie voor een betere toekomst voor de jongeren zonder startkwalificatie? Zou het niet beter zijn om – als het haalbaar blijkt voor jongeren een om startkwalificatie te behalen en deze jongeren ook daadwerkelijk weer terug naar school kunnen en willen – deze jongeren vrijstelling te geven van de werkplaats en intensief te begeleiden naar onderwijs? Een startkwalificatie is toch immers een zeer goede garantie voor de toekomst van jongeren.

In het huidige onderzoek zijn alleen de jongeren uit het pilotjaar van Route 23 meegenomen. Tijdens dit pilotjaar is de administratie van Route 23 in een Excel bestand bijgehouden. Dit betreft een omvangrijk en bewerkelijk bestand. De overstap naar een nieuw registratiesysteem heeft tot op heden niet plaatsgevonden, ondanks destijds gevorderde plannen daartoe. In het aangeleverde onderzoeksbestand bleken veel gegevens te ontbreken. Het bestand was eigenlijk nog niet klaar om te gebruiken voor een kwantitatief onderzoek als dit onderzoek. Daarnaast is meer informatie bekend over de (situatie van) jongeren, die niet worden bijgehouden door het project. Informatie die, de resultaten van het onderzoek beziend, wel degelijk relevant is zoals of de jongeren gezondheidsklachten hebben of een detentieverleden. Ook subjectieve kenmerken van de jongeren zouden een rol kunnen spelen bij succesvolle uitstroom of uitval. Denk bijvoorbeeld aan Hoff en Jehoel-Gijsbers (2003) die schrijven dat zoekgedrag en ervaringen van mensen een rol kunnen spelen bij reïntegratie. Deze subjectieve kenmerken worden door het project Route 23 momenteel niet bijgehouden.

De verzameling van de ontbrekende en aanvullende gegevens heeft in het huidige onderzoek zeer veel tijd in beslag genomen. Voor vervolgonderzoek is het van belang de administratie goed op orde te hebben. Niet iedere onderzoeker zal namelijk zo gemakkelijk toegang hebben tot alle formulieren en systemen die in het huidige onderzoek zijn geraadpleegd.

De groep jongeren die Route 23 is ingestroomd en uitgestroomd of uitgevallen, is inmiddels sterk uitgebreid. Op basis van deze grotere onderzoeksgroep is het interessant om vervolgonderzoek te doen. In het huidige onderzoek waren de groepen soms klein, waardoor significantieniveaus mogelijk niet gehaald werden, terwijl er toch verbanden bestaan.

Wellicht dat er meer variabelen blijken te voorspellen of jongeren succesvol uitstromen of uitvallen. Met een grotere onderzoeksgroep is het misschien ook haalbaar om voor culturele achtergrond verder te differentiëren dan alleen het onderscheid Nederlands/ niet-Nederlands. Er kan dan onderzocht worden of er bepaalde groepen niet-Nederlandse jongeren uitvallen. Daarop kan dan verder ingespeeld worden door Route 23, met meer maatwerk.

Tevens zou het interessant zijn om in vervolgonderzoek meer trajectkenmerken mee te kunnen nemen. Op dit moment worden dergelijke gegevens niet bijgehouden door het project Route 23. Als deze uitgebreidere trajectgegevens toegevoegd kunnen worden aan de analyses, wordt mogelijk duidelijk of het *dankzij* Route 23 is dat jongeren succesvol zijn of dat het enkel ligt aan individuele achtergrondkenmerken. Daarbij is het wel van belang te werken met een controlegroep, dus jongeren die het Route 23 traject niet volgen.

Ten slotte is in het huidige onderzoek alleen gekeken naar de eerste in- en uitstroomgegevens. Jongeren blijken echter ook voor een tweede en zelfs derde maal in Route 23 in te stromen. Vervolgonderzoek zal kunnen uitwijzen welke jongeren meerdere malen instromen en wat daarvan de achterliggende reden is. Vallen deze jongeren de eerste keer uit en beseffen zij later dat Route 23 hen wel wat kan bieden? Of stromen zij succesvol uit, maar blijkt dat succes maar van zeer korte duur te zijn? Vervolgonderzoek zal het uit moeten wijzen.

Literatuurlijst

Algemene Rekenkamer (2005). *Handleiding: onderzoek naar doelmatigheid en doeltreffendheid*. Dan Haag: Algemene Rekenkamer.

Baarda, D.B., & Goede, M.P.M. de (1997). *Methoden en Technieken. Praktische handleiding voor het opzetten en uitvoeren van onderzoek*. Houten: Stenfert Kroese.

Baltes- Götz, B. (2005). *Logistische regressionanalyse mit SPSS*. Trier: Universitäts-Rechenzentrum Trier.

Buiren, K.H.S., & Theeuwes, J.J.M. (1999). *Evaluatie van reïntegratie: eindrapport*. Amsterdam: Stichting voor Economisch Onderzoek der Universiteit van Amsterdam.

Dagevos, J. (2006). *Hoge (jeugd)werkloosheid onder etnische minderheden. Nieuwe bevindingen uit het LAS-onderzoek*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Haaren, P.W.M. van, Veenman, J., & Vreuls, J.H.W. (1986). *Op weg naar werk: een onderzoek naar de effectiviteit van een arbeidsproject voor jongeren*. Rotterdam: Instituut voor Sociologisch- Economisch Onderzoek (ISEO).

Hekelaar, A., Kolk, R., & Wentink, T. (2001). *Werk in zicht? Een onderzoek naar de arbeidsoriëntatie van bijstandsmoeders in Rotterdam*. Rotterdam: SZW.

Heyma, A.O.J., & Vos, E.L. de (2002). Monitor: Reïntegratie-instrumenten zijn effectief. In: *Economisch-statistische berichten*, 87, 116-118.

Hoff, S., & Jehoel-Gijsbers, G (2003). *De uitkering van de baan. Reïntegratie van uitkeringsontvangers: ontwikkelingen in de periode 1992-2002*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Hospers, L., Schuyt, C., & Geuns, van R. (1998). *Van bijstand naar werk: een onderzoek naar blijvers in en stromers uit de bijstand: eindrapport*. 's Gravenhage: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Klaver, J., Mevissen, J.W.M., & Odé, A.W.M. (2005). *Etnische minderheden op de arbeidsmarkt. Beelden en feiten, belemmeringen en oplossingen. Eindrapport*. Amsterdam: Regioplan Beleidsonderzoek.

Koning, J. de (2002). Training for the unemployed in the Netherlands: what do we know after more than 50 evaluation studies? in: K. Schömann and Ph. J. O'Connell, Education, *Training and Employment Dynamics*, Edward Elgar, Cheltenham, 2002.

Middelburg, M. (2004). *Route 23: 5 maanden 'en route'*. Dordrecht: Route 23.

Plan van aanpak Route 23, 23-02-2004.

Presentatie CWI Dordrecht, juni 2004. *Aanpak jeugdwerkloosheid Gemeente Dordrecht*.

Rodenburg, G., Noordhoff, F., Snel, E., & Engbersen, G. (2004). *Verkenning van kansen: de ontwikkeling van een assessment-instrument voor Dordtse werkzoekenden*. Rotterdam: RISBO Contractresearch BV/ Erasmus Universiteit.

Route 23, het hoofdproces, 2004.

Sieben, I. (2000). *Logistische regressie: een handleiding*. Nijmegen: RTOG, Katholieke Universiteit Nijmegen.

Veld, T.W.M. (2002). *SISA-signalering werkende voort: evaluatie van de pilot SISA-signalering in de periode mei 2001- april 2002*. Rotterdam: Instituut voor Sociologisch-Economisch Onderzoek (ISEO), Erasmus Universiteit.

Weide, M.G. (2005). *Tussenstand Route 23*. Dordrecht: Sociaal Geografisch Bureau Dordrecht.

Woordes, J. (2002). Kwaliteitskeurmerk reïntegratie. In: *Sociaal Bestek*, 64, 15-16.

Internet

www.cbs.nl, 09-10-2005

www.cbs.nl, 25-03-2006

www.dordtmij.nl , 15-01-2006

www.jeugdwerkloosheid.nl ,15-01-2005

www.sociaalgeografischbureau.nl, 03-02-2006

Bijlage I

Regionalisering van Route 23

Vanaf 01 september 2005 heeft Route 23 een regionaal karakter gekregen. Vanaf deze datum nemen de volgende Sociale Diensten ook deel aan Route 23: Zwijndrecht, Alblasterdam, Sliedrecht en Hendrik-Ido-Ambacht. Tevens zijn het UWV en Stichting MEE vanaf 01 september 2005 gaan deelnemen aan Route 23.

De organisaties die meedoen aan Route 23 zijn vanaf 01 september 2005 dus:

- Sociale Dienst en Sector Onderwijs en Welzijn van de gemeente Dordrecht;
- Sociale Dienst Zwijndrecht;
- Sociale Dienst Alblasterdam;
- Sociale Dienst Sliedrecht;
- Sociale Dienst Hendrik-Ido-Ambacht;
- Centrum voor Werk en Inkomen (CWI);
- Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV);
- Bureau Jeugdzorg;
- ROC Da Vinci College;
- Regionaal Bureau Leerplicht+;
- Stichting MEE.

Bijlage II

Het nieuwe programma van 'Dordtmij Werkplaats Jongeren'

Begin 2006 is de Dordtmij Werkplaats Jongeren (DWJ) gestart met een nieuw programma voor de jongeren tijdens de eerste vier weken van het traject. Op 15 februari 2006 heeft Nelleke Stam, werkbegeleidster bij Dordtmij, telefonisch verteld wat het nieuwe programma op hoofdlijnen in gaat houden. Op 16 maart 2006 heeft Nelleke Stam in het Multidisciplinair Team (MDT) van Route 23 een toelichting gegeven op het nieuwe programma.

In het navolgende wordt kort weergegeven hoe het nieuwe programma van DWJ er uit ziet (Nelleke Stam, 15-02-2006; notulen MDT, 16-03-2006):

Bij de Dordtse Werkplaats Jongeren vindt men werkritme heel belangrijk. Daarin ligt ook de reden voor het nieuwe programma. Volgens het oude programma gingen de jongeren gelijk door naar de werkplaatsen 'Buurt Service Team' en 'Peute papierrecycling', maar nu wil DWJ hen eerst bagage meegeven. Er is zowel een theorie- als een sportprogramma opgestart.

Sport: souplesse, voeding, conditie en motoriek

In week één wordt direct gestart met sporten. De achterliggende reden hiervan is dat jongeren in het verleden uitgevallen zijn uit DWJ door bijvoorbeeld spierpijn. Ook slechte voeding betekent dat sommige jongeren vaak ziek zijn.

Voor het onderdeel sport is 'Bureau Sport' ingeschakeld. Het doel is conditieopbouw bij de jongeren. Tevens wordt er aandacht aan voeding besteed, zoals het belang van water drinken. Alles is gericht op een gezond levenspatroon. De verschillende onderdelen gaan allemaal uit van de vraag 'wat heb je nodig om aan het werk te gaan?'.

Als de jongeren geen sportkleding hebben, krijgen zij die van DWJ. Sport is een verplicht onderdeel binnen DWJ. In de eerste twee weken wordt eenmaal per week twee uur gesport en in week drie en vier sporten de jongeren twee maal per week. Wanneer de jongeren niet deelnemen, geldt dat als verzuim volgens de richtlijnen van Sociale Zaken.

Communicatie

Bij DWJ werd in het verleden al veel aandacht besteed aan communicatie, maar de jongeren leerden er geen vaardigheden. DWJ heeft nu drie lessen volgens de Goldstein- methode: wat zijn je competenties? Wat kun je ermee? En hoe ga je dat uitvoeren?

Daarnaast vinden er rollenspelen plaats waarin jongeren als het ware gedwongen worden om te communiceren. Er wordt ook gewerkt met het 'kwaliteitenspel'.

Sollicitatietraining

DWJ voorziet ook in de behoefte van sollicitatietraining voor de jongeren. De insteek is dat jongeren geprikkeld moeten worden om zelf actief te zijn en niet achterover gaan zitten lui(st)eren. De sollicitatietraining vindt om deze reden niet achter een computer plaats en er staat geen docent voor de klas. De jongeren krijgen les over wat een sollicitatieprofiel inhoudt en zij vertellen zelf wat belangrijk is in een gesprek. Aan het einde van de dag stellen zij zelf hun curriculum vitae (CV) op. Binnen DWJ wordt er dan voor gezorgd dat het wordt ingevoerd in de computer. Ook bij de sollicitatietraining wordt gewerkt met een rollenspel: telefonische training via walkie talkies. Met andere woorden, de jongeren zelf het gesprek laten oefenen.

Kook- en schoonmaakles bij ROC Da Vinci College

Ervaringen binnen DWJ hebben geleerd dat de noodzaak bestaat aandacht te besteden aan kooklessen en hygiëne. De lessen gaan uit van het eetpatroon van de jongeren en daaraan worden gezonde voedingsmiddelen toegevoegd. Tevens worden dingen als het belang van ontbijten besproken.

Bij het Da Vinci College leren de jongeren hoe zij een makkelijke en gezonde maaltijd voor hun werk kunnen klaarmaken. De jongeren krijgen twee lessen per week (in totaal vier lessen). Tijdens deze lessen wordt ook aandacht besteed aan persoonlijke lichaamshygiëne. De lessen worden afgesloten met feestelijk koken, waarbij ook weer gelet wordt op de presentatie van de jongeren.

Theorielessen

Het niet hebben van een rijbewijs blijkt vaak een probleem te zijn bij het vinden van werk voor de jongeren. Wanneer DWJ de jongeren aanbiedt het rijbewijs te halen, loopt men tegen een ander probleem aan: het niet behalen van de theorielessen. Dit leerprobleem kan zo groot zijn, dat bijlessen niet helpen.

DWJ heeft afspraken gemaakt met een rijsschool waar de jongeren theorieles kunnen volgen. Dit is de enige les waarin de jongeren niet geprikkeld hoeven te worden, het is puur theorie. Hier draait het om de vraag of de jongeren zich kunnen concentreren en of zij kunnen leren. De jongeren krijgen twee lessen in de tweede en derde week. In de tweede les wordt alle stof herhaald om te kijken of de jongeren het geleerd hebben.

In tabel I wordt het overzicht van het programma van de eerste vier weken uiteen gezet.

Tabel I. Overzicht van werkzaamheden DWJ tijdens week 1-4.

Week 1

Dag	Instrument
Maandag	Introductie
Dinsdag	Werkplaats
Woensdag	Werkplaats
Donderdag	Sport & Spel
	Goldstein

Week 2

Dag	Instrument
Maandag	Werkplaats
Dinsdag	Werkplaats
Woensdag	Werkplaats
Donderdag	Sport & Spel
	Goldstein

Week 3

Dag	Instrument
Maandag	Sollicitatieprofiel
	Sport en Spel
Dinsdag	Theorieles rijbewijs
	Koken
Woensdag	Sollicitatietraining
	Sport & Spel
Donderdag	Goldstein
	Koken

Week 4

Dag	Instrument
Maandag	Presentatie
	Sport & Spel
Dinsdag	Theorieles rijbewijs
	Koken + boodschappen doen
Woensdag	Budgettering
	Sport & Spel
Donderdag	Goldstein
	Feestkoken

Bijlage III

Variabelen in aangeleverde Route 23-bestand

In tabel II staan de variabelen vermeld zoals deze in het oorspronkelijke Excel-bestand van Route 23 staan.

Tabel II. Variabelen in oorspronkelijke Route 23 database.

Individuele kenmerken	Trajectkenmerken	In- en uitstroomgegevens
Geslacht	Voordeur	Uitstroom
Geboortedatum	Eerste ketenpartner	Datum uitstroom
Leeftijd	Eerste casemanager	Tweede instroom
Culturele achtergrond	Tweede ketenpartner	Datum tweede instroom
Kind(eren)/ zwanger	Tweede casemanager	
Schulden	WWB-aanvraag	
Opleiding	WWB-aanvraag per (datum)	
Opleiding afgerond	Status	
	Traject	
	Startdatum traject	
	Einddoel	
	Weeknummer	
	Datum terugkoppeling	
	Regeling	
	Indicatie	
	<u>Dordtmij Werkplaats Jongeren (DWJ)</u>	<u>Dordtmij Werkplaats Jongeren (DWJ)</u>
	Intake DWJ	Uitstroom DWJ
	Startdatum DWJ	Reden uitstroom DWJ
	Aanwezig DWJ	Duur DWJ

In het huidige onderzoek zijn niet al deze bovenstaande variabelen meegenomen.

Variabelen die niet in het huidige onderzoek zijn betrokken, zijn:

Eerste casemanager

In het onderzoek is meegenomen welke organisatie de eerste ketenpartner is. Deze organisatie levert dan de eerste casemanager. Iedere organisatie kent meerdere casemanagers. De invulling op deze variabele was zo divers, dat het geen bijdrage aan het onderzoek zou leveren.

Tweede ketenpartner en tweede casemanager

De meeste jongeren krijgen één casemanager toegewezen die werkzaam is bij een van de ketenpartners.

Aanvraag WWB per

Voor het onderzoek is het niet van belang per wanneer de jongeren de WWB-uitkering aanvragen. De jongeren die instromen in Route 23 en een WWB-uitkering aanvragen, doen een eerste/ nieuwe aanvraag WWB; er is dus geen sprake van lopende uitkeringen.

In de database is tevens niet consequent ingevuld per wanneer de WWB-uitkering wordt aangevraagd.

Status

Onder dit kopje in de database van Route 23 staat beschreven wat de situatie van de jongeren is. Informatie hieruit is verwerkt in de onderzoeksdatabase.

Startdatum traject

Bij het merendeel van de jongeren staat hier geen datum vermeld. Als er een datum staat ingevuld, is dit vaak de datum dat jongeren in DWJ starten.

Weeknummer

Deze variabele geeft aan in welke week een jongere is ingestroomd in Route 23. Voor het huidige onderzoek is deze variabele niet relevant.

Datum terugkoppeling

Met terugkoppeling wordt aangegeven wanneer de situatie van de jongere weer wordt besproken, dus terugkomt, in het Multidisciplinair Team (MDT). Voor het onderzoek is dit niet relevant.

Regeling

Hier staat vermeld of er voor de jongere een Wajong-uitkering of REA-keuring wordt aangevraagd, of de jongeren een Wajong-uitkering ontvangen of een REA-indicatie hebben. Deze gegevens zijn bij aanwezigheid meegenomen in de onderzoeksdatabase (bijvoorbeeld: wanneer een jongere een Wajong-uitkering krijgt, zal deze jongere niet naar DWJ gaan maar uitstromen naar een ander traject).

Indicatie

Evenals bij statusgegevens staat onder dit kopje informatie over de situatie van de jongeren vermeld. Deze informatie is, mits relevant, verwerkt in de onderzoeksdatabase.

Overig

Evenals bij statusgegevens en indicatie staat onder dit kopje informatie over de situatie van de jongeren vermeld. Deze informatie is, mits relevant, verwerkt in de onderzoeksdatabase.

Tweede instroom en datum tweede instroom

Het huidige onderzoek gaat over de eerste instroom en uitstroom/ uitval van de jongeren uit Route 23. Enkele jongeren zijn een tweede maal ingestroomd. Deze gegevens zijn niet meegenomen in het huidige onderzoek.

Zoals in het onderzoeksverslag al beschreven staat, was de oorspronkelijke database van Route 23 incompleet en nog niet geschikt voor analyse. Er is zeer veel tijd gaan zitten in het opzoeken van de missende gegevens. Tevens zijn extra variabelen aan de database toegevoegd, waar wederom veel opzoekwerk bij kwam kijken.

Bijlage IV

Overzicht van kenmerken van de onderzoeksgroep

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de gehele onderzoeksgroep ($N = 254$).

Tabel III. Overzichtstabel van de onderzoeksvariabelen voor jongens en meisjes.

Variabelen	J ($N= 135$)	M ($N= 119$)	Totaal ($N= 254$)
Persoonskenmerken			
Leeftijd			
M	19,69	19,37	19,54
SD	1,63	1,61	1,63
Culturele achtergrond ($N= 253$)*			
Nederlands	61 (45,2%)	69 (58,5%)	130 (51,4%)
Niet-Nederlands	74 (54,8%)	49 (41,5%)	123 (48,6%)
Burgerlijke staat ($N= 254$)			
Ongehuwd	134 (99,3)	117 (98,3%)	251 (98,8%)
Gehuwd	1 (0,7%)	2 (1,7%)	3 (1,2%)
Kind(eren)/ zwanger ($N= 249$)***			
Geen kinderen	120 (91,6%)	76 (64,4%)	196 (78,7%)
Eén kind	8 (6,1%)	20 (16,9%)	28 (11,3%)
Twee kinderen	2 (1,5%)	6 (5,0%)	8 (3,2%)
Drie kinderen	1 (0,8%)	0 (0,0%)	1 (0,4%)
Zwanger	0 (0,0%)	14 (11,9%)	14 (5,6%)
Zwanger en een kind	0 (0,0%)	2 (1,7%)	2 (0,8%)
Woonsituatie ($N= 253$)*			
Bij (schoon)ouders	66 (48,9%)	50 (42,4%)	116 (45,8%)
Alleenwonend	26 (19,3%)	23 (19,5%)	49 (19,4%)
Thuisloos	17 (12,6%)	14 (11,9%)	31 (12,3%)
Op één adres anders dan met partner/ kinderen	19 (14,1%)	14 (11,9%)	33 (13,0%)
Eenoudergezin	0 (0,0%)	11 (9,3%)	11 (4,3%)
Samenwonend met partner (en kinderen)	3 (2,2%)	3 (2,5%)	6 (2,4%)
Begeleid wonen	4 (3,0%)	3 (2,5%)	7 (2,8%)
Persoonlijke problematiek en belemmeringen			
Gezondheidsklachten ($N= 249$)			
Nee	93 (71,5%)	76 (63,9%)	169 (67,9%)
Ja	37 (28,5%)	43 (36,1%)	80 (32,1%)
Indien ja: fysiek	26 (20,0%)	27 (22,7%)	53 (21,3%)
Psychisch	9 (6,9%)	11 (9,2%)	20 (8,0%)
Fysiek en psychisch	1 (0,8%)	3 (2,5%)	4 (1,6%)
Ja	1 (0,8%)	2 (1,7%)	3 (1,2%)
Schulden ($N= 250$)			
Nee	56 (42,7%)	49 (41,2%)	105 (42,0%)
Ja	75 (57,3%)	70 (58,8%)	145 (58,0%)
Indien ja: bedrag onbekend	42 (32,1%)	42 (35,3%)	84 (33,6%)
0-500 euro	2 (1,5%)	7 (5,9%)	9 (3,6%)
500-1500 euro	7 (5,3%)	6 (5,0%)	13 (5,2%)
1500-3000 euro	12 (9,2%)	3 (2,5%)	15 (6,0%)
> 3000 euro	12 (9,2%)	12 (10,1%)	24 (9,6%)
Detentieverleden ($N= 246$)***			
Nee	85 (66,4%)	112 (94,9%)	197 (80,1%)
Ja	43 (33,6%)	6 (5,1%)	49 (19,9%)
Werkgerelateerde variabelen			
Opleiding ($N= 253$)			
Geen	2 (1,5%)	2 (1,7%)	4 (1,7%)
VSO/IVBO/ZMLK	11 (8,1%)	11 (9,3%)	22 (8,7%)
Taalschool/ ISK	5 (3,7%)	5 (4,2%)	10 (4,0%)
VBO/VMBO/MAVO	104 (77,0%)	86 (72,9%)	190 (75,1%)
(K)MBO	8 (5,9%)	7 (5,9%)	15 (5,9%)
HAVO/VWO	4 (3,0%)	6 (5,1%)	10 (4,0%)
Overig	1 (0,7%)	1 (0,8%)	2 (0,8%)
Opleiding afgerond ($N= 253$)			
Nee	90 (66,7%)	74 (62,7%)	164 (64,8%)
Ja	45 (33,3%)	44 (37,3%)	89 (35,2%)

Startkwalificatie (N= 254)		Nee	134 (99,3%)	116 (97,5%)	250 (98,4%)
		Ja	1 (0,7%)	3 (2,5%)	4 (1,6%)
Werkervaring (N= 252)*		Nee	15 (11,2%)	26 (22,0%)	41 (16,3%)
		Ja	119 (88,8%)	92 (78,0%)	211 (83,7%)
Duur werkloosheid (N= 245)		0-3 maanden	27 (20,5%)	21 (18,6%)	48 (19,6%)
		>3-6 maanden	22 (16,7%)	18 (15,9%)	40 (16,3%)
		>6-12 maanden	38 (28,8%)	24 (21,2%)	62 (25,3%)
		>1- 2 jaar	23 (17,4%)	22 (19,5%)	45 (18,4%)
		>2- 3 jaar	8 (6,1%)	5 (4,4%)	13 (5,3%)
		>3 jaar	11 (8,3%)	10 (8,8%)	21 (8,5%)
		niet van toepassing	3 (2,3%)	13 (11,5%)	16 (6,5%)
Kenmerken van het traject					
Soort traject binnen Route 23 (N= 245)***					
		DWJ	106 (81,5%)	63 (54,8%)	169 (69,0%)
		Werk	9 (6,9%)	11 (9,6%)	20 (8,2%)
		Hulpverlening	4 (3,1%)	13 (11,3%)	17 (6,9%)
		Scholing	7 (5,4%)	6 (5,2%)	13 (5,3%)
		Overig	4 (3,1%)	22 (19,1%)	26 (10,6%)
WWB-aanvraag (N=254)		Nee	22 (16,3%)	22 (18,5%)	44 (17,3%)
		Ja	113 (83,7%)	97 (81,5%)	210 (82,7%)
Eerste ketenpartner (N= 245)		Sociale Dienst	114 (86,4%)	83 (73,5%)	197 (80,4%)
		Bureau Jeugdzorg	8 (6,1%)	13 (11,5%)	21 (8,6%)
		Regionaal Bureau Leerplicht+	8 (6,1%)	13 (11,5%)	21 (8,6%)
		Da Vinci College	2 (1,5%)	4 (3,5%)	6 (2,4%)
Einddoel (N= 242)		Werk	56 (43,4%)	42 (37,2%)	98 (40,5%)
		Werk en/of onderwijs/scholing	44 (34,1%)	39 (34,5%)	83 (34,3%)
		Scholing	23 (17,8%)	29 (25,7%)	52 (21,5%)
		Overig	6 (4,7%)	3 (2,7%)	9 (3,7%)
Uitstroomgegevens					
Uitstroom (N= 254)***					
		Succesvolle uitstroom	69 (51,1%)	64 (53,8%)	133 (52,4%)
		Uitval	61 (45,2%)	35 (29,4%)	96 (37,8%)
		Niet bekend	5 (3,7%)	20 (16,8%)	25 (9,8%)

* $p < .05$
 ** $p < .01$
 *** $p < .001$